

Universitätsbibliothek Wuppertal

**DIONYSII || LAMBINI MON-||STROLIENSIS RE-||GII
PROFESSORIS,|| IN || Q. HORATIVM FLACCVM EX FIDE
ATQVE || AVCTORITATE COMPLVRIVM LIBRORVM
MANV-||scriptorum à se emendatum, et aliquoties
recogni-||tum, ...**

Horatius Flaccus, Quintus

Frankfurt/Main, 1577

Carminum liber quartus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1066](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1066)

QVARTVS.

Ode 1.

Se iam ea ætate esse, vt à rebus amatorijs & carminibus ludicris & Veneris alieno esse animo debeat: & tamen Ligurrini vesano amore torreri.

INTERMISSA Venus diu,
Rursus bella moues. parce, precor, precor,
Non sum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ. desine dulcium
Mater seuæ Cupidinum,
Circa lustra decem flectere mollibus
Iam durum imperijs. abi
Quò blanda iuuenum te reuocant preces.
Tempestiuus in domo

Paulli, purpureis ales oloribus,
Comissabere Maximi,
Si torrere iecur quæris idoneum.
Namque & nobilis, & decens,
Et pro sollicitis non tacitus reis:
Et centum puer artium,
Latè signa feret militiæ tuæ.
Et, quandoque potentior
Largis muneribus riserit æmuli:
Albanos prope, te, lacus
Ponet marmoream sub trabe citrea.
Illic plurima naribus
Duces tura: byræq; & Berecinthiæ
Delectabere tibiæ
Mistis carminibus non sine fistula.
Illic bis pueri die
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
In morem Saluum ter quatient humum:
Me nec femina, nec puer
Iam, nec spes animi credula mutui,
Nec certare iuuat mero:
Nec vincire nouis tempora floribus.
Sed cur, heu, Ligurine, cur
Manat rara meas lacryma per genas?

Cur facunda parum decoro
Inter verba cadit lingua silentio?
Nocturnis te ego somnijs
Iam captū teneo: iam volucrem sequor
Te per gramina Martij
Campi, te per aquas, dure volubileis.

PRECOR, PRECOR] sic Sappho, apud quam crebræ sunt hæ repetitiones: Δισσομαίσε, δισομαί. eadem: παρθενία, παρθενία, ποί με διποίσα οἶζον, sic idem Horat. Od. 17. lib. 2. ibimus, ibimus. & Od. 3. lib. 3. Ilion, Ilion. Od. 4. epod. Deus, Deus nam me vetat, &c. Notauimus & supra ad Od. 14. lib. 2. ibi, Postume, Postume.

NON SVM Q. ER.] nunc annos quinquaginta natus, & fortasse amplius: vt infra, Circa lustra decem, &c.

BONÆ SVB REGNO CYNARÆ] bonam (opinor) appellat propterea, quòd liberaliter gratificabatur Horatio, neque vllam mercedem exigebat, vt fatetur ipse epist. ad villicum lib. 1. Quem scis immunem Cynaræ placuisse rapaci. neque obstat, quòd epistola ad Mæcen. 2. lib. 1. proteruam appellat. Inter vina fugam Cynaræ merere proterua. Nam nihil pertinet hoc ad quæstum meretricium, neque quicquam prohibet, quominus eadem puella dici possit & liberalis, & proterua, vt sup. Od. 19. li. 1. Vrit grata proteruitas. & Od. 5. lib. 2. iam proterua Fronte petet Lalage maritū. Mentionem huius Cynaræ facit etiam Od. 13. huius lib. Felix post Cynaram. sub regno autè dixit, quia qui amant, seruiunt. lege quæ annotata sunt ad illum locum, Grata detinuit compede
t iij Myria-

A *Myrtale*. Oda 33. lib. I. & ibi, *ingo cogit abeneo*, Oda 9. huiuslib.

MATER SÆVA CUPID.] hic idem versus positus est supra Od. 19. lib. I. in principio.

MOLLIB. IAM DVR. IMP.] antithesis. mollia autem appellat Cupidinis, seu amoris imperia, quia molliunt animos. sic Homer. *Χλωρόν δῖος*. & idem Horat. *pallidam mortem* nominat, quod annot. ad Od. 4. lib. I. sic Ouid. lib. I. de remed. amor. *Lude. decent animos mollia regna tuos*.

TEMPESTIVIVS] opportunus, & decentius: ut epist. 2. lib. 2. versu ult. *Rideat & pulset lasciva decentius atas*. Putant quidem hoc referendum ad ea conuiuia, quæ dicebantur tempestiua. M. Tull. in Catone. *Tempestiuus conuiuus delector*.

PURPUREIS ALES OLORIB.] id est, quæ celeriter vehi soles curru oloribus iuncto. sic supra Od. 28. lib. 3. *quæ Cnidon Iunctis visit oloribus*. Sed quòd olim *marmoreis* reposueram, pro *purpureis*: fateor equidem me in omnibus veteribus libris, quos vidi, scriptum reperisse *purpureis*. Verùm cum mihi videretur hæc vulgata scriptura inepta, & corrupta: (quis enim vidit unquam cycnos purpureos, seu purpurei coloris? aut quid insolentius, & pæne dicam, ineptius, quàm *purpureis* interpretari, pulchris, & nitidis? Nam quam obrem dicat *purpureos tyrannos* Od. 34. primili. *& auctum purpureo varium colore* Od. 5. lib. 2. *& purpureum, late qui splendeat, pannum* de arte poet. ratio perspicua, & in promptu posita est) Cùm igitur hic locus mihi corruptus videretur: approbantibus quibusdam viris doctissimis hanc scripturam veram esse existimaueram. marmoreum enim pro candido, & candidi coloris, usurpant optimi scriptores: Lucret. lib. 2. *Quòd si caruleis constarent aquora ponti Seminibus, nullo possent albescere pacto. Nam quocumque modo perturbes: carula quæ sint, Numquam in marmoreum possunt migrare colorem.* ibid. sup. *Vt mare cum magni commorunt aquora ponti, Vertitur in canos candenti marmore fluctus.* Virg. Georg. 4. *Tum quoque marmorea caput à ceruice reuulsum Gurgite cum medio portans Oeagrius Ebrus Volueret, &c.* & Ouid. lib. 4. fast. *Aurea marmoreo redimicula demite collo.*

C Nunc autem retrorsum vela dare, atque iterare cursus cogor relictos, ut ait noster Horat. Mouet me, primum omnium librorum manuscr. consensus, qui habent sine vlla varietate, *purpureis*. Neque dissentiant vulgati. Deinde hanc scripturam agnoscunt veteres grammatici: in his Seruius: qui ad illum Virg. locum lib. I. *Æneid. luménque inuenta Purpureum*, notat: *purpureum*: id est, pulchrum. Sic Horat. *Purpureis ales oloribus*. Præterea Albinouanus ad Liuiam, niuem purpuream dixit, pro pulchram & candidam, ut docti interpretantur. Sic enim ille: *Purpurea sub niue terra latet*. Sic igitur interpretemur, *purpureis*, id est, nitidis, puris, pulchris. Quamquam purpureos olores etiam intelligere licet, qui sint purpureis stragulis instrati, ut apud Virg. lib. *Æneid. 7. Instratos ostro alipedes, pictisque tapetis*. Quin & habenæ equorum apud Homerum & ceteros poetas Græcos purpureæ, & ornamenta, puniceo colore suf-

fecta seu contacta finguntur. Simonides. *μη βάλῃ φοινίκας ἐκ χειρῶν ἰμάντας*: id est, ne amittat è manibus lora purpurea: & Hom. *ἰλ. δ. ὡς δ' ὅτε τις ἐλέφαντα γυνῆ φοινικὴ μίηται*, &c. id est, quemadmodum autem cùm ebur aliqua mulier puniceo colore infecerit, &c. Idem *ἰλ. θ. Νέστωρ δ' εἰ χεῖρεςσι λάβ' ἠνία φοινικέεντα*. Id est, Nestor autem manibus prehendit habenas purpureas. ex quibus locis hoc dici potest, purpureos cycnos ab Horatio dictos esse non pulchros, sed quorum habenæ & stragulæ vestes, quibus instrati erant, & cetera ornamenta, essent purpurea. Nam quemadmodum equi curru iuncti, hoc est bigæ, & quadrigæ, instruebantur purpurea veste: ita & hos cycnos, qui currum Veneris trahunt, fortasse vult intelligi Horatius, purpura esse instratos & purpureis habenis aurigatos. Ad hunc locum pertinet illa ex Oda 28. lib. 3. *Summo carmine: quæ Cnidon, Fulgenteisque tenet Cycladas, & Paphum Iunctis visit oloribus*. Quare nihil hic mutandum: & ita sentiebant Memmius, Germanus Valens, Turnebus, Auratus, Passeratius, & Scaliger. Existimabat tamen Passeratius, purpureos olores etiam hac ratione dictos ab Horatio intelligi posse, quòd cycni, cùm currum Cupidinis trahant, qui purpureus à poetis appellatur: verbi gratia, ab Ouidio, *Carmina, purpureus quæ mihi dicitur amor*: propter vicinitatem & propinquitatem, similem colorem referant, quantumuis licet sint cædidi: videlicet (libet enim mihi hominis ingeniosi, mihi que amici sententiam confirmare) quemadmodum ruffa, aut lutea, aut purpurea vela consimilem colorem aspergunt ijs locis, quibus intenta sunt: quod docet Lucret. lib. 4. non longè à principio, *Et vulgò faciunt id lutea, ruffaque vela, Et ferrugina cum magnis intenta thea tris Per malos vulgata, trabesque tremantia pendent. Namque ibi confessum caueat subter & omnem Scenai speciem patrum, matrumque deorumque Inficiunt, coguntque suo fluitare colore.* & Ouid. lib. 10. *Metam. Inq. puellari mixtum candore ruborem Traxerat, haud aliter quam cum super atria velum Candida purpureum, similem dat, & inficit umbram.* Ne quis autem (inquit Passeratius) *purpureis* positum esse putet pro pulchris, Catullus Cupidini tunicam crocinam attribuit his versibus: vnde similem colorem etiam cycni contrahere possunt. *Quam circumcursans huc illuc sepe Cupido Fulgebat crocina candidus in tunica.*

COMISSABERE] lasciuies, iocabere, delicate & voluptariè viues. Est autem ita legendum, *comissabere*, non, *comessabere*, ut putat vulgus, existimans à comedendo, aut comessu ductum esse: vel, ut emendauerat Fuluius Ursinus vir doctiss. in cod. Raïn. Card. *comassabere*. Mutuati autem sunt Latini hoc verbum à Græcis, ut alia pleraque, apud quos *καμάζειν*, est ebriorium, aut intemperantium more se gerere, lasciuire, scortatum ire, &c. Theocr. Amaryllide *Καμάδα ποτὴ τὴν Αμαρυλλίδα, Ταί δέ μοι αἴγας Βόσκοντα κατ' ὄρος*, &c. id est, eo lasciuendo ad Amarillidem: capræ autem mihi pascuntur, &c. Omnino apud Festum legitur *comissatio*. sed eò errat Festus, quòd *κατὰ τὸν καμάζειν*, id est, à vicis dictum putat. melius Varro lib. 6. de lingua Lat.

A Lat. qui *ἄνδρ' ἢ κόμης* dicit appellatam esse *comassationem*: seu, ut scriptum est in exemplaribus. Varro- nis, *comissationem*. Omnino vel *comassatio*, & *comassari* dicendum, vel *comissari*, & *comissatio*. Nō celabo autem lectorem, quosdam libros scriptos habere, *Tempestiuius in domum, &c.* quæ scriptura fortasse recta est. Sic enim Theocr. *Κωμῶσδω πῶτ' ἂν Ἀμαρηνίδα.* quæ si doctis probabitur, *comissabe- re* interpretabor intemperanter, & lasciuæ, & libidinosæ ibis. atque ita vsurpat Plaut. Mostell. *At- tio credo comissatum abijisse.* nisi quis dicat apud Plautum, aduerbium significans motum esse po- situm propter verbum *abijisse*: quod verisimilius est. Qui autem hæc referenda esse putant ad sacri- ficij apparatus, & epulas, ad quas deos aduoca- bant, atque adhibebant veteres, errant. nō enim hîc agitur de epulis, aut dijs ad epulas adhibendis, sed hoc dicit Horatius, Venerem tempestiuius & opportuni⁹ suis artibus, suoque iure vsuram in do- mo Paulli, quàm in sua: id est, Horatij.

B **SI TORR. IECUR QVÆR.**] iecur sedes est libidinis, & ita sentiunt etiam ipsi philosophi. Nā Plato quidem perspicuè, ut in corde τὸ θυμῶδες, καὶ τὸ ὀργιστικόν, id est, irascendi vim locat: ita in hepate τὸ ἐπιθυμητικόν, id est, cupiditatem. & Aristoteles ita scribit topic. 4. καὶ ἡ μὲν λύπη ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ: ἐν τῷ τῶ γὰρ καὶ ἡ δόνη: ἡ δὲ ὀργὴ ἐν τῷ θυμοειδῆ. Poëtæ autem minus accuratè hanc distinctionem seruant. Ho- ratius epist. ad Lollium 2. lib. 1. *Non ancilla tuum iecur ulceret vlla, puérve.* sup. Od. 25. lib. 1. *Cum tibi flagrans amor, & Cupido Saniet circa iecur ulce- rosium.* & Od. 4. lib. 3. *Incontinentis nec Tityi iecur Relinquit ales.* quibus locis & hac Ode, perspicuè iecur, libidinis, & amoris sedem facit. at Od. 13. eiusdem primi libri, *ira: ve, meum feruens difficili- bile tumet iecur.* & Saty. 9. lib. 1. *meum iecur vrere bilis.* Sic Iuuen. Saty. 1. *Quid referam, quanta sic- cum iecur ardeat ira?* Homerus declarat in corde iram efferuescere ὀδ. v. κραδίη δὲ οἱ ἐνδον ὑλάσσει. & il. 1. Ἀλλὰ μοι οἰδόμενται κραδίη χόλω. quem versum sic La- tinè vertit M. Tull. *Córque meum penitus turgescit tristibus iris.* Apud eundem libidinis tale exem- plum est il. 5. Οὐ γὰρ πόποτε μ' ὠδὲ θεῶσ' ἔρος, ἢ δὲ ζωα- κὸς θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι παύσασθαι χυθεὶς ἐδάμασσε. nusquam enim Homerus (quod sciam) hepar astuare libi- dine dicit: sed pectus potius, aut aliquid simile. ce- teri libidinem non obsecrè in hepate locant. Theo- cr. *Hyla ὁ δ' ἄ πόδες ἤγον, ἐχῶρει Μαινόμινος. χαλεπὸς γὰρ ἔσω θεὸς ἤπαρ ἀμύσσει.* id est, ille autem quò pedes du- cebant, ibat furens. læuus porrò penitus ei deus iecur torrebat, ac laniabat. & Anacr. de Cupidi- ne arcum tenente: *Τανύει δὲ, καί με τύππει Μέσον ἤπαρ, ὠσπερ οἰστρος.* id est, arcum intendit, & sagittā mittit, & mihi medium iecur ferit, tamquam æstrum.

IDONEVM] id est, tibi & tuis rebus aptum, at- que accommodatum.

ET DECENS] pulcher, ut sup. Od. 27. lib. 3. *malas decentis.*

NON TACITVS] non mutus, immo facun- dus, & eloquens. ἐλάττωσις.

ET CENT. PVER ARTIVM] & quam plu- rimis laudabilibus artibus instructus iuuenis. nu- merus est finitus pro infinito.

QVANDO QVE, &c.] id est, quando cumque superiore apud amicam loco fuerit, quàm æmuli quantumuis in eam largi, & profusi, &c. sic Od. proxima. *quandoque trabet feroceis Persacrum cli- num merita decorus Fronde Sicambros.* & in epist. ad Pifones. *& idem Indignor, quandoque bonus dor- mitat Homerus.*

POTENTIOR LARGIS MVN.] plus valens apud amicam, quàm larga æmuli munera.

RISERIT] id est, hilaris & lætus fuerit: seu læ- titia affectus fuerit, ex eo scilicet, quòd rivalis, seu æmuli munera, quantumuis larga, nihil apud ami- cam valuerint, neque hoc effecerint, ut minoris ab amica fiat, quàm æmulus.

ALBANOS PROPE, TE, LACVS] te prope Albanos lacus, &c. totius huius loci hæc sententia est, quando cumque superior fuerit æ- mulis suis, qui primum locum apud amicam pre- tio emere conantur: te marmoream locabit pro- pe lacus Albanos: vbi Paullus optima prædia ha- bebant, inquit.

PONET MARMOREAM] tibi marmoreum signum statuet: & ita Porph. explicat. sic Virg. Georg. 3. *Et viridi in campo templum de marmore ponam.* Idem Melibæo: *lani de marmore tota Puni- ceo stabis suras euincta cothurno.*

SVB TRABE CITREA] sic reperi scriptum in codice Cleric. Nicot. Ruffard. nisi quòd in Ni- cotiano erat *ciptrea*. & ita habebant duo Vaticani, & nonnulli alij: quod tamen in prior editione a- liud agens neglexeram. Atque hoc postea obser- uatum ab Iac. Cruquio Messinio, viro in primis docto reperi. Est autem citrea, arbor odorata, ex qua citrea mæla: & citrea mensa. Petronius Ar- biter, *ecce Afris eruta terris Citrea mensa, greges ser uorum, ostrumque renidens Ponitur.*

PLVRIMA NARIB. DVCES TV- RA.] plurimi tibi ex ture incenduntur odores. *Duces naribus,* quasi diceret, bibes naribus, ut su- præ Od. 13. *bibere aure.* lib. 2. *Densum humeris bi- bit aure vulgus.*

LYRÆ QVE ET BEREC.] quidam libri ma- nuscrip. habent, *lyraque & Berecynthia Delect. ti- bia, &c.*

BERECYNTHIÆ] Phrygiæ. supra Od. 18. lib. 1. *cornu Berecynthium* dixit, quo utebantur in sacris Bacchi, & matris deorum. vide annot. ad Od. 16. lib. 1.

NON SINE FISTVLA] tria hîc organa mu- sica enumerantur, lyra, tibia, fistula: quæ ut inter se differunt, ita ab alijs atque alijs inuenta sunt. ly- ra enim ab Apolline, seu, ut alij volunt, à Mercurio: tibia à Marsia: fistula à Pane.

PEDE CAND. IN MOR. SAL. TER QVAT.] Saliorum in morem ter saltabunt. Od. 36. lib. 1. *Nec morem in Salium sit requies pedum.* pellere, aut pulsare, aut quatere terram, pro eo, quod est, saltare, apud hunc poëtam valdè sunt vs- sitata. vide Od. 4. lib. 1.

NEC SPES ANIMI CRED. &c.] nec spes cum persuasionem coniuncta fore, ut mutuo amer ab ea, cuius impotenti amore captus sum.

NEC CERTARE IYVAT MERO] epist. ad

A ad Mæcen. 3. lib. 1. *Nocturno certare mero, putere diurno.* Od. 12. lib. 2. *certare ioco.*

SED CVR HEV, LIG. CVR] posteaquàm multis verbis ostendit, se iam ad amorem esse ineptum, atque (vt ita dicam) mancum, denique iudicio tandem, ac voluntate ab huiusmodi delicijs, ineptijs, ac nequitijs abhorre: nunc vi amoris coactus fatetur se, quamvis ætate iam ingrauescente à tali mollitie, ac nequitia remotissimus esse debeat, amore Ligurini pueri incensum tamen ad pristinas lasciuas reuocari.

MANAT RARA M. LACR.] lacrymarum raritas acrem quidem significat doloris vim esse, quæ lacrymas exprimat: veruntamen ita lentum, & tabificum morbum, vt non vniuersæ erumpant, sed spatio interposito guttatim defluant.

INTER VERBA CADIT] titubat, hæsitat in medio sermone. Plutarchus in Demetrio *ἐπιλογιστὴς* appellat. Seruius hunc locum profert ad verbum illum Virg. *Aeneid.* 4. *Incipit effari, mediâque in vocere sistit.* Vide annot. ad Od. 13. lib. 1.

NOCTURN. TE EGO SOMN.] quo quisque in studio diem conterit, & quibus in curis est occupatus, eas res plerumq; somniare solet: quod elegantissimis versibus docet Lucret. lib. 4. *Et, quo quisque ferè studio deuiet, ut adhaeret, Aut quibus in rebus multum sumus ante morati, Atque in quaratione fuit contenta magis mens, In somnis eadè plerumque videmur obire. Causidici causas agere, & componere leges. Induperatores pugnare, & prælia obire, Nante cum ventis contractum cernere bellum.* sic autem hunc postremum Lucretij versum emendauit. Virg. *pharm. an qui amant ipsi sibi somnia fingunt?* sic Philippides ille apud Aristoph. *ὁ νεφέλαις* equos somniat. huc pertinet ea, quæ notat Seru. ad illud Virg. *Alexide. Eben, quid volui mis. m. &c. Quem fugis?* de gemina voluptate: vna, quæ re vera, & sensibus percipitur: altera, quæ cogitatione informatur. Vnde ita debemus accipere, hunc versum, per cogitationem, opinata illa & depicta voluptate: qua cernere & alloqui videbatur absentem. Hæc fere Seruius.

C PER GRAMINA MART. CAMPI] quasi ludentem in campo Martio.

PER AQUAS VOLVB.] quasi in Tibiri denatantem.

DVRE] inexorabilis.

AD ANTONIVM IV-
lum, M. Antonij trium-
virifil. Ode 2.

Pindarum imitari periculosum esse.

Pindarum quisquis studet æmulari, I-
Vle, ceratis ope Dædalæa
Nititur pennis, vitreo daturus
Nomina ponto.

Monte decurrens velut amnis, imbres D

Quem super notas aluere ripas,
Feruet, immensusque ruit profundo
Pindarus ore,

Laurea donandus Apollinari,
Seu per audaceis noua dithyrambos
Verba deuoluit, numerisque fertur

Lege solutis:

Seu deos, regesque canit, deorum
Sanguinem: per quos cecidere iusta
Morte Centauri: cecidit tremenda

Flamma Chimæa:

Siue, quos Elæa domum reducit
Palma cælestis: pugilæmve, equumve
Dicit: & centum potiore signis

Munere donat:

Flebili sponse iuuenemve raptum E
Plorat: & vireis, animumque, morés-
Que aureos educit in astra, nigró-
Que inuidet Orco.

Multa Dircaum leuat aura cycnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
Nubium tractus: ego apis Matina
More, modoque

Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum circa nemus, vuidique
Tiburis ripas, operosa paruus
Carmina fingo.

Concines maiore poëta plectro
Cæsarem, quandoque trahet feroceis F
Per sacrum cliuum, merita decorus
Fronde, Sicambros:

Quo nihil maius, meliusve terris
Fata donauere, bonique diui,
Nec dabunt: quamuis redeant in aurum
Tempora priscum.

Concines lætosque dies, & urbis
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forúmque
Litibus orbum.

Tum meæ, siquid loquar audiendum,
Vocis accedet bona pars: & ô Sol
Pulcher, ô laudande, canam recepto
Cæsare felix. Téque,

A *Tēque, dum procedis, Io triumphē,
Non semel dicemus, Io triumphē,
Ciuitas omnis: dabimúsque diuis
Tura benignis.*

*Te decem tauri, totidémque vacca,
Me tener soluet vitulus relicta
Matre, qui largis iuuenescit herbis
In mea vota,*

*Fronte curuatos imitatus igneis
Tertium Luna referentis ortum,
Quà notam duxit, niueus videri,
Cetera fuluus.*

PINDARVM] hęc Ode est ad laudandum cōparata, seu ἐγκομιστική. Laudat autem Pindarum pōctam lyricum, Thebanum.

ÆMVLARI] æmulari cum quatto casu iunctum, imitari significat.

B I-VLE] prima vocalis huius nominis pertinet ad pedem vltimum primi versus, hoc modo, æmulari I-ule, &c. vt rectē animaduertit Passeratius: quod & alibi. Od. 2. lib. 1. *Ioue non probante v-Xorius amnis.* & vt in quibusdam libris legitur, Od. 27. lib. 3. *potes hac ab orno Pendulum zona bene te secuta e-Lidere collum.* & apud Catull. carmine de Iulix & Manlij nuptijs. *Flere desine: non tibi Aurūculeia periculū est, Ne qua femina pulchrior, &c.*

CERATIS OPE DÆDALEA, &c.] ceratis, id est, cera iunctis. ope Dædalæ autem, id est, arte Dædali: quemadmodum Icarus scilicet. De Dædalo & Icaro, satis multa diximus ad Od. 1. & 3. lib. 1.

PENNIS] nonnulli libri veteres, habēt *pinnis*.

VITREO] pellucido instar vitri: διαφανεί, vt Od. 13. lib. 3. *ὁ φons Blandusia splendidior vitro.* & Od. 18. lib. 1. *Arcanæque fides prodiga pellucidior vitro.* vel vitreum dixit quia aqua omnis vitrei, id est, viridis, aut cærulei coloris videtur, vt annot. ad Odam 17. lib. 1.

C MONTE DECVR. VELVT AMN. &c.] Ordo verborum talis est. feruet Pindarus velut amnis monte decurrens, id est, torrens, quē imbres, &c. significat hoc simili, Pindarum verbis esse grandem & elatum, sententijs vberem & copiosum, ipso sermonis cursu celerem, & incitatum. de hoc autem genere ordinis aliquantū perturbati dicemus ad illum locum Saty. 5. lib. 1. *aqua non ditior vrna Qui locus à forti Diomede est conditus olim.* huc pertinent, quæ annotauimus ad illum locum, *cetera fluminis Ritu feruntur, &c.* Od. 29. lib. 3. Quod autem quidam libri habent, *Cum super notas saliere ripas:* non placet, neq; ferri potest. Quid est enim *imbres saliere super ripas?* dixisset potius, cum amnis salijt super ripas notas, seu potius extra ripas. Omnino inepta scriptura est, & primū ab aliquo semidocto, & tamen cōfidente, excogitata, atque adscripta: deinde ab ali

quo scriptore librario in texturam verborum D translata.

LAVREA DONANDVS APOLLINARI] Sup. Od. vlt. lib. 3. *laurum Delphicam dixit.* & infra Oda prox. *Delijs Ornatum folijs ducem.*

SEVPERAVD. NOVA DITHYR.] M. Tull. lib. 3. de oratore, de numeris oratorijs disputans, *Namque ego* (inquit) *Theophrasto assentior, qui putat orationem, quæ quidem sit polita, atque facta quodammodo, non astrictè, sed remissius numerosam esse oportere. Etenim, sicut ille suspicatur, ex illis modis, quibus hic vsitatus versus efficitur, post anapæstus procerior quidam numerus effloruit: inde ille licentior & diuitor fluxit dithyrambus, cuius membra, & pedes (vt ait idem) sunt in omni locuplete oratione diffusa: & si numerosum est id in omnibus sonis atque vocibus, quod habet quasdam impressiones, & quod metiri possumus interuallis equalibus, rectè genus hoc numerorum, dummodo ne continuum sit, in orationis laude ponetur.* quo ex loco colligi potest, dithyrambum, pedem non fuisse, sed vel chorum, vel carmen aliquod, idque in Bacchum, qui præter alia, etiam hoc nomine appellatur, vt supra diximus. Idem Tull. in eo libello, qui inscribitur de optimo genere oratorum, dithyrambicum genus in pōematis numerat. *Pōematis enim* (inquit) *tragicæ, Comici, Epici, Melici etiam, ac Dithyrambici, quod minus est tractatum à Latinis, suum quoduis genus est diuersum à reliquis.* Iam Dithyrambū Olymp. carm. 13. Pindarus significat Corinthi esse inuentum, eumque *Βονηάτιω* nominat, vel quod victori bos erat præmium, vel quod cum clamore recitabatur: quamuis idem Pindarus in primo dithyrambo (vt scribit eius interpres: Nam nihil nos quidem comperti habere possumus, cū omnes Pindarici dithyrabi interierint) dicat Thebis esse reperiunt. Tradunt nonnulli dithyrambum, chorum fuisse in orbem actum, ad honorē Bacchi, laudémque pertinentem: eumque esse appellatum *ἀπὸ τοῦ Διονύσου τοῦ ἐκ δύο θυράων ἐξελθόντος*, id est, à Baccho binis foribus egresso, nempe ex vtero materno, & Iouis femore: Postremò illius inuentores fuisse Corinthios in Dionysiacis. hęc Pindari interpretes. Alij Bacchum ipsum *διθύραμβον*, & *θρίαμβον* esse dictum scribunt. Fuisse autem dithyrambos planè Bacchicos, in eisque magnam vim ad animos concitandos & perturbandos fuisse, neque eos vllis, præterquam furore quodam affectis, & lymphaticis conuenisse, declarat Plato in Phædro his verbis, *Σιγῇ πίνω ἀκρε. τῶ ὄντι γὰρ θεῖος εἶκεν ὁ πότος εἶναι. ὥστε ἐὰν ἀπὸ πολλῆς νυμφόλητος ποσιόντος τοῦ λόγου γένηται μὴ θαυμάσιος. τὰ νῦν γὰρ ἐς πόρον διθύραμβων φθέγγομαι:* id est, tacitus ergo audi. Reuera enim diuinus hic locus videtur esse. Ita que si crebrò tibi progrediente oratione lymphatus fieri videar, ne mirare. Nunc enim, quæ loquor, nō longè absunt à dithyrambis, audaceis autem appellat dithyrambos, vel propter inusitatam & audacem verborum iuncturam, vel propter pedes & numeros lege solutos, vt mox subiicit.

DEVOLVIT] deorsum voluit, id est, quasi è superiore loco verba fundit, verba grandia loquitur.

A quitur. permanfit autem in priore fimilitudine fluminis magna vi delabentis, & præcipitantis.

LEGE SOLVTIS] non quod numeri Pindari- ci, etiam dithyrambici, lege fint foluti, fed quod numerorum dithyrambicorum maior fit licentia, quàm aliorum.

SEV DEOS, REGES QVE] quidam libri habent, *reges sue*. Deos, vt Apollinem: reges: vt Hieronem Sicilia regem.

DEORVM SANGVINEM] Homerus multis locis *διογενέας*, & *διογενέας βασιλῆας*, id est, à Ioue na- tos, & à Ioue educatos, appellat: & Hesiod. *Ex δὲ Διὸς βασιλῆες*, id est, Ex Ioue reges.

CENTAVR] Herculem, Pirithoum, & cete- ros Lapithas significat, qui centauros deuicerunt.

CECIDIT TREM. FLAM. CHIMÆ.] Bel- lerophontem significat: de quo lege Pindar. *carm. 13. Olymp.* & vide annot. ad *Od. 27. lib. 1.*

ELEA DOM. RED. PALMA] Virg. *Georg. 1. Eliadum palmas Epiros equarum.* & 3. *Hic vel ad Elæi metas & maxima campi sudabit spatia, & spumas ager ore cruentas.* & lib. 6. *Æneid. Quattuor hic inuectus equis, & lampada quassans, Per Grai- um populos, mediâq; per Elidis urbem Ibat ouans, &c.*

B CÆLESTEIS] id est, quasi cælum gloria at- tingentis, vel cum alijs cælestibus ob gloriam cõ- parandos.

PUGILEMVE. EQVVMVE] siue eum laudat, qui pugilatu vicerit, siue eum, qui cursu, & certamine equestri superior fuerit. *epist. ad Pisones, Et pugilem victorem, & equum certamine primum.* a- lij de Castore & Polluce dictum volunt, à quibus dissentio.

ET CENT. POTIORE SIGN. MVNERE] videlicet carminibus donat, quæ quibuslibet signis & operibus manu factis sunt diuturniora. Pin- darus Nem. quinto carmine ait se non esse statua- rum faciendarum artificem, neque signa fingere motu carentia, & quæ perpetuò insistant in tua ba- si: sed carmina condere, quæ terras & matia pera- grent, eorumque, qui certamine aliquo victores extiterint, laudes nuntient, & coronas. Verba Pin- dari sunt hæc, *ἐκ αἰθρίας ποτίος εἰμ' ὡς ἐλλινύσοντ' ἐργά- ζεσθ' ἀγάλματ' ἐπ' αὐτῆς βαδμίδος ἔσται, ἀλλ' ἐπὶ πᾶσαις ὀλκάδος τοῦ Χ' ἀπ' Αἰγίνας διαγέλλοισ', ὅπ' ἀμύμωνος υἱὸς πυ- θέας εὐρυθεῖς νικῆ νεμίσις παγκρατῆς σέφανον.*

C FLEBILI SPONSÆ] flebilis hoc loco valet tristis, mæstus. Interdum significationem habet patiendi, vt *Ode 24. lib. 1. Multis ille bonis flebilis occidit.* siue (inquit) deplorat sponsum suæ sponse immatura; atque acerba morte ereptum.

MORES AVREOS] id est, mores antiquos, & aureæ ætatis, atque ex eo probos, castos, & san- ctos. vt *Od. 16. epod. Vt inquinavit ære tempus au- reum.* eodem pertinet, quod statim sequitur: *quã- nis redeant in aurum Tempora prisum.* Nota est autem ex Hesiodo aras aurea, argentea, ærea, fer- rea. *Χρῦσον μὲν παρ' ἡμῶν γένος μερόπων ἀνθρώπων Ἀθῆναίησι ποίησαν, &c.* id est, Aureū quidē primum gen^o homi- num, distinctè & articulatè loquentium fecerunt dij immortales, &c.

EDUCIT IN ASTRA] i. vt *Od. 25. lib. 3. lo- quitur, stellis inserit.* Catull. *vocare in cælum.* Virg.

Æneid. 3. tollere in astra. M. Tull. *ferre in cælum.* i- dem ad Att. lib. 2. *laudes nostras in astra sustulit.* sic idem Horat. *Saty. 7. lib. 2. absentem rusticus vr- bem Tollis ad astra lenis.* Idem *epist. ad Fusc. Arist. Que vos ad cælum effertis rumore secundo.* corruptè autem legitur in alijs libris *deducit*, cum libri ferè omnes veteres habeant, *educit.* sic Virg. lib. 2. *Æ- neid. calòque educere iussit.* ibid. *summisq; sub astra Eductam tectis.*

NIGROQVE INVIDET ORCO] adi- mit Orco, id est, à morte vindicat. nam quæ alijs inuidemus, adimimus, aut certè adimere volu- mus.

DIRCÆVM] Pindarum poëtam Thebanum. Dirce fons Thebanus. cynnum autem, id est, va- tem. *sup. Od. 20. lib. 2. & album mutor in alitem.* de cynnis dicemus ad *Od. proximam.* horum au- tem verborum hæc sententia est: Pindarus longè se ab humo tollit, quoties canit Deorum, aut regū, aut victorum laudes. non serpit humi, sed subli- mis, & longissimè remotus à terra volat.

EGO APIS MAT. M.] Pindarum quidem cum cynno, se autem cum ape Calabria comparat, arrogantia crimen fugiens. sic *Lucret. lib. 4. in princip. se cum apibus comparat. Floriferis vt apes in salibus omnia limant, Omnia nos itidem depasci- mur aurea dicta.* vsus est eadem comparatione & Simonides, vt refert Plutarchus *πῶς αὖ πῆς αἰδοῦτο ἐ- αὐτῆς, &c.* his verbis, *Ὡσαυτὲρ γὰρ αἰθεσὶν ὀμυλεῖν ὁ Σιμωνί- δης φησὶ τὴν μέλιθραν, ἕαυθὸν μέλι μεδομένην, &c.* id est, quemadmodū. n. versari circum flores apem ait Si- monides, mel flauum molientem, &c.

MATINÆ] Calabria. Nam *Matinus* mons in Calabria est. *suprà Od. 28. lib. 1. litus Matinum.* & *Od. 16. epod. Matina cacumina.*

CARPENTIS THYMA] sic *sup. Od. 27. car- pere flores:* quod Græci vno verbo dicunt *ἀπολογοῦν.* vide annot. ad *Od. 11. lib. 1.*

VVIDIQVE TIBVRIS] *sup. Od. 29. lib. 3. vltum Tibur.* idque propter aquarum, quibus irri- gatur, copiam, vt *Od. proxima. Sed qua Tibur a- qua fertile perfluum.* [al. *præfluunt.*]

OPEROSA] elaborata, laboriosa, multo la- bore perfecta. *Od. 12. lib. 3. Mineruam operosam dixit.* & *Od. 1. lib. 2. diuitias operosiores.* iam *opero- sa parnus, ἀνθήσις* est.

CARMINA FINGO] facio, tamquam figu- lus, aut fictor. fictor cum dicit fingo, figuram im- ponit, inquit Varro lib 5. de ling. Lat. Virgil. *Ge- org. 3. & dedala fingere tecta.* lib. 8. *Æn. & corpo- ra fingere lingua.*

CONCINES] canes. vtur eodem verbo & Catull. in nupt. Iulia & Manl. *Nuptialia cōcinens Voce carmina tinnula.* aliter M. Tull. de finibus 5. *vidēsne vt hæc concinant?* id est, concordent?

MAIORE POETA PL.] versibus subli- mioribus, & carmine grauiore, & maiore scriben- di spiritu.

QUANDO QVE] quodcumque, vt *Od. su- periore.*

PER SACRVM CLIVVM] per cliuum Ca- pitolinum, qui forum Romanum spectat. Nam, qui triumphabant, per viam sacram, & forum Ro- manum

A manum in Capitolium vehebantur, ut intelligere licet ex M. Tull. orat. de supplicijs. *At etiam, qui triumphant, eoque diutius viros hostium duces servant, ut his per triumphum ductis, pulcherrimum spectaculum, fructumque victoria populus Ro. percipere possit, cum de foro in Capitolium, currum flectere incipiunt, illos duci in carcerem iubent, idemque dies & victoribus imperij, & victis vita finem facit.* Alij putant per eum cliuū, triumphum agi solitum esse, qui Velabrum attingit, auctoritate Suetonij adducti, in Iulio Cæsare: cuius hæc verba sunt, *Gallici triumphi die Velabrum præteruehens pane currum excussus est, axe effracto, ascenditque Capitolium ad lumina quadraginta elephantis dextra, atque sinistra lychnuchos gestantibus.* Porphirio per sacrum cliuū interpretatur, per sacram viam, qua in Capitolium ascendebatur per ascensum Capitolij.

SICAMBROS] Germaniæ populos, Menapijs finitimos, quos hodie Gheldrensis appellam⁹. infra Oda 15. *Te cade gaudentes Sicambri Compositis venerantur armis.* Non dissimulabo in aliquot libr. manuscr. scriptum esse *Sygambros*.

BONIQUE DIVI] sic Od. 5. huius lib. *Diuis*

B *orte bonis optime Romula Custos gentis.* boni autem Dij appellantur, id est, benefici, largi, liberales.

IN AVRUM PRISCVM] in aureos mores: in mores illius ætatis, aureæ.

ET VRBIS PVBL. LVDVM] & publicam ciuitatis lætitiā, quam declarabit populus ferijs, & festis diebus, & ludo.

FORVMQVE LITIBVS ORBVM] Æschines in nobili illa oratione contra Ctesiphontem, reprehendens statim à principio orationis, suorum temporum mores, querensque veterum instituta esse corrupta, dicit, si hoc, & illud fiat, tū & ciuitatem optimè administratam iri, & iudicia paucissima futura, quasi iudiciorum & accusationum frequentia, & multitudo sit vnum ex reip. malis non minimum. verba Æschinis hæc sunt: *ἔγω γὰρ αἰ μὴ δοκῶ ἢ τε πόλις ἀριστα διοικεῖσθαι, αἴτε κρίσει ἐλάττω γίνεσθαι.* & Plato lib. 3. de rep. ostendit, in ea ciuitate, vbi increbruerit intemperantia, multa iudicia multaque liteis existere: quemadmodum, vbi est morborum multitudo, ibi sunt crebræ medicorum, & pharmacopolarum officinæ. Videtur autem Horatius, ut putabat Ios. Scaliger, expressisse hoc Pindaricum Isthm. εἰδ. δ. *Κελευθὸς τ' ὄρφανοι ὄβριος*, id est, contumeliæ magnum sonitum edentis expertes. sed hoc interest quod ὄρφανοι, apud Pind. significationem habet actiuam: orbem apud Horat. passiuam.

TVM MEÆ, SI QVID LOQVAR, &c.] bona & præcipua meæ vocis pars, constat è laudibus Cæsaris. ea igitur meæ vocis pars tum accedet ad tuos cantus, cum Cæsar Sicambros de victos & captiuos ducet in triumpho. & tum ego recepto Cæsare incolumi, felix & beatus, hæc canam: *ô sol candide, ô dies pulcher, & laudande.* Catull. ad seipsum. *Fulsere quondam candidi tibi soles.* contra *solem nigrum* dicit Horat. Sat. 9. lib. 1. Quidam libri manuscr. habent, *siquid loquor audiendum, &c.* quæ lectio mihi non displicet. quin magno opere probatur.

RECEPTO CÆSARE] recuperato, qui videbatur amissus: vel de cuius salute laborabamus propter incertos belli euentus, & Sicambrorum, seu Sygambrorum, quibuscum bellum gerebat, ferocitatem, siue potius immanitatem. vitur eodem vocabulo sup. Od. 7. lib. 2. *recepto Dulce mihi furere est amico.* & epist. 2. lib. 2. *Idem finitis stidijs, & mente recepta.*

TEQVE D. PROCEDIS] Sic legendum videtur, & ita habent quidam libri manuscr. alij vt vulgati *Tuque dum proc.* eritque hic ordo verborum, *dumque tu procedis, &c.*

IO TRIUMPHÈ] Od. 9. epod. *Io triumphè, tu moraris aureos Currus, & intactas boues.* Varro lib. 5. de lingua Latina: *triumphare* (inquit) *appellatum, quod cum imperatore milites redeuntes clamant per urbem in Capitolium eunt: io triumphè, io.* idque à *Θριάμβω* Græco Liberi patris cognomento, potest ductum esse.

BENIGNIS] liberalibus & beneficis erga nos, qui Cæsarem nobis saluum reddiderint. eodem sensu hic deos *benignos*, quo paullo antè bonos dixit.

SOLVET] voto. damnantur votis ij, quibus id, quod optarunt, contigit: & ita obligantur: soluentur, cum id, quod Dijs promiserant vel tacitè, vel disertè persoluant.

RELICTA MATRE] vacca. sic infra Sat. 3. lib. 2. de rana, *vnus ubi effugit, matri denarrat.*

IUVENESCIT] adolescit, fit iuuenus.

FR. CVRV. I MIT. IGN. TERT. LVNÆ, &c.] id est, qui cornibus imitatus est curuam tertiæ lunæ figuram, significat, huius vituli valde parua esse cornua, & ita vitulum admodum tenerum. varij sunt lunæ vultus, variæ figuræ, atque ex hac varietate, similitudines, & locutiones varias ducunt poëtæ. Hom. il. 4. Diomedis equum describens, ait eum toto corpore rufum fuisse, præterquam quod in fronte notam candidam, & rotundam instar lunæ habuerit. *Ὅς τὸ μὲν ἄλλο πῶσον φοινῆζέω, ἐν δὲ μετώπῳ λευκὸν σῆμα ἐτέτυκτο ἀπὸ τριζοῦν, ἢ ὑπέμνη.* Horat. sup. Od. 12. lib. 1. *micat inter omnes Iulium sidus, velut inter igneis Luna minores.* Od. xi. lib. 2. *neque vno Luna rubens nitet vultu.* eiusdem lib. Od. 18. *Non æq. pergunt interire Luna.* Od. 7. huius lib. *Damna tamen celeres reparant caelestia Luna.* & Od. 6. *canentes Rite crescentem face noctilucam.* & carmine sæculari ad Deos, *Siderum regina bicornis.* Virgilius georgic. 1. *Luna reuertēteis cum primū colligit igneis.* Idem lib. 3. *Æn. quæ se Plena per insertas fundebat luna fenestras.* ibidem, *Tertia iam Luna se cornua lumine complent.* Quidam libri habent, *Tertium luna referentis orbem:* quam scripturam minus probo.

QVÀ NOTAM DVXIT] qua parte notam contraxit, candidus, cetero corpore fuluus.

NIVEVS VIDERI] Græca loquendi figura est. sic enim Græci λευκός, ἢ φαεινός ἰδέσθαι. de qua plura dicemus ad Od. 8. huius lib. Sic describit equum Virgilius, quo puer Priamus vehebatur: *quem Thracius albis Portat equis bicolor maculis: vestigia primi Alba pedis, frontemque ostentans arduus albam.*

A] CETERA] *πάλλα*. etiam hoc genus Græcum est. Euriop. in Oreste. *ὄ, πάλω ζωαίος ἕνεκα σρατηλα-
τειν, πάλλ' ἔδερ.* id est, O prater quam quod strenuus
es ad ducendum exercitum pro muliere, cetera
nullius pretij homo. Horatius epist. ad Fuscum
Ariftium lib. 1. *Excepto, quod non simul esses, cete-
ra latius.* Plinius libro 36. cap. 6. *Luculleum mar-
mor atrum alioqui, cum cetera maculis, aut colori-
bus commendatur.* Idem alibi, *Tradunt in Mysia fe-
ram esse, quæ Bonafus vocatur, equina iuba, cetera
tauro similem.* Virgil. *Aeneid.* 3. *Conferunt tegme-
spinis: at cetera Graius.* Sallust. bello Iugurth. *Man-
ris omnibus rex Bocchus imperitabat, prater nomen,
cetera populi Rom. ignarus.* Paterculus lib. poster.
de Crasso, *qui vir cetera sanctissimus, immunitq; vo-
luptatibus, &c.* M. Tull. aliter hanc sententiam ef-
ferret, ut in orat. perf. *subilem hunc oratorem, nisi
quod solum, ceteroqui recte quidam vocant Atticū.*
Idem ad Q. frat. lib. 2. *Ego me in Cumano & Pom-
peiано, prater quam quod sine te, satis commode oble-
tābam.* Idem tamen sic locutus est in Quinctia-
na, si, ubi vulgò legitur: *sanè ceterarum rerum pa-
terfamilias & prudens & attentus: una in re minus
consideratus: legendum est, sanè cetera paterfami-
lias & prudens, & attentus, &c.* quemadmodum
mihi aliquando visum est.

AD MELPOMENEN Ode 3.

Se natum esse ad artem poëticam, eiusq; be-
neficio nominis immortalitatem, &
gloriam consecutum esse.

Quem tu Melpomene semel
Nascētem placido lumine videris:
Illum non labor Isthmius

Clarabit pugilem: non equus impiger
Curru ducet Achaico

Victorem: neque res bellica Delijs

C] Ornatum folijs ducem,
Quod regum tumidas cōtuderit minas,
Ostendet Capitolio:

Sed, quæ Tibur aquæ fertile præfluunt,
Et spissæ nemorum comæ,

Fingent Aëlio carmine nobilem.
Romæ principis urbium

Dignatur suboles inter amabileis
Vatum ponere me choros:

Et iam dente minus mordeor inuido.

O, testudinis aureæ

Dulcem quæ strepitum Pieri temperas:

O mutis quoque piscibus

Donatura cycni, si libeat, sonum,

D] *Totum muneris hoc tui est,
Quod monstror digito praterentium,
Romana fidicen lyra:
Quod spiro, & placeo: si placeo: tuū est.*

QVEM TV MELPOMENE, &c.] signifi-
cat, eum, qui ad poëticam factus sit natura, neque
clarum pugilem, neque ludis Olympicis equestri
certamine victorem, neque præstantem impera-
torem vniquam futurum: sed poetam nobilem.

PLACIDO LUMINE] oculis placidis, bene-
uolis, amicis, non obliquis, ut Callim. *ὀμματα λο-
ξοῖς.* Sappho. *λαξὸν βλέπωνσα.*

VIDERIS] aspexeris. ut supra Od. 17. lib. 2.
Seu libra, seu me scorpius aspicit. coniunctè autem
sunt intelligenda *semel videris, non semel nascēte.*

ILLUM NON LAB. ISTHM.] i. certamen cu-
rule Isthmium. certamen autem Isthmium, seu
Isthmicum à Sisypho fuisse institutum Melicertæ
cadauere, quod à delphino in Isthmum, ubi sita
Corinthus est, delatum fuerat, reperto, tradunt
scriptores. certaminis præmium pinea corona er-
rat: quæ prius ex apio fuerat. Isthmia ne Corin-
tho quidem à Memmio eversa, fuisse intermissa:
sed tantisper dum ciuibus infrequens, ac deserta
fuit, à Sicyonijs fuisse procurata, atq; administra-
ta scribit Pausan. Corinth.

ACHAICO] Eléo. Virg. lib. 1. Georg. *Eliadum
palmas Epirus equarum.*

CLARABIT] clarum reddet. Vritur hoc ver-
bo M. Tull. in poemate illo de suis rebus gestis in
secundo consulatu: *Iuppiter excelsa clarabat sceptrā
columna: & itē saepe in Arato. & Lucr. li. 3. pro ver-
bo declarādi. Hasce secundū res animi natura vide-
tur, Atque anima claranda meis iam versibus esse.*

NEQVE RES BELLICA, &c.] neque
rebus benè gestis in bello, deuictisq; ac subactis
hostibus, laureatus, & aurato curru vectus trium-
phabit.

DELIS] Delphicis & Apollinaribus folijs: i.
laurea corona. Laurus enim Apollini sacra est.

OSTENDET CAPITOLIO.] hoc iccirco F]
dicit, quia qui triumphabant, in Capitolium (ut
suprà dixi) vhebantur.

PRÆFLUUNT] duo cod. Vatic. Tornef. Ruf-
sard. Nicot. habent *præfluunt*, quos secutus sum.
nonnulli *perfluunt*: alij, *perfluunt*, ut vulg. T. Liuius
quidem lib. 44. *annal.* ferè ita loquitur, ut habet
libri illi, quos primò loco commemoravi. *Duo
cingunt eam flumina: Clausula latere urbis, quod in
orientem patet, præfluens: Barbana ab regione, &c.*

COMÆ] frondes, ut infr. Od. 7. *redcunt iam
gramina campis, Arboribusq; comæ.*

FINGENT] reddent, efficient. sic Virg. lib. *Æ-
neid.* 2. *nec si miserum fortuna Sinonem Finxit, va-
num etiam, mendacemque improba finget.* Sallust.
bello Catil. *quæ natura, prona, & ventri obedientia
finxit.* lege quæ annotata sunt sup. ad illum locū,
Carmina singo. Oda 2. huius lib.

ÆOLIO] Sapphico, & Alcaico. Od. 30. lib. 3.
Princeps Aëlium carmē ad Italos Deduxisse modos.

PRINCI-

A PRINCIPIS VRBIVM] Virg. in Tityro. *Verum hac tantum alias inter caput extulit vrbes, Quantum lenta solent inter viburna cupressi.* Horat. Od. 14. huius lib. *o tutela praesens Italia, dominaque Roma.*

SVBOLIS] sic habent tres Vatic. & aliquot alij libri manuscr. & ita apud Lucret. in emendatis codicib. lib. 5. *Sine virum suboles, sine est mulieris origo.* & apud Virg. Pollione, *Cara Deum suboles, magnum Iouis incrementum.* Festus, & Nonius. Per Romae subolem populum Romanum significati puto.

ET IAM DENTE MIN. MORD. INVIDO] tamquam invidia maior, ut sup. Od. 20. lib. 2. *invidiaque maior Vrbes relinquam.* Sic & Sallustius, *Gloria invidia vicisti.*

DVLCEM QVAE STREPITVM] testudinis cantum, strepitum dixit, ut epist. 2. lib. 1. *At strepitum cithara cessatum ducere curam.* & epist. 13. *nec meretrix tibicina, cuius Ad strepitum salias.* sed hoc loco addidit epithetum, *dulcem*: in illis duobus non item. Petrus Victorius in commentarijs suis in lib. 2. Aristot. de arte dicendi, scribit, fortasse Horatium in eandem culpam incidisse, cum

B tibicina, seu tibia & cithara cantum, strepitum nominavit, in quam Dionysius ille, qui Aeneas dictus est, cum Calliope vocem, *κραυγῶν*, id est, clamorem seu clangorem appellavit. Ego Horatium proprio nomine, non translato, usum esse putarim. At Aristoteles diserte dicit nomen *κραυγῶν* translato ab illo poeta esse positum, eamque translationem, ut vitiosam & ineptam, reprehendit. strepitum autem, quem *φόρον* Graeci vocant, proprie convenire inanimis, docet idem Arist. lib. β. de animo, his verbis: *ἢ δὲ φωνὴ φόρος ἢ ἐστὶ ἐμψύχου. τῶν γὰρ ἀψύχων ἔστι φωνεῖν, ἀλλὰ καὶ ὁμοίωται λέγεται φωνεῖν, ὅσον αὐλὸς, καὶ λύρα, καὶ ὅσα ἄλλα τῶν ἀψύχων.* id est, vox autem sonitus est quidam corporis animati. Inanimorum enim nihil vocem mittit: sed ex similitudine quadam vocem mittere dicuntur: exempli gratia, tibia, & lyra, & alia omnia inanimata. Quod si quis strepitum citharae translato dictum esse contendit: sic Horatium defendam, strepitum ab eo esse positum, pro eo, quod Graeci *πέπεσμα*, vel *κρέμμον*, vel quippiam simile, dicitur. *πεπέσεν* autem translato est ab hirundinis, aut cicadae strepitu. *κρέμν* verò verbum est fictum à re ipsa: significatque strepitum quendam edere: ex quo *κρέμμον* citharae sonitum appellat Apollon. lib. 4. Argon. ubi de Orpheo loquitur, citharae cantu Sirenum voces auertente. Idem ibid. *φόρμιγγα εὐκρέμκρον* nominat, id est, *εὐκρον*, suaviter sonantem, seu strepente. eodem pertinet versiculus ille, quem testem producit Suidas, *Ἀλλ' ὅκα δὴ πλάκασσεν ἰοκρὶς ἐκρέμει χέλυς.* id est, sed cum plectro Locra cithara strepuit. Ordo autem verborum hic est, O Pieri, id est, o Musa, quae testudinis, hoc est citharae, aurea dulcem strepitum temperas.

PIERI] vocandi casus, Graecus: qui brevis est, à recto in *is*. docet Seruius ad illum locum *Amarilli vocares*: in Tityro: & hunc versum profert.

TEMPERAS] moderaris, aptas, modularis, ad concentum concordem inflectis. vide annot. ad Od. 8. lib. 1.

O MUTIS QVQVE PISCIBVS] Pisceis D omneis praeter scarum, & fluuiatilem porcum, mutos esse, id est, vocem non mittere scribit Aristotel. sed Mnaseas Patrensis (ut scribit Athen. lib. 8.) ait pisceis, qui sunt in fluuio Clitore, vocales esse. Praeterea Philostephanus pisceis quosdam *ποικίλιος* nomine, in Aorno vocem mittere tradit. Sed Pausanias Arcad. narrat se propterea, quod acceperat *ποικίλιος* esse vocales, ad fluuium Aornum à prima luce usque ad vespeream (quo tempore maxime vocem mittere dicebantur) commoratum esse: verum ne tenuissimum quidem eorum sonum audiuisse. Vniuersè igitur piscium genus est *ἄφωνον*, id est, mutum, seu vocis expertus. ex quo natus iocus ille Stratonici citharistae in quendam Propin nomine, citharcedum, magna quidem corporis statura, sed imperitum artificem: *μύχας ἰχθύος*, id est, magnus piscis. piscem nominavit *δὲ τὴν ἄφωνα*, inquit Athenaeus, propterea quod nihil caneret, quod quidem esset *ἄζυγόν*. significat autem Horatius, se beneficio musae poetam esse, non sua virtute, sed ingenio, cum ea possit etiam pisceis, qui sunt natura muti, vocales, atque adeo musicos efficere.

CYCNI.] Plato in Phaedone cyncnos vult esse cum in omni reliqua vita, tum maxime mortis tempore musicos, & canoros. sic enim apud illum loquitur Socrates, *ἀλλὰ φοβείσθε μὴ δυσκολοῦσθε τὸν πνεῦμα διακίμαι, ἢ ἐν τῷ πνεύματι βίω, καὶ, ὡς εἶπεν, τῶν κύκνων δοκῶ φαυλῶτερος ὑμῖν εἶναι πλεῖστον κέλευ: οἱ ἐπειδὴν ἀφθονοῦνται, ὅπ δὲ αὐτὸς ἀποθανεῖν, ἄδοντες καὶ ἐν τῷ πνεύματι χρόνω, πῶς δὴ πλείονα καὶ μάλιστα ἀδονοῦσι γρηγόρες ὅπ μέλλουσι πνεῦμα τὸν θεὸν ἀπέναυ, ἢ περ εἰσι θεράποντες.* mox subiicit *ἀπὸ οἰματὸς Ἀπόλλωνος ὄντες*, id est, sed veremini, ne amariore, atque iniquiore animo sim, quam superiore vita fui: atque (ut apparet) ego vobis diuinandi scientia deterior cyncnis esse videor: qui, ubi senserint sibi moriendum esse, cum antea canere soliti sint, tum illo tempore plurimum, & maxime canunt, latentes se statim ad Deum, cuius famuli sunt, abituros: Lucianus autem in libello *περὶ τοῦ ἠλεκτρῶν, ἢ τῶν κύκνων*, significat, totum illud esse fabulosum de electro, & de cyncnorum cantu apud Eridanum. Nam irridet eum nauta, qui putat quosdam homines canendi scientia, & facultate praeditos, eo loco in aueis fuisse commutatos, atque iccirco etiam nunc canere, musicam non oblitos. Aelianus lib. 1. *ποικίλιος ἴσθρ.* omnino nihil à Luciano distidet. sic enim scribit de cyncnis: *ὅπ δ' εἰσι φιλωδοί, τῶ π μὲν ἠδὴ καὶ περὶ ῥύλληται. ἐξ ὅ δ' ἀδονοῦσιν κύκνω ἐκ ἠκαστα: ἴσθρ δ' ἄλλος, πεπεσενταὶ οὐδ' ὅπ ἀδῶ καὶ λέγουσι γὰρ αὐτὸν μάλιστα, ἐκείνον εἶναι τὸν χρόνον εὐφρονότατον, καὶ ὠδικοῦτατον, ὅταν ἢ πνεῦμα τὸν κατὰ σφραγὴν τῶ βίου,* id est, Cyncnos autem canendi studio teneri, hoc quidem iam etiam omnium sermone vulgatum est. Ego autem canentem cyncnum audiui numquam, & fortasse neque alius quisquam. sibi igitur omnes persuaserunt cyncnum canere, aiuntque eum illo maxime tempore, maxime vocalem, & maxime canorum esse, cum agit supremum vite diem. & Plinius cap. 23. lib. 10. Olorum morte narratur flebilis cantus, falso, ut arbitror, aliquot experimentis. Secutus igitur est Horatius opinionem vulgi, praesertim veterum poetarum testimonio confirmatam. Lucretius lib. 3.

u ij proem.

A proœm. quid enim contendat hirundo Cygnis? Idem lib. 4. *Parvus ut est cycni melior canor, ille gruum quam Clamor in ætheris dispersus nubibus Austri. ibidem, Nec simili penetrant aureis primordia forma, Cum tuba depresso grauius sub murmure mugit: Vallibus, & gelidis orti cycni ex Heliconis Cum liquidam tollunt lugubri voce querelam.* Virg. Mœt. *Vare tuum nomen, (superet modo, &c.) Cantantes sublimē ferent ad sidera cycni.* Idem lib. 7. *Æneid. Ceu quondam niueliquida inter nubila cycni Cum sese è pastu referunt, & longa canoros Dant per colla modos: ad quem locum Seruius notat: Secundum Plinium, qui ait in naturali historia, cycnos ideo suauius canere, quia colla longa & inflexa habent: & necesse est eluctantem vocem per longum & flexuosum iter varias reddere modulationes.* Ex quo δουλιχόδειροι dicuntur ab Homero, id est, δουλιχάχωνες. Postremò Plutarchus lib. εἰς ποσειδ. πολιτ. ex eadem opinione scripsit illa: Οὕτως ἐπὶ τὸ παράπειν καὶ λέγειν μάλλον ἀνθρώποις, ἢ κύκνοις τὸ ἀδειν μέχρι τελευτῆς καὶ φύσιν ἐστὶν, ἢ ἀφαιρῶν τὴν ἀρᾶν, ὡς αἰσθ. πινά λυραὶ σύντονον: id est, Itaque quoniam agere, & dicere hominibus magis, quàm cycnis canere vsque ad exitum vitæ consentaneum naturæ est, non est ea res omittenda, tanquàm lyra quædam contenta. Quem Plutarchi locum mihi Germ. Valens indicauit.

QVOD MONSTR. DIG. PRÆTERE] notum illud est de Demosthene, qui illo susurro (ut ait M. Tull. Tuscul. 5.) aquam ferentis muliercula ut mos in Grecia est, insusurrantisque alteri, hic est ille Demosth. ἑμπερικέως δημοσίως, delectari se dicebat.

ROMANÆ FIDICEN LYRÆ] epist. lib. 1. ad Mæcen. 3. *Libera per vacuum posui vestigiâ princeps, Non aliena meo pressi pede, &c.* Idem Oda 30. lib. 3. *Dicam quæ violens obstrepit Ausfidus, Et quæ pauper aqua Daunus agrestinum Regnavit populorum, ex humili potens, Princeps Æolium carmen ad Italos Deduxisse modos.*

DRVSI LAVDES.

Ode 4.

C *Valem ministrum fulminis alitem,
Cui rex deorum regnum in aueis
vagas
Permisit expeptus fidelem
Iupiter in Ganymede flauo,
Olim iuventas, & patrius vigor
Nido laborum propulit inscium:
Vernique, iam nimbis remotis,
Insolitos docuere nisus
Venti pauentem: mox in ouilia
Demisit hostem viuividus impetus:
Nunc in reluctanteis dracones
Egit amor dapis, atque pugna:
Qualém ve letis caprea pascuis*

D *Intenta, fuluæ matris ab ubere
Iam lacte depulsum leonem,
Dente nouo peritura, vidit:
Videre Rhæti bella sub Alpibus
Drusum gerentem, Vindelici: (quibus
Mos vnde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, querere distuli:
Nec scire fas est omnia) Sed diu,
Latèque victrices cateruæ
Consilijs iuuenis reuictæ
Sensere, quid mens rite, quid indoles
Nutrita faustis sub penetralibus
Possit, quid Augusti paternus
In pueros animus Neronis.
Fortes creantur fortibus, & bonis:
Est in iuuenicis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquila columbam.
Doctrina sed vim promouet insitam:
Rectique cultus pectora roborant:
Vt cumque defecere mores,
Dedecorant bene nata culpa.
Quid debeas, ô Roma, Neronibus
Testis Metaurum flumen, & Asdrubal
Deuictus, & pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris:
Qui primus alma risit adorea,
Dirus per vrbeis Afer ut Italas,
Ceu flamma per tedas, vel Eurus
Per Siculas equitauit vndas.
Post hoc secundis vsque laboribus
Romana pubes creuit: & impio
Vastata Pænorum tumultu
Fana deos habuere rectos:
Dixitque tandem perfidus Annibal,
Cervi luporum prædæ rapacium
Sectamur vltro quos opimus
Fallere, & effugere est triumphus.
Gens, quæ cremato fortis ab Illo
Iactata Tuscis equoribus sacra,
Natósque, maturósque patres
Pertulit Ausonias ad vrbeis,*

Duris

- A *Duris ut ilex tonsa bipennibus
Nigræ feraci frondis in Algido,
Per damna, per cadeis ab ipso
Ducit opes, animûmque ferro.
Non Hydra secto corpore firmior
Vinci dolentem creuit in Herculem:
Monstrumve summifere Colchi
Maius, Echioniaë Theba.
Merses profundo: pulchrior éuenit.
Luctere: multa proruet integrum
Cum laude victorem: gerét que
Prælia coniugibus loquenda.
Karthagini iam non ego nuntios
Mittam superbos: occidit, occidit
Spes omnis, & fortuna nostri
Nominis, Asdrubale interemto.*
- B *Nil Claudia non perficient manus:
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit, & curæ sagaces
Expediunt per acuta belli.*

QVALEM MINISTRVM FVLMINIS, &c.] Quo tempore in lucem editus est Iupiter, eodem natam esse aquilam, & ad id prælium, quod aduersus gigantes commissum est, aduolasse, quasi victoriæ Deorum nuntiam, tradunt fabularum scriptores. Itaque in auium partitione, Iupiter aquilam sibi adoptauit: qua ministra, & nuntia uti solet ad eos, quibus læti aliquid significare, quosq; insignis, & claros efficere in animo habet. Propterea αἰετὸν à Græcis appellatum esse volunt non ἀπὸ τοῦ αἰετῶν, sed ἀπὸ τοῦ ἐπεὶ δὴ λέγειν, id est, quia verum patefaciat, ac declarat. Qualis igitur (inquit) aquila est, quam iuuenta volandi seu potius pugnandi, & prædandi imperitam è nido primum foras extrusit, ventique verni docuerunt insolitos volandi conatus, mox in ouium greges, & septa vigor à natura in situs deorsum immisit, tum edendi, pugnandique cupiditas in dracones incitauit, atque impulit: aut qualis est catulus leonis, quem caprea pascuis intentra eius dentibus iam iam dilaceranda, ac peritura vidit, talem Drusum Rhæti, & Vindelici videre, lege hac de re Strabonem lib. 4. & Paterculum lib. poster.

REGNUM IN AV. VAG.] quamobrem auium rex est aquila? an quod omnium auium celerimè volat? an quia sola ex auibus solem irretoris oculis intuetur, & spectat? an propter eius officia & fidem erga Iouem?

EXPERTVS FIDELIEM] immo Iuppiter ipse (ut est in fabulis) aquilæ specie Ganymedem rapuit.

PATRIVS] paternus: nempe aquilæ. Itaque statim sequitur, neque imbellem feroces Progenerat aquila columbam.

NIDO PROPVLIT] nido foras expulit nondum volatui assuefactam. in alijs lib. est protulit: sed propulit malo: & ita habent libri aliquot manuscripti: in quibus est Faërn. Vif. Vatic. 2. & quattuor, quibus hic nuper in mea Gallia vsus sum.

LABORVM INSCIVM] vel volandi inscium, seu insuetum. sequitur enim mox, *Insolitos docuerentisus venti, &c.* vel prædandi, & pugnandi insolentem, & nescium, seu imperitum.

INSOL. NISVS] vel non vsitatos prædandi conatus, vel non vsitatos volatus.

MOX IN RELVCT. DR.] sic apud Hom. *il. μ.* aquila serpentem correptum vnguibus, deferre in nidum suum parat. sed à reluctante dracone acriter morsa, prædam ex vnguibus dimittere cogitur. quo auspicio Polydamas Hectorem murum Græcorum oppugnare, & perumpere cogitantem, reuocare ac deterrere conatur, sed frustra.

AMOR DAPIS] cibi cupiditas, & fames.

LACTE DEPVLVSVM LEONEM] catulum leonis, modò ab ubere matris sciunctum, seu à lacte remotum. Virg. *Tityro, quò sape solemus Pastores, ouium teneros depellere fatuus.* ad quem locum Seruius, *depellere*, id est, à lacte remouere. sic idem Virg. *Melib. Depulsos à lacte domi qua clauderet agnos.* idem Palæmone, *Dulce satis humor, depulsis arbutus hadis.*

DENTE NOVO PERITVRA] peritura dente leonis iuuenis nouo, id est, nondum prædæ assuefacto, seu nondum in pugna exercitato.

RHOETI] Strabo lib. 4. Rhætos, & Vindelicos in ijs Alpium partibus collocat, quæ ad orientem, & Austrum spectant, ut sint Heluetijs, & Boijs finitimi: vbi & de Druso eadem scribit, quæ hic laudat Horatius. de Vindeliciis etiam Ode 14. huius libri: *Vindelici didicere nuper, Quid Marie posses.* Rhæti, Vindelici autem, est ἀπὸν δὲ τον, vel addenda copulatio, & quæ tamen abest à codicibus Donati, Faërn. Torn. & duob. Vatic.

DRVSVM.] Claud. Drusum, qui in Germania diem suum obiit.

(QVIBVS MOS VNDE DED. &c.) id est, qui Vindelici quamobrem vtantur securibus in prælio Amazonum more, non nimis diligenter hoc quidem tempore exquisiui, atque in aliud tempus distuli. Strabo lib. 2. quæ de Amazonibus tradita sunt, monstri similia, fabulosa, incredibilia denique esse existimat, his verbis: *Περὶ δὲ τῶν Ἀμαζόνων τὰ αὐτὰ λέγεται καὶ νῦν καὶ παλαι παραπῶδη, καὶ πιστῶς πόρρω. Τίς γὰρ αὐτῶν πιστεύσειεν ὡς γυναικῶν στρατὸς, ἢ πόλις, ἢ ἔθνος συσταῖν αὐτῶν χωρὶς ἀνδρῶν, καὶ ἕμοιον γε συσταῖν, ἀλλὰ καὶ ἐφόδους πῆσαι ἐπὶ τὴν ἀλλοτρίαν χώραν, id est, De Amazonibus eadem nunc dicuntur quæ & olim, nempe monstri similia, & longè a fide remota. Quis enim credat, mulierem exercitum, aut ciuitatem, aut nationem sine viris consistere, neque verò solim consistere, sed etiam in alienos sineis incurrere atque inuadere potuisse? Similem ἀπορίαν, seu εὐλαβείαν esse dicebat Ios. Scaliger apud Pindarum quodam loco, καὶ τίς αὐτῶν ἀλλήλους δαίμων ἀπονοήσας ἔλασεν. &c. Præclare autè Horatius, id, quod sciebat, aut certè accipere, atque audire potuerat, nempe Vindelicos,*

A quos Liburnos esse putat Seruius, ab Amazonibus originem duxisse, se vel nescire, vel non quasi uisse dicit, quasi in alia re magis occupatum, & aliud agentem. lege Seruium ad illum Virgil. locū *Æn.* 1. *atque intima tutus Regna Liburnorum, &c.* Vbi hunc Horatij locum profert.

NEC SCIRE FAS EST OMNIA] fas, id est, pote, *δυνατόν*, ut diximus sup. ad *Od.* 11. lib. 1. vel ita interpretare. nec scire licet omnia ut alij malunt: quibuscum pugnare nolo. Tibullus quidem fas pro eo, quod *δυνατόν* dicunt Græci, usurpauit *eleg.* 9. lib. 1. *Nec tibi celanti fas sit peccare:* fortasse & *eleg.* 5. *proprius ego tecum, Sit modò fas, annos contribuissè uelim.* & Propert. lib. 1. *Mi neque amare aliam, neque ab hac discedere fas est.* & Virg. lib. 7. *Æn. Quem neque fas igni cuiquam, nec sternere ferro.* & *Cæf.* lib. 1. de bell. Gall. *Eas ita dicere, non esse fas Germanos superare, si ante nouā Lunam prælio contendissent.*

SED DIV, LATÉQVE, &c.] superiora illa, quibus mos unde, &c. usque ad hunc locum, includenda sunt interpositionis nota: vel potius ita sunt legenda, ut à proposito sermone aberrantia: quod genus appellant Græci hyperbatum. iccirco hac particula, *sed*, utitur Horatius. quam adhibere solent scriptores in hyperbatis, cum ad id, unde aberrarunt, regredi volunt. adhibent & has: verumtamen, igitur, & simileis. cuius rei passim occurrunt exempla apud M. Tull.

CONSILIIIS IUVENIS REVICTÆ] sic puto legendum, non, ut alij volunt, reuincta: & ita habet liber Faër. Don. Vrf. Torn. Vatic. 2. & alij quidam. Est autem hæc sententia: Rhæti (inquit) & Vindelici, qui olim victores latissimas excursiones etiam usque ad agros Italiae finitimos fecere, nunc consilij Drusi vicissim victi, ac domiti, sensere quid mens, &c. hæc enim vis est verbi, *reuincto*. sic *Lucret.* lib. 5. *Ignis enim superare potest, ubi materiai Ex infinito sunt corpora plura coorta: Inde cadunt vires aliqua ratione reuictæ.* non displicet tamen altera scriptura, *repressa*, quæ reperitur in nonnullis emendatis codicibus. vide autem hæc de Strabonem lib. 4.

C INDOLES] indoles dicta ab *inoleſco*, quod est increſco: & incrementum significat. ex eo pro ingenio puerili usurpatur: quoniam vnà cum corpore ex sententia philosophorum mens crescit, & decreſcit. NERONES] Tiberium & Drusum.

FORTES CREANTVR FORTIBVS] primo loco ponit naturam, & genus: deinde doctrinam, & educationem. sic Plato in oratione funebri: *ἀγαθοὶ δ' ἐγένοντο διὰ τὸ φῦναι ἐξ ἀγαθῶν. τῶν εὐγένειαν οὐκ ἀπὸ τῶν ἐκκομιζόμενοι· δεύτερον δὲ προφύπτει, καὶ παιδείαν.* id est, boni autem fuerunt, quia ex bonis nati sunt: generis igitur præstantiam primùm laudamus: deinde educationem, & doctrinam. sic Aristoteles politicorum tertio scribit esse probabile, viros præstantiores esse eos, qui è præstantiorib⁹ nati sint: nobilitas enim, generis præstantia, & perfectio est. verba Aristot. hæc sunt: *ἢ δ' εὐγένεια παρ' ἐκείνοις οἰκοὶ ἡμῶς. ἐπὶ δὲ τῶν βελτίους εἰκὸς τὸς ἐκ βελτιότων. εὐγένεια γὰρ θεῖν ἀρετῆ γένος.* Quantum valeant ad ingenium, hoc, vel illo habitu imbuedum, mo-

resque conformandos, atque etiam inferendos D stirps generis, & educatio, declarant poeta, qui, quem significare volunt *æuo*, immiti, inhumano esse ingenio, cum dicere solent è faxis, ac rupibus, è mari natum, à leonibus educatū, ut Hom. *ἰλ. π. γλαυκὴ δὲ σ' ἐπικτεθάλασσα, Πέτραί τ' ἠλίβατοι, ὅπ τι νόος θεῖν ἀπλωής.* id est, cæruleum autem te mare peperit, Rupesque præruptæ, quoniam tibi mēs est infrenis atque indomita. Theocrit. *εἰδ. γ. Νῦν ἔγνω τὸν ἔρωτα βαρὺς θεός. ἢ ῥα λεαίνας Μασδὸν ἐθύλαξε, δρυμῶν τε μὴν ἔτρεφε μήτηρ:* quos versus Virg. exprefit Pharmaceut. *Nunc scio, quid sit amor, duris in cotibus illum Ismarus, aut Rhodope, aut extremi Garamantes Nec nostri generis puerum, nec sanguinis edunt.* Idem *Æneid.* 4. *Nec tibi Diua parens, generis nec Dardanus auctor, Perfide, sed duris genuit te cantibus horrens Caucasus.* Catull. de nuptijs Pelei, *Quenam te genuit sola sub rupe leana? Quod mare conceptū spumantibus expuit undis? Que Syrtis, quæ Scylla vorax, quæ vasta Charybdis?*

PROMOVET] prouchit, *αὐξάνει*. amplificat virtutem à natura insitam.

FEROCES AQVILÆ] ferox, plerumque in laude ponitur, & siquando in vitio, non crudelē, sed elatum, aut animosum significat, ut sup. *Od.* 5. lib. 2. *ferox etas.* & infra *Od.* 9. huius libri *ferox Hector.* annotatum ad *Od.* 15. lib. 1.

RECTI QVE CVLTVS] nihil equidem mutò, cum hæc lectio ab omnibus codicibus, quos quidem viderim, confirmetur: sed putauī aliquādo, Porphyrionis verbis motus, scriptum esse ab Horatio, *Rectique cultus pectora roborat:* ut, *cultus* sit numeri singularis. *recti* autem patrij casus à nomine neutro *rectum*, *cti*. quod est τὸ ὀρθόν. Nam hoc modo explicat Porph. nisi quòd *cultus* vult esse numeri multitudinis: nisi fortè Porphyrio corruptus est. iam nomen *rectum* usurpat Horat. & Saty. 8. lib. 2. *Rectum animi seruas?* id est, τὴν ὀρθότητα. *rectitudinem redderemus* Latine, si pateret Latini sermonis vsus. colere *rectum* autem, honestum, virtutem, veritatem: & *cultus*, id est, amor & studium *recti*, honesti, virtutis, veritatis, bonis scriptoribus sunt vsitata loquendi genera. iam si *recti cultus* vtrumque numero multitudinis esse intelligetur, idem valebit, quod, *rectæ institutiones*, seu potius *recta viuendi instituta*: quæ admodum primorum illorum hominum feram, & agrestem viuendi consuetudinem *feros cultus hominum recentum* dixit *Od.* 10. lib. 1. quam interpretationem multo malim, quàm illam Pseudoporphyrionis, nisi vna opera legamus *roborat*, & nomen *cultus* ita accipiamus, ut sit numeri singularis, ut dixi.

ROBORANT] si *cultus* sit numeri multitudinis, ut accipit Porph. legendum *roborant*: si singul. *roborat*. Verumtamen nihil mutò.

VTCVMQVE DEFECERE MORES,] id est, vbi cumque, seu quodcumque natura bonitas, quam *εὐφύια* Græci nominant, à bonis moribus, qui studium, exercitationemque desiderat (ut docet Aristotel. lib. 2. de moribus ad Nicom.) destituta est: vitæ turpitudine bonum illud generis, & naturæ dedecore, maculâq; afficit. de particula,

A ticala, *utcumq;* diximus sup. ad Od. 17. lib. 1. licet & *benè nata* interpretari *εὐγένεια*, id est, generis præstantiam, ac nobilitatem.

DEDECORANT] sic habet lib. Donati, & omnes vulgati. Faëni autem, & 2. Vat. *Indecorant.*

CVLPÆ] corrupti mores, seu facta improba ex corruptis moribus nata, & ideò culpanda, & vituperanda. *Culpe* numeri est multitudinis.

NERONIBVS] Claudio Neroni, de quo sic Sueton. *Claudius Nero aduenientem ex Hispania cum ingentibus copijs Asdrubalem, priusquam Annibali fratri coniungeretur, oppressit.*

TESTIS METAVR. FLVM.] sic Virg. *Daph. vos Coryli testes, & flumina nymphis.* & Propert. lib. eleg. *testes sunt sidera nobis.* quæ mihi indicauit Germa. Valens, & sunt notata à Seruio ad eum, quem commemorauit locum, in *Daphn.*

METAVRVM FLVMEN] sic sup. Od. 9. lib. 2. *Medum flumen.* & in epist. ad Pison. *Rhenum flumen.* fluuius est in Umbria, ex Picenis finibus oriens, qui nomen retinet, nisi quòd aliquantum corruptum est. Nam hodie, *il Metro*, appellant Itali. Apud hunc fluuium cæsus est Asdrubal Annibalis frater.

B **ET ASDRUBAL]** Narrat T. Liuius lib. 27. Asdrubalè, qui cum recente exercitu Alpeis transcenderat eo consilio, vt sese cum fratre Annibale coniungeret, à M. Liuijo Salinarore victum, ac cæsum esse, cum haberet in suo exercitu quinquaginta sex hominum millia: eamque victoriam non minore opera Claudij Neronis, alterius consulis, esse partam, propterea quòd, cum Annibali oppositus esset, relictis ita castris, vt hostem latèret, lecta manu profectus Asdrubalem circumuènit.

ET PVLCHER FVGATIS ILLE DIES, &c.] pulcher dies, id est, felix & fortunatus dies. sic loquitur. M. Tull. lib. 4. epist. ad familiar. *Noli querere. ita mihi pulcher hic dies visus est, vt specie aliquã viderer videre quasi reuiviscentis reip.* Hora. infra Oda prox. *Instar veris enim vultus ubi tuus Affulsit populo, gratior ille dies, Et soles melius nitent.* Est autem hîc translatio, seu potius allegoria. Nam per diem pulchrum, diei illius læticiam significat, quo die victus ac cæsus est Asdrubal: per tenebras fucatas: metum ex omnium animis atque ex Italia depulsum, Karthaginienensibus, & Afris ex Italia pulsis.

C **RISIT]** lætus, & hilaritatis plenus fuit, *εὐλας*. vt infra Ode 11. *Ridet argento domus.* & Lucretius lib. 5. *ridentis vndas* dixit. vide annot. ad Oden 18. lib. 2.

ADOREA] victoria, & gloria. Plinius lib. 18. cap. 3. *Gloriam ipsam à farris honore adorem appellabant.* Pompeius Festus. *Adorem, laudem, seu gloriam dicebant, quia gloriosum eum putabant, qui farris copia abundaret.* Plaut. in Amphitr. *Qui præda, atq; agro, adoreaq; affectit populareis suos.* Propriè tamen adorea frugum copiam, & vbertatem significat. Varro lib. 4. de lingua Lat. *Plebi rura largiuntur adorem.*

DIRVS PER VRBEIS AFER VT] horum verborum hæc sententia est: pendentque à superioribus: *vt*, id est, posteaquam Italiam per-

uasit, & percurfauit Annibal, veluti flamma tedas, vel Eurvs vndas peragrare solet, hic primus dies parta victoria læticiam attulit populo Rom. Errant autem qui hîc legi posse putant, *Afer it Italus.* Iam *dirus Afer* consuetudine Horatiana dictum est. sic enim Oda 12. lib. 2. *Nec dirum Annibalem, nec Sicul. mare* & Oda 6. lib. 3. *Antiochum, Annibalemq; dirum.*

EQVITAVIT] sic Euripid. in Phœniss. Zephyrum equitasse in cælo dicit, *Ἴόνιον κτ' ὄρνεν ἐλάτα πλεύσασα, ἀεὶ ῥύτων ἕπερ ἀκαρπίτων πεδίων Σικελίας, Ζεφύρος πνοαῖς ἰππέυσαντες ἐν ἕρανῶ.* id est, Cum in mari Ionio remis nauigasset super circumfluos, & fructus experteis Siciliae campos, flatibus Zephyri in cælo equitantis, notauit Muretus lib. 1. Var. lect. cap. decimo.

POST HOC] post Asdrubalis cædem, victoriamque populi Rom.

SECUNDIS LABORIBVS] secundis prælijs.

IMPIO] impio tumultu dixit, quoniã impiorum, & barbarorum est templa deorum, aras, statuas vastare, incendere, euertere, quod fecerunt Persæ, quo tempore Xerxe duce toti Græciæ bellum intulerunt. quam eorum immanitatem, atq; impietatem barbaram Æschylus his versibus describit in Persis: *Οἱ γὴν μελόντες ἑλλάδ', οὐ θεῶν βρέπη Ἡδέντο σὺλαν, ἢ δὲ τιμωροῦναι νέως, Βασιμὶ δ' αἴτιοι, δαμόνων ἢ ἰδρύματα Πρὸρριζα φέρδω ἕξαντες ἀπαι βάρβρων.* id est, Qui cum in Græciam venissent, neque deorum simulacra diripere, neque templa incendere veriti sunt: aræ autem deletæ, deorumque statuæ funditæ sedibus suis euerstæ sunt.

VAST. POEN. TVM. FANA DEOS HAB. RECT.] horum verborum hæc sententia est. fana à Karthaginienensibus antea vastata, post hanc victoriam, Deorum statuas habuere rectas, seu erectas, quæ fuerant videlicet de suis sedibus deturbatæ. sic hunc locum explico, non, vt inepti quidam homines somniant, deos propitios. Deos autem pro Deorum statujs poni non est nouum, neque inusitatum. M. Tull. accus. Verr. proæm. *Deum deniq; nullum Siculis, qui ei paulo magis affabre, atq; antiquo artificio factus videretur, reliquit.* Idem frumentar. *Deum verò nullum violauit, nulli attigit.* Idem de signis. *Dij ablatis, fana vexata.* ibidè. *Tum imperator populi Rom. vir clarissimus Deos patrios reportabat Segestanis ex vrbe hostium recuperatos.* T. Liuius. lib. 27. *Sed maiore generis eius præda abstinuit Fabius, quam Marcellus, qui interrogantifcriba, quid fieri de signis vellet, (ingentis magnitudinis Dij sunt, suo quisq; habitu in modum pugnantium formati) Deos iratos Tarentinis relinqui iussit.* Iam verò quòd rectos hoc loco pro iustis, ac propitijs accipi volunt, in eo non satis mihi videntur Latini sermonis vsum tenere. rectum enim appellant propriè Latini, quod est directum, quod obliquo, prauoque contrarium, quod erectum est, quod stat: quorū reperiuntur exempla apud hunc poëtam. Catull. M. Tull. Horat. Saty. 2. lib. 1. *Candida, rectaq; sit.* epist. ad August. lib. 1. *Securus cadat, an recto stei fabula talo.* Catull. *Quintia formosa est multis, mihi candida, longa, Recta est.* Idè rectos homines appellat, seu os lecticiarios. M. Tull. A-

A eadem lib. 2. interesse oportet, ut inter rectum, & pra-
 num: sic inter verum, & falsum. pro Murena, homi-
 nes, cum recte, & in loco constitissent, inberi abire. &
 recti anguli (ἑοδαῖς nominant Græci) qui neque sunt
 acuti, neque obtusi, sed pares. Idem valet apud
 Græcos ὀρθός. Hom. ἰλιάδ. ω, ὀρθαὶ πείλας. Pausan. in
 Att. τὸ δ' ἀγαλλία & Ἀθλιώας, ὀρθόν ὄσιν ἐν χιτῶνι ποδῆσαι, id
 est, simulacrum autem Palladis, rectum est cum
 tunica talari. & Eurip. in Hecuba, Εὐας μὲν οὐκ ἦν ὀρθὸν
 ἐκείν' ὀλοισαται. id est, Tantisper dum recti terræ siti
 erant termini, &c. & Athen. lib. 4. scribit Atheni-
 ensis templū Dionysi rectum condidisse ab Am-
 phictyone vini, & aquæ temperationem edoctos.
 tunc enim (inquit) rectus Bacchus est, & non ad
 prolapsionem procliuis, cum vinum dilutum est,
 & cum modicè bibitur: vt fortasse locus ille, qui
 est Od. 18. lib. 1. non ego te candido Bassareu, Inui-
 tum quatiā, sic explicari possit. ego te inuito ne-
 que vinum immodicum, neq; aqua minus, quàm
 oporteat, temperatum bibam. inuitum autem di-
 xit, quia quicquid fit dijs inuitis, atque iratis, infel-
 liciter cadit, vt alibi dicemus. sed verba Athe. sunt
 hæc: διὰ τῆς ἱερῆς Διονύσου ὀρθὸν ἰδρύσασθαι. τότε γὰρ ὀρθός
 ὄσιν τῶ ὄντι, καὶ ἔσπαλερός, ὅταν συμμέτρως, καὶ κεκασμμέ-
 νως πίνῃται. Plato Lachete: ὀρθὴ αἰ ἡμεῶν ἡ πόλις ἦν, καὶ ἔκ
 αἰ ἔπεισ πλοῦ το πῶμα. id est, recta esset vrbs nostra,
 neque talem casum cecidisset. Per translationem
 autem sermonis, rectum pro eo, quod est cum vir-
 tute coniunctum, & pro bono ponitur, & rectè
 pro benè. M. Tullius pro Murena, Negat fuisse re-
 ctum Cato metā seuerè gesto consulatu pro Mure-
 na dicere. & rectè facta, quæ Græci κατὰ νόμον δι-
 cunt: & recta studia in Topicis. & Horatius Oda 9.
 huius libti, rectum animum secundis, dubijsq; rebus
 appellat eum, qui neque secunda fortuna effertur,
 neque aduersa deprimitur, qui semper erectus est,
 nunquam aut nimium elatus, aut nimium demis-
 sus. & saty. 3. lib. 2. rectum animi, constantiam, æ-
 quabilitatem, tranquillitatem. Quod ita esse, vt
 dico, declarat eadem sententia alijs verbis expres-
 sa eadem satyr. stare animo. sic Horat. Cum prudens
 scelus ob titulos admittis inaneis, Stas animo? stare
 animo enim valet, animum habere à vitio purum,
 & incorruptum, minimeq; deprauatum. Et Plau-
 tus in Bacchid. rectum ac ingenium bonum dicit,
 qui non est deprauatus, qui non est procliuis ad
 nequitiam, aut libidinem. & Ennius. Quò vobis
 mentes, recte qua stare solebant. Ante hac, demen-
 tes sese flexere vias? rectus autem pro eo, quem pro-
 pitium, aut placatum, aut beneuolum dicimus,
 mihi non videtur esse vsitatum in tota lingua
 Latina.

CERVI LUPORVM PRÆDA] hæc dicun-
 tur, ab Annibale. nos Karthaginenses, tamquam
 cerui, Romanos tanquam lupos, insequimur.
 QVOS OPIM. FALLERE, ET EFFVG.]
 quos si effugere possimus, magnam Dijs habere
 gratiam, magnique triumpho loco ducere debeamus.
 tale est illud Terent. in Heauton. triumpho. si
 licet me latere tecto abscedere, id est, triumpho loco
 habeo, si mihi licet latus tegere, periculumque in
 quo verfor, declinare. Græcè dicerem οὐς ὑπεκκλίθεν
 καὶ ἐκφεύγει πᾶν ἡμῖν ἀχαπὴν ἔσιν.

OPIMVS] amplus, magnificus. sic spolia opi-
 ma dicuntur, quæ dux populi Rom. duci hostium
 detraxit. quod alibi annotauimus.

FALLERE] id est, latere. vide annot. ad
 Od. 10. lib. 1.

GENS, QVÆ CREMATO, &c.] hæc sunt
 vel ex secundo lib. Æn. notissima. ad hunc autem
 locum pertinent illa ex carm. sæcul. ad Deos: Cui
 per ardentem sine fraude Troiam Castus Æneas pa-
 triæ superstes Liberum munivit iter.

NATOSQVE] & filium Ascanium, Æneas sci-
 licet: itemq; suos liberos alij Troiani, qui Æneam
 secuti sunt.

MATVROSQVE PATRES] vt Anchifen
 Æneas. Virg. Æneid. 5. cui maturus Acestes. in lib.
 de art. poet. Maturusne senex, an adhuc florente iu-
 uenta. DVRS VT ILEX, &c.] à similitudi-
 ne ducta ab ilice, quæ bipennibus & securibus
 tonsa, id est, ramis spoliata, eo magis crescit, ostendit,
 Romanos in commodis, damnis, aduersis præ-
 lijs & cadibus magis ac magis inualescere & vige-
 re. ALGIDO] Algidum nomen montis est hoc
 loco, in agro Tusculano. vt Ode 21. lib. 1. aut geli-
 do prominet Algido, oppidum etiam eodem nomi-
 ne appellatur.

PER DAMNA, PER CADEIS] Virg. lib.
 11. Æn. Bellum importunum ciues cum gente deorum,
 Inuidisq; viris gerimus: quos nulla fatigant Prælia,
 nec victi possunt absistere ferro.

DVCIT] acquirit, sumit, comparat. vt de arte
 poet. & veras hinc ducere voces. & Sat. 1. lib. 2. aut,
 qui Duxit ab oppressa meritum Karthagine nomen.

NON HYD. SECTO CORP.] Hydram Al-
 cæus ἐν νεακὲ φάρον. id est, nouem capitum: Simonides
 πεντηκοντακέφαλον, id est, quinquaginta capitum
 facit. hanc in Lerna delitecentem (Lernam autem
 alij fontem, alij locum densa silua obsitum fuisse
 volunt) interfecit Hercules. Pausanias Corinth.
 narrat hydram sub platano quadā, quæ fonti Amy-
 monæ fluuij propinqua erat, vixisse, eamque ceteris
 hydri magnitudine præstitisse. caput vnum ei,
 non plura fuisse: (quod postremum abhorret ab
 inueterata, & peruulgata omnium opinione) hy-
 dra vno capite ab Hercule abscisso, nescio quot a-
 lia renasci confictum esse: quam opinionem hoc
 loco sequitur Horatius. Idem Pausanias ibidem
 tradit, Herculem Hydram cruore, & veneno, telo-
 rum suorum cuspides tinxisse. multa alia de hydra
 scribunt poetæ, quæ, ne sim longior, prætermitto.
 Horat. epist. 1. ad Aug. lib. 2. Diram qui contudit hy-
 dram. Notaq; fatali portenta labore subegit, Compe-
 rit, inuidiam, supremo sine domari.

FIRMIOR CREVIT IN H.] subintell.
 quàm hæc gens in nos.

MONSTRVMVE SVMMISERE COL-
 CHI] vel tauros ignem spiranteis, quos tamen à
 Medæa edoctus Iason iunxit aratro, & agrum sulca-
 uit: vel potius draconem illum ingentem, in som-
 nem, velleris aurei custodem: vel armatos homi-
 nes ex huius Draconis dentibus disseminatis na-
 tos: qui tandem Medææ carminibus concitati, mu-
 tuis vulneribus confossi conciderunt, atque inte-
 rierunt. vide anno. ad Od. 3. epod.

ECHIO-

A ECHIONIÆVE THEBÆ] Thebæ dicuntur Echionia ab Echione Cadmi genero. significatur autem hoc loco draco ille Marti sacer Aretiani fontis custos, quem Cadmus propterea, quod eos, qui ex illo fonte aquabantur, necabat, iratus interfecit: ex cuius dentibus Palladis monitu satis, nati sunt quinque homines armati, Vdæus, Chthonius, Pelor, Hyperenor, Echion (Phecydes autem, & Apollonius multo plures natos esse volunt) qui omnes, præter vnum Echionem, mutuis similiter vulneribus faucij perierunt. Virg. Georg. 4. hanc vtramque fabulam tangit. *Hæc loca non tauri spirantes naribus ignem Inuertere, satis immanis dentibus hydri: Nec galeis, densisq; virum seges horruit hastis, Sed grauida fruges, &c.* Hanc fabulam persequitur item Eurip. in Phœniss. & Apollon. lib. 3. Argon.

MERSES PROFUNDO, &c.] si merses in mare, pulchrior emergit: si luctere, &c. non dissimulabo in vno atq; altero libro manuscripto me scriptum reperisse, *Mersus profundo, &c.*

PRORVET] prosterne. prouendi verbo etiam supra vsus est Od. 3. lib. 1. *Iniuroso ne pede prouas Stantem columnam.* & Lucre. lib. 3. *neg. autem corpora desunt, Ex infinito que possint forte coorta Proruere hanc reru violento turbine mole.* & 5. *Proruere hanc rerum violento turbine summa.* sic enim vtrobique est legendum, non *corruiere*: vt in scholijs Lucretianis pluribus verbis ostendimus.

INTEGRVM] hostem etiam integrum, & incolumem. & paullo antè victorem, profligabit ac subiget. nam minus esset mirum, si faucium percelleret, ac peruerteret.

CONIUGIBVS LOQVENDA] id est, à coniugibus commemoranda. Sed ab vtrorum coniugibus? eorumne, qui vicerint, virorum suorum virtutem, ac victoriam prædicantibus: an eorum, qui prostrati, ac subacti sint, viros suos interemtos desiderantibus, ac lugentibus?

KARTHAGINI IAM NON EGO] verisimile est Annibalem toties iam in Italia victorem, quam plurimos Karthaginem misisse suarum victoriarum nuntios. Nunc igitur ait, Annibalem, tanta clade accepta, & Afrubale occiso desitutum de se posthac tam gloriose & scribere, & prædicare: vel tam superbos de suis victorijs nuntios mittere.

OCCIDIT, OCCIDIT SPES OMNIS] spes omnis præcisâ est, spes omnis interiit. Sic Plautus Mostell. *occidit spes nostra.* Hoc ad historiam referendum est. Narrant enim historici, Annibalem Afrubalis capite aspecto, res Karthaginensium desperasse, sic locutum, *agnosco te Karthaginis fortuna.*

PERFICIENT] sic habent codices 2. Vatic. Iann. Faër. Vt Torn. vulg. *efficiunt*: nonnulli etiâ manuscr. *perficiunt*, quod se reperisse in alijs libris item manuscr. testatur & vir doctus Iaco. Gruius Messinius.

CVRÆ SAGACES] diligentia, & cura cum ingenio, & consilio coniuncta.

EXPEDIVNT] expeditum reddunt. dant ei facultatem euadendi, & vincendi. sic Virg. lib. 2.

Æneid. Descendo, ac ducente Deo flammam inter hosteis Expedior.

PER ACVTA BELLI] Cùm Hugolinus Martellius Florentinus vir doctissimus Laurentij Strozij Cardinalis familiaris, me admonuisset ita scriptum esse in codice quodam manu scripto, non vt in vulgatis, *acuta bella*, ego eos libros, quos domi habebam à Iann. Faër. Vrsino mihi commodatos statim consului: in eisq; eandem scripturam sine vlla litura expressam reperi. quam confirmarunt duo Vatic. à me postea aditi. accessit omnium postremus Torn. & alij, quos in Gallia quinque post annis nactus sum: vt omittam vnum & alterum impressum, cum antiquissimo & manuscr. comparatum. Itaque de lectionis quidem veritate minimè dubitandum est. quid autè significet per acuta belli, videndum. Ego existimabam per *acuta belli* intelligi posse, discrimina, & pericula belli, seu prælij potius, in quibus celeritate, & ingenio, & sagacitate, & vsu opus est: consilio autem nullus locus. Sed Hugolinus dicebat per acuta belli, Achilli Statio Lusitano videri significari acumina, & sollertias, & (vt ita dicam) subtilitates belli: quæ à Grecis *στρατηματα* nominantur. Cuius sententiam si probemus, erit hæc huius loci sententia, Eam curam in re militari adhibet Claudius, eaq; sagacitate est, vt hostium arteis, & stratagemata facile declinet, aut propulset. Sex. Iulius Frontinus quidem in præfatione lib. 1. stratagematicon, stratagematica interpretatur *belli sollertias, & sollertia ducum facta.* Iam verò hoc loquendi genus *acuta belli* & Horatio vsitatum est, & illis simile, *subita belli, obliqua tumuli, &c.* quæ extant apud T. Liuium. sic ille lib. 6. *annal. treis exercitus scriberent, vnum ad præsidium urbis: alterum, qui, si qui alicubi motus extitissent, ad subita belli mitti posset: tertium longè validissimum, &c.* Idè 27. *obliqua tumuli.* idem lib. 30. *incerta belli.* eodem lib. *incerta fortuna, & incerta casuum.* idem lib. 3. *quassata muri.* eodem libro, *auerfa insula.* Catull. de coma Beren. *condita pectoris.* Lucret. lib. 1. *Ardua dum metuunt, amittunt vera viai.* ibid. *non tibi caca Nox iter eripiet, quin vltima natura Peruideas.* sic Cæsar lib. 3. de bello ciuili, *Pergamiq; in occultis, ac remotis templi, quò præter sacerdotes adire fas non est, quæ Greci *ἀδύτα* appellant, tympana sonuerunt.* Nam sic hunc locum emendamus, cùm in omnibus exemplis vulgatis legatur *templis.*

AD AVGVSTVM.

Ode 5.

Vt tandem in urbem redeat.

Duis orte bonis, optimè Romulæ
Custos gentis, abes iam nimum diu:
Maturum reditum pollicitus patrum
Sancto concilio, redi.

Lucena

A *Lucem redde tuæ, dux, bone patriæ.
Instar Veris enim vultus ubi tuus
Affulsit populo, gratior it dies,
Et soles melius nitent.
Ut mater iuuenem, quem Notus inuido
Flatu Carpathij trans maris æquora
Cunctantem spatio longius annuo
Dulci distinet à domo:
Votis, ominibusq; & precibus vocat:
Curuo nec faciem littore demouet:
Sic desiderijs icta fidelibus
Quærit patria Casarem.
Tutus hos et enim rura perambulat:
Nutrit rura Ceres, almaq; Faustitas:
Pacatum volitant per mare nauitæ:
Culpari metuit fides:
Nullis polluitur casta domus stupris:
Mos, & lex maculosum edomuit nefas:
Laudantur simili prole puerperæ:
Culpam pœna premit comes.
Quis Parthū paueat? quis gelidū Scythæ?
Quis, Germania quos horrida parturit
Fatus, incolumi Casare? quis fera
Bellum curet Iberia?
Condit quisq; diem collibus in suis:
Et vitem viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vina redit lætus, & alteris
Te mensis adhibet deum.*

C *Te multa prece, te prosequitur mero
Defuso pateris: & Laribus tuum
Miscet numen, uti Græcia Castoris,
Et magni memor Herculis.
Longas ô vtinam, dux bone, ferias
Præstes Hesperia, dicimus integro
Sicci manè die: dicimus vuidi,
Cum sol oceano subest.*

BONIS] beneficis. deorum est epithetū. Deorum enim est benefacere.

ABESIAM NIMIVM DIV] sic loquitur Liuius lib. 29. ut mos est ijs, qui diu absunt.

PATRYM SANCTO CONC.] senatui, seu potius senatorum conuentui, ut loquitur M. Tull. epist. ad Seru. Sulpic. lib. 4. Est enim concilium cœtus, congregatio, conuentus, frequentia quædam, à concalando, id est, conuocando dictum, inquit Festus. Plaut. Milite glorioso, sed, si ambas

videre in vno miles concilio volet. Lucre. lib. 2. Multaq; præterea magnum per inane vagantur, Concilijs rerum que sunt reiecta: id est, quæ non potuerunt congregari, & coherere. Idem lib. 3. Quam, mortale quod est, immortali, atq; perenni Iunctum, in concilio senas tolerare procellas? iterum lib. 2. Quod tamen ut possint, ab cœtu, concilioq; Nil facient præter vulgum, turbamq; animantum. Virg. Æneid. 3. de Cyclopiibus, Concilium horrendum. itaque concilio per c non per scribendum est hoc loco.

LVCEM REDDE TVÆ] redde te patriæ, cui lux es. redi in patriam.

INSTAR VERIS ENIM, &c.] horum verborū hæc, sententia est: Cùm vultus tuus, qui instar veris est, affulsit populo, dies sunt lætiores, & sol quodammodo nitidius, ac purius lucere videtur, id est, maior est dierum serenitas. sic infra in carmine sæculari ad Deos, solis currum, nitidum dixit: Alme sol, curru nitido diem qui Promis, & cœtas. Sol maculosus, atque in nubem cõditus, imbreis, Notosque denuntiat: pallidus grandinem: cæruleus pluuiam: ruber & igneus Euros: at nitidus ac lucidus, serenitatem. Virg. Georg. 1. Scalliger indicauit mihi hæc ex Æschylō videri esse imitata, in Agamem. Σε γὰρ μολόντες δωματίνθια Θάλπος μὲν ἐν Χερσῶνι σημαίνεις μολῶν, &c. id est, domum cùm venis, calorem in bruma significas & nuntias.

VT MATER IUVENEM, &c.] vt mater (inquit) votis, & ominibus, id est, bonis verbis, & precibus vocat filium iuuenem, quem Auster aduerso flatu longius anno morantem à domo materna distinet: nec curuo, &c. Sic, &c. iuuenē pro filio vsurpauit, ut Od. 12. lib. 2. Telluris iuuenes: & epist. ad Pison. Pater & iuuenes patre digni.

INVIDO] qui inuidet matri reditum filij: aduerso.

DISTINET] sic habent libri manuscripti: detinet libri vulgati. sed nescio quomodo mihi magis placet ea scriptura, quam sequitur Porphy. Distinet: confirmaturque auctoritate librorum 2. Vatic. Faern. Vrf. Torn. Nicotiani.

DEMOVET] sic legendum potius, quàm demouet, ut sit ἀναστροφή, pro de littore mouet. sic loquitur Terentius Adelph. Caue nunc iam oculos à meis oculis quoquam demoneas tuos. Tali fere similitudine vitur Oppian. lib. 4. de piscib. vbi de sargis loquitur. Ως δ' ὅτε πηλὺ γαρον μήτηρ γόνον, ἢ καὶ ἀκαίτῳ Εὐνέπῃς ἀλλοδαπὴν πῆλε χθόνα γαίαν ἰόντα ΑΧνυμένην σέλλῃσι, τόος δὲ οἱ ἐνδον αἰλῆι, Ὅσοι οἱ μείσσην ἀλὸς χύσις, ὅσσα τε κύκλα Μιῶν, ἀκροτάτοις δ' ἐπιβαίνουσα θαλάσσης Κύμασι, διακρύβεσσαν ὅτι σῶμα γῆραι ἴησι, Σπύδειν λισσομένη, καὶ μιν ποδὲς ἐκ ἑτ' ὀπίσσω ἱεμένῳ φορέσσειν, ἔχῃ δ' ὅτι πόντον ὀπωπῆς, id est, Quemadmodū autem cūm mater filiū vniciū, aut nupta virū in oras longinquas profectū marrens dimiserit, mens ei domi languet cogitanti quantū mare sit interiectū, & quot mensis absit: accedens autē ad vltimos maris fluctus vocem lugubrem, & lacrymosam mittit, orans vt properet: nec eam pedes desiderio exanimatam domum reducunt, habet autem oculos in mari defixos.

SIC DESIDERIIS ICTA FIDELIBVS] sic pio desiderio affecta.

A TIVVS BOS ETENIM RVRA] βοὺς ἀρό-
τηρ: bos arator. hoc igitur dicit, tuti sunt agricolæ,
& aratores.

PERAMBVLAT] peragrat. Od. 17. epod. *Per-
ambulabis astra sidus aureum.*

VOLITANT] nauigant. non est infestum ma-
re prædonibus. tralatio. sic sup. Od. 37. lib. 1. *ab
Italia volantem Remis adurgens.*

CULPARI METVIT FIDES] non culpa-
tur cuiusquam fides, quia nemo est, qui fidem da-
tam non seruet: nemo, qui eam violet, aut labefa-
ctet *metuit* valet hoc loco φυλάττειται, cauet, noti
vult, vt annot. ad Od. 2. lib. 2. fides igitur culpam
metuit, id est, commississe cauet quam obrem cul-
petur: quod est, fides non fallitur, sed inuiolata, &
sancta seruatur.

MOS, ET LEX MACVLOSVM] boni mo-
res, & lex Iulia de adulterijs, cōpresserūt adulteria.

LAVD. SIM. PR.] Hesiod. ἔργ. καὶ ἡμέρ. in ce-
teris bonis, ac præmijs, quæ ait eos homines, qui
iustitiam colant, consecuturos esse, hoc numerat,
filios parentibus simileis, his verbis, Τίττων δὲ
γαῖαικες εὐκότα τέκνα γονεῦσι & Theocritus ἐγκομ. Πτω-
λεμ. eius mulieris, quæ virum suum nō amat, men-
tem dicit in alio viro semper esse occupatam, eam-
que liberos patri dissimileis parere. sic Theocr.

B Λόγος δὲ γυναικὸς ἐπ' ἀλλοτρίῳ νόσσι αἰέ· Πνίδται δὲ γοναί,
τέκνα δ' ὅπου εὐκότα πατέρι. id est, mulieris virum suū
ex animo non amantis, semper in alieno mens est:
faciles factus: liberi nunquam patri similes. Politif-
simus autē poëta Catull. in eo carmine, quod scri-
psit, in Iuliæ nuptias, precatur, vt Torquatus filius
nasciturus suo sit similis patri Manlio, *Et facile in-
fests Noscitur ab omnibus, Et pudicitia sua Matris
indiget ore.* Aristot. lib. 2. politicorū, scribit, popu-
lis quibusdam Libyæ superioris (quos Garamantes
esse ex Pomponio Mela suspicor) communcis
esse inter ipsos vxores: liberos autē natos diuidi ex
parentū similitudine in eis expressa. sic Aristot. τὰ
μὲν τοι γινόμενα τέκνα διαίρειται καὶ τὰς ὁμοιότητας.

CULP. POENA PREM. COM.] id est, cul-
pam continuè sequitur pœna. culpam ita celeriter
sequitur pœna, vt pede pedem premat. sic Od. 2.
lib. 2. *Rarè antecedentem scelestum Deseruit pede pœ-
na claudo.* Quamquam in illa Oda 2. sententia ge-
neralis est, quæ significat, rarè impia & scelerata fa-
cta manere impunita, etiam si dii non statim ea
puniunt: & ita explicat Seruius ad illum Virg. ver-
sum lib. 1. Æneid. *At sperate deos memores fandi, atq;
nefandi.* hinc autem significat Horatius, beneficio
Cæsaris leges esse validas, & ratas: statim, vt aliqua
mulier peccauit, & in adulterio deprehensa est, eā
supplicio affici. sic sup. Od. 23. lib. 3. *Et peccare nes-
fas, aut pretium est mori.* Idemque de viris sentien-
dum, qui in legem Iuliam commiserint.

QVIS PARTHYM PAVEAT] Quis Par-
thos extimescat, viuo & saluo Cæsare? Augusto
Cæsare imperium obtinente, Parthi signa, quæ
Crasso, & Antonio ademerant, Romam vltro re-
miserunt. vide Od. 15. huius libri.

CONDIT QVIS QVE DIEM, &c.] diem
totum vsque ad vesperum traducit in vinetis suis,
occupatus in vitis cultu, verbi gratia in adminicu-

lorum ordinibus, capitum coniugatione, & reli-
gatione, & similibus: neque metu incurfionum
hostilium ab opere rustico deterretur. conditur
dies, cum sol occidit, aut certè paullo post solis
occasum. Non admodum dissimile est Plautinum
illud, *comburare diem.* Menæch. *Clam vxorem vbi
sepulcrum habeamus, Et hunc comburamus diem.*
Simillimum & planè geminum est, componere
diem. Virg. lib. 1. Æneid. *Antè diem clauso compo-
net vesper Olympo, &c.*

ET VITEM VIDVAS, &c.] que natura ca-
duca est, (inquit M. Tull.) *Et, nisi sulta sit, ad terram
fertur, eademque, vt se erigat, clauiculis suis, quasi ma-
nibus, quicquid est nacta, complectitur.* Vitem igitur
iungit cum viduis arboribus: quales sunt vlmī, po-
puli, & similes, quæ viduæ sunt, antequàm iungan-
tur vitium: & autē, maritæ dicuntur, vt sup. Od.
15. lib. 2. *platanusq; celebs Euincet vlmōs.* & Od. 2.
epod. *Alas maritat populos.* ad quem locū aliquot
ex Catullo exempla annotauimus.

HINC AD VINA REDIT] quidam libri ve-
teres habent, *Hinc ad vina venit, &c.*

ALTERIS] secundis. Saty. 2. lib. 2. *tum pens-
lis vna secundas, Et nux ornabat mensas cum duplici
fici.* Athenæus lib. 14. docet etiam apud veteres
fuisse secundas mensas eleganter, & accuratè appa-
ratas, idque confirmat Pindari testimonio. Athe-
næi verba sunt hæc: ὅτι γὰρ ἦσαν καὶ τὰς πρὸς ἀρχαίους
αἱ δευτέραι τετραπλάσι πολυτελέως μεμελετημένας, καὶ οἱ
Πίνδαρος ἐν Ὀλυμπιονίκῃς ἀπέτις Πέλοπος κρηρῆνας διηγέ-
μενος, τετραπλάσιοι δὲ ἀμφὶ δευτέραι κρεῶν σέθεν διεδόσαντο, καὶ
φάρων, ἐπεὶ δ' ἀπορον γαστρίμαρτον μακάρων τιν' εἶπεν. id est,
fuisse autem etiam apud antiquos secundas men-
sas sumptuose apparatus, & accuratas, ostendit
Pindarus in Olympionicis de carnibus à Pelope
concisis ita narrans: In mensis autem secundis car-
neis tuas diuiserunt, & comederunt. mihi verò dif-
ficile est quemquam deorum, lurconem & voracem
dicere.

TE PROSEQVITVR MERO] tibilibāt.

DEFVSO PATERIS] id est, de pateris fuso.
quod faciunt libantes Dijs immortalibus, vt an-
notauimus sup. Od. 31. lib. 1. ad illum locum, quid
orat de patera nouum Fundens liquorem? Idque do-
cer Festus in voce, calpar. Calpar (inquit) *vinum
nouum, quod ex dolio demitur sacrificij causa ante-
quam gustetur.* Ioui enim prius sua vina libabāt, quæ
appellabantur *Vinalia.* Iam *Defuso pateris,* pro *Fuso
de pateris,* ἀνύσπονη est, & genus loquendi Horatio,
ceterisque poëtis vsitatum, & familiare, vt anno-
tatū est ad Od. 7. lib. 2. Virg. lib. Æn. 5. sine præ-
positione, & cum verbo simplici, dixit, *Vinaq; fun-
debat pateris.* cui simile est illud Georg. 2. *hic ferti-
lis vna, Hic laticis, qualem pateris libamus, Et auro.*
Cum haberent autem omnes cod. vulgati *Diffuso,*
ego auctoritatem cod. duor. Vatic. & Iann. Faër.
Tornes. secutus *Defuso* reposui.

HESPERIÆ] Italiæ, vt sup. Od. 1. lib. 2. *He-
sperie sonitum ruine.*

INTEG. SICCI MANE DIE] quid sit inte-
gro die, declarat vox interiecta *sicci,* id est, non
poti. vt sup. Od. 18. lib. 1. Est enim dies integer is,
quo quis nihil dum gustauit, neque bibit. *solidum*
appellat

A appellat Od. 1. lib. 1. *Nec partem solido demere de die Spernit. ex quo frangere diem* Od. 7. lib. 2. vide quæ sunt annotata hac de re ad Odam illam primam lib. 1.

VVIDI] contrarium est hoc nomen nomini *sicci*. idem enim valet *uidi*, quod *madidi*, poti. Græci dicunt *βελεργυμένοι*, à verbo *βρέχειν*, ὃ εἴρηται καὶ ἐπὶ τῷ *νέειν*, (inquit Athenæus) id est, madefacere usurpatur pro eo, quod est, bibere. Profert ille eo loco versiculum Antiphani *δὲ γὰρ φαργύτας, δαλί- λως βρέχειν*. id est, oportet enim eos, qui comedunt, largè bibere. sic Virgil. Gallo. *Vnidus hiberna venit de glande Menalcas*.

CVM SOL OCEANO SVBEST] id est, vesperi. Et ita omnia hîc inter se contrariè respondent *sicci, uididi: manè, cum sol Oceano subest*, id est, ut dixi, vesperi. *subest Oceano* autem, est *ἀναστροφῆς*, pro eo, quod est, cùm sol est sub Oceano, quod etiam à Gruquio notatum est.

B IN APOLLINEM ET
Dianam. Ode 6.

Carmen saculare.

D Iue, quem proles Niobæa magna
Vindicem linguæ, Tityosq; raptor
Sensit, & Troiæ propè victor altæ
Phthius Achilles,

Ceteris maior, tibi miles impar:
Filius quamuis Thetidis marinæ
Dardanas turreis quateret tremenda
Cuspide pugnax.

Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
Prócidit latè: posuitq; collum in
C Pulvere Teucro.

Ille non inclusus equo Mineræ
Sacramentito, malè feriatos
Troas, & letam Priami choréis
Falleret aulam:

Sed palàm captis grauis, heu nefas, heu,
Nescios fari pueros Achivis
Vreret flammis, etiam latentis
Matris in aluo:

Ni tuis victus, Venerisq; gratæ
Vocibus diuûm pater annuisset
Rebus Enéæ potiore ductos
Alite muros.

Doctor argutæ fidicen Thaliæ

Phæbe, qui Xantho lauis amne crineis: D
Daunia defende decus camænæ
Lauis Agyieu.

Spiritum Phæbus mihi, Phæbus artem
Carminis, nomenq; dedit poëta.

Virginum primæ, pueriq; claris
Patribus orti,

Delia tutela dea, fugaceis
Lyncas, & ceruos cohibentis arcu,

Lesbium seruate pedem, meiq;
Pollicis ictum,

Ritè Latonæ puerum canentes,
Ritè crescentem face noctilucam,

Prosperam frugum, celeremq; pronos
Voluere menses.

Nuptiam dices, ego Dijs amicam,
Seculo festas referente luces,

Reddidi carmen docilis modorum
Vatis Horati.

PROLES NIOBÆA] Niobe Tantali filia Amphionis vxor, filios ex eo suscepit duodecim, sex mares, totidemque fæminas. Hæc liberorum multitudine, & pulchritudine ferox Latonam præ se contemnere ausa est, cùm diceret, illam duos solùm peperisse. Apollinem, & Dianam: se duodecim. Iccircò Dij hac cõtumelia offensi, Niobe filios ad vnum interemerunt: Apollo masculos in Citharone venanteis, Diana fæminas intra parietes domesticos, & propemodum in complexu, & gremio matris sagittis confixit. Iupiter autem Nioben suas miserias deslentem, ac deplorantem miseratus, eam in saxum vertit: quod vsque ad hoc tempus (vt aiunt) in Sipylo monte Phrygiæ lacrymarum fonteis profundens ab omnibus cernitur. Hæc interpres Hom. *il. ω.* quo loco hanc fabulam sic persequitur poëta, *Καὶ γὰρ τ' ἠύκομος Νιόβη ἐμνήσατο σίπυ, Τῆ περ δώδεκα παῖδες ἐνὶ μεγάροισιν ὄλοντο, Ἐξ μὲν θυγατέρες, ἔξ δ' υἱέες ἠβρόντες. Τούς μὲν Ἀπόλλων πύφην ἀπ' ἀργυρέοιο βίοιο Χαθόμενος, &c.* id est, Nam & formosa Niobe cibi memor tandem fuit, Cui duodecim filij domi interierunt, sex filia, & sex filij puberes. Hos quidem Apollo interemit suo arcu argenteo, Iratus, &c. Paulanias autem Atticis narrat, si propius spectes, saxum illud nullam mulieris speciem præ se ferre: sin longius absis, videberis (inquit) tibi mulierem marore, & lacrymis contabescentem intueri. sic Pausan. *Ταύτην τὴν Νιόβην καὶ αὐτὴς εἶδον ἀνελθὼν εἰς τὸν Σίπυλον τὸ ὄρος. ἠ δὲ πλησίον μὲν, πύτρα καὶ κρημνός ἐστιν, ὃ δὲν παρὸν τὸ σῆμα παρεχόμενος γυναικός, ἢ τ' ἄλλης, ἢ τὴν πεινύσης. εἰ δὲ γε πορρωτέρω γένοιο, δεδακρυμένῳ δόξεισ ὄραν, καὶ κατὰ τὴν γυναικίαν.* Huc pertinet illud Ciceronis ex lib. 3. quæst. Tusc. *Et Niobe fingitur lapidea propter aeternum, credo, in luctu silentium.* Aristoteles lib. 7. de moribus ad Nicomach. vbi de continen-

A continentia, & incontinentia disputat, volens ostendere, vtramque versari in iisdem rebus, in quibus temperantia, atque intemperantia, non in ijs, quæ natura bonæ, aut honestæ sunt, quales sunt victoria, honos, liberi, parentes, neque in earum nimio: ita loquitur, καὶ ἐπαρουῶνται οἱ πόδες ταῦτα αὐτῶν δαίμονες, ἀλλ' ὅμως ἐστὶ τις ὑπερβολὴ καὶ ἐν τέλει, εἴ τις ὡσαύτῃ Νιοβῆν, μάχοιο ποδὸς πύξ, &c. id est, & qui in hac studium suum conferunt, laudantur: veruntamen etiam in his aliquo est nimium, si quis, vt Niobe, cum dijs pugnet. Callimachus in hymno εἰς Διόν, Nioben κακὰ γλώσσῃσιν nominat, id est, malignæ, propterea quod feliberorum numero, & pulchritudine Latonæ præstare dixerat.

MAGNÆ VIND. LING.] magna lingua vindicem, hoc est, μεγαλήτορας, seu μεγαλοφρήμοσιως: id est, iactantia, & gloriosæ de se, suisque rebus prædicationis: quam Græci magnam locutionem, seu magnam dictionem nominant, vltorem. magna igitur rectè interpretatur Porphir. *superba*. Atque hoc obseruatum est à Cruquio.

TITYOSQUE RAPT.] de Tityo Latonam raptare conato diximus sup. ad Odam 5. lib. 3.

TROIÆ PROPÈ VICTOR.] cur propè victor? quia Hectorem interfecit, quo factò facilius Troia capi potuit, vt Od. 4. lib. 2. *Et ademptus Hector Tradidit fessis leniora tolli Pergama Graijs.* Victorem autem non dixit ἀπλῶς, quia ante Troiam captam à Paride interemptus est, idque Apollinis impulsu. Virg. lib. 6. *Æn. princip. Phæbe graueis Troie semper miserate labores, Dardana qui Paridis direxisti tela, manisque Corpus in Æacida.* Sed quid locutus est Achilles, quod Apollinem offenderit? id fortasse, quod est apud Homer. *il. X.* in princip. Nam eo loco Achilles minatur Apollini se de copæ nas sumturum, si potestas detur. Troianis autem sui recipiendi facultatem, spatiumque dederat Apollo Agenori similatus. sic Homer. *Ἦσ' ἀν' ποταμῶν, εἴ μοι δυνάμεις γε παρέιν.*

ALTÆ] ἰλιάδ. ο. αἰπεινὸν πολίεθρον. & alibi sæpius Τροίης αἰπὸν πολίεθρον. & ὄδυσσ. γ. αὐτὰρ ἐπεὶ παρὰ μοιο πόλιν διεπέρασαν αἰσῶν. Virg. lib. 2. *Æneid. ruit alto à culmine Troia.*

PHTHIVS] Phthia Achillis patria: quod quidem notum est vel ex illo vulgatiss. Homeri versu *il. 1.* *Ἡμαρτὴν περὶ τῶ φθίῳ ἐριβόλον ἰοίμην.* quem sic Latinè reddidit M. Tull: lib. de diuin. 1. *Tertiam Phthia tempestas leta locabit.*

THETIDOS MARINÆ.] Nerei filia. Nereus autem Deus marinus.

MORD. VELVICTA FERRO, &c.] sic Homer. *il. 8.* Simoisium Anthemionis filium, ab Aiace Telamonio interfectum, & lethali vulnere accepto cadentem, cum vlmo comparat, quam curruum opifex ferro abscedit. Hom. *ὄδ' ἐν κοίῃσι χαμαὶ πῶν αἰγυροῦ αἶς, &c.* Et *il. v.* Imbrium Mentoris filium ab eodem Aiace cæsum cum fraxino, ὃ δ' αὖτ' ἐπίσεν μέλιθ' ὡς ἠτ' ὄρεος κορυφῆν ἕκαθεν παρὰ φαινομένοιο Χαλκῶν τεμομένην πέρενα Χθονὶ φύλλα πέλασσε, id est, ille autem cecidit, vt fraxinus, quæ in vertice montis longè vndique apparentis ferro cæsa teneras frondeis terræ admouit. & *il. π.* Sarpedonem à Patroclo interfectum cum quercu, aut populo,

aut pinu. *Ἡριπε δ' ὡς, ὅτε τις δρυὸς ἤριπεν, ἢ ἀχρωαῖς, Ἡὲ πῆτις βλαστῆν, πῶ τ' ἔρσι πικρονὸς αἰδρες Εξέταμον πλέεσσι γέηκεσι γήιον εἶνεα.* id est, Concidit autem vt cum quercus aliqua corruit, aut populus, aut pinus alta, seu frondosa, quam fabri securibus recens acutis exciderunt, vt esset nauale, seu pars nauis. quos Homeri versus exprimeret voluit Virg. *Æneid. 2. v.* *bi de Troia cadente loquitur, Ac veluti summis antiquam in montibus ornâ, Cùm ferro accisam, crebrisq; bipennibus instans Eruere agricolæ certatim: illa vsque minatur, Et tremefacta comam concusso vertice nutat, Vulneribus donec paullatim euicta supremum Congemuit, traxitque inguis auulsa ruinam.*

POSVITQUE COLL. IN PVL. TENCRO.] id est, occubuit. similia sunt illa. *Turpe solum tetigere mento. Et humum ore momordit.* de quibus diximus Od. 7. lib. 2. Verum Achilles mortem non narrat Hom. in Iliade, vt antè diximus. Tantum ὄδυσσ. γ. fit de ea mentio. lib. autem vltimo ὄδυσσ. facit animas Achilles, & Agamemnonis apud inferos vnà colloquenteis, hoc modo. *Τὸν δ' αὖτ' ἔειπεν ἄνακτα Πηλεΐδαο, Ὀλβιεππλέος υἱὲ θεοῖς ἐπιπέειλ' Ἀχίλλεῦ, Ὅς θάνατος ἐν προίῃ ἐκάς Ἀργείος ἀμφὶ δέ σ' ἄλλοι Κρίνοντο πρώων καὶ Ἀχαιῶν ὕπνεσσι Μαργάμενοι παρὰ στίο, σὺ δὲ σροφάλησι κοίῃσι Κεῖσο μέγας μεγαλωσὶ λελασμένους ἐπποσωάων.* quorum versuum si quis postremum, & partem eius, qui antecedit, cum hoc loco Horatiano conferret, videbitur Horatius Homeri verba Latinè exprimeret voluisse. hanc autem scripturam posuitq; collū in *Pul. Tenc.* reperi in duob. Var. & Faër. Iannoct. eamque putò veram, & germanam.

ILLE NON INCLVS. EQVO. MIN. SACR.] id est, si Achilles vitam vsque ad Troiam captam perduxisset, neque à Paride Apollinis hortatu, atque impulsu interfectus esset: non per dolo, neque per insidias Troianos inopinanteis, & securos oppressisset: sed primùm eos aperto Martè cepisset, deinde omnem in eos immanitatem effudisset.

EQVO] In hoc equo totius Græciæ principes inclusi, Menelaus, Vlysses, Diomedes, Pyrrhus, Mnestheus, Teucer, alique complures Troiam igni, ferròque vastarunt. de quo sic Hom. *ὄδυσσ. δ.* *Ἰππῶ ἐνὶ ξέσῳ, ἢ ἐνὶ μέδῃ πάντες ἄριστοι Ἀργείων, Τράεσσι φόρον, καὶ κῆρα φέροντες.* id est, in equo ligneo, in quo in sidebamus Græcorum principes, Troianis cædem, & interitum inferentes. & *θ. π. δ.* ἢ δὴ ἀγαλυτὸν ἀμφ' ὄδυσῆα εἶατ' ἐνὶ πρώων ἀγορῇ κεκαλυμμένοι ἵππῳ. id est, Vlysses autem, & qui cum eo erant, sedebant in Troianorum contione, seu conuentu, seu senatu, equo tecti. & *δ.* *Αὐτὰρ ὅτ' εἰς ἵππον κατεβαίνομεν. ὃν καμ' Ἐπειος, Ἀργείων οἱ ἄριστοι.* id est, verum cum in equum descendimus, quem Epeus fabricatus est, nos Græcorum optimates, &c. Virg. *Æneid. 2. Instar montis equum diuina Palladis arte Ædificant, &c.* sequitur mox, *Huc delecta virum sortiti corpora furtim Includunt cæco lateri.* M. Tull. lib. 2. de oratore scribit *ex Isocratis ludo, tamquam ex equo Troiano, meros principes exiisse.* idem pro Murena, de Catilina, eiusque copijs, ac socijs loquens, ostendensque coniurationis Catiliniæ contagionem ad plures pertinere, neque omnes illius

A sceleris participes cum Catilina ex vrbe exiisse: sed intra mœnia restitisse: magnopere denique metuendas esse infidias, *Latius patet* (inquit) *illius sceleris contagio, quam quisquã putat, atque ad plures pertinet*: Intus, intus, inquam, est equus Troianus. & in oratione pro M. Cœlio, eo loco, quo loco de amatoribus Clodiæ verba facit, quos illa in quibusdam latebris delitescere: deinde, cum venisset Licinius, qui venenum, quo ipsa necaretur, traditurus erat, profligare, & hominem comprehendere iusserat: quærit, quònam modo latuerint, aut ubi alucisne ille, an equus Troianus fuerit, qui tot inuictos viros muliebri bellum gerenteis tulerit, ac texerit. Plautus Bacchid. totam hanc equi Troiani fabulam sub Chrysalis ferui persona, multis verbis persequitur: eamque ad rem, quæ agitur, facitissime accommodat. Lucretius hunc equum, durateum appellat lib. 1. his verbis. *Nec clam durateum Troianis Pergama partu Inflammasset equus nocturno Graiugenarum*. Idem autem valet durateus apud Lucretium, quod apud Plautum ligneus. Eundem Pausanias durium nominatum esse tradit eodem fere nomine: Epei que fuisse machinam bellicam ad verberandos, ac perfringendos muros comparatam. Pausaniae verba sunt hæc Atticis:

B ἵππος ὁ καλέμενος δῦρειος ἀνάκειται χαλκῆς. καὶ ὅπ μὲν τὸ πρῶτον τὸ ἐπιπέδον ἐπιπέδον ἦν εἰς δὲ πρῶτον τὸ πρῶτον οὐκ ἔστιν ἄλλο οὐδὲν ὅστις μὴ πᾶσαν ἐπιφέρει τοῖς Φρυγῶν εὐθείαν. λέγεται δὲ ἐς πικρὸν τὸν ἵππον, ὡς ἔφη Ἕλληνας ἐνδον ἔχει τὸς ἀρίστους. καὶ δὴ καὶ τὸ χαλκῶ τὸ ἅμα ἐστὶ καὶ τῶν καὶ Μενεδαίου, καὶ Τεύκρου ὑπερκύβησιν ἐξ αὐτοῦ. πρῶτον δὲ καὶ οἱ παῖδες οἱ θησῶς, id est, equus durius qui appellatur, æreus, dedicatus est. Hoc autem opus, Epei machinam fuisse ad muri Troiani euerisionem comparatam intelligit is, qui non putat Troianos prostratos stolidos ac stultos fuisse. Aiunt autem, in illo equo Græcorum præstantissimos & fortissimos inclusos fuisse. Et verò æris figura, planè ita se habet. Tum Mnestheus & Teucer caput ex eo proferunt: & præterea Thefei filij. Appellatur eodem quoque nomine apud Eurip. Troad. sed alia ratione: ὅθεν πρῶτος ἀνδρῶν ὑστέρων κληθήσεται δῦρειος ἵππος κρυπτὸν ἀμπίχων ὄρου. id est, vnde à posteris durius equus appellabitur, quòd lignum seu hastam ligneam absconditam contineat.

C MINER. SAC. MENT.] id est, quem simulabant Græci à se fabricatum esse, vt Palladem offensam placarent. Virg. Æn. 2. *Votum pro reditu simulant*. ibidem. *Hanc pro Palladio moniti, pro numine laeso Effigiem stantiuere, nefas que triste piaret*.

MALÈ FERIATOS] intempestiuè, & magno suo malo otiantes, quia tum non debuerunt ferias agitare, nec otiosi esse. M. Tull. ferè semper *feriatum* pro otioso ponit. de natura deorum 1. *deum sic feriatum volumus cessatione torpere, vt, si se commouerit, vereamur, ne beatus esse non possit*. & de orat. 3. *sic illi à negotijs publicis aut temporibus exclusi, aut voluntate sua feriat, &c.* Plaut. in Milite glorioso. *tibi ego dico, feriatu nefis*.

FALLERET] lateret, ἔλαθεν αὐτὸν.
AVLAM] ἀγορῆν, Hom. il. θ. senatum. vel diculam Priami, id est, domum regiam Priami, & ita totam urbem.

PALÀM CAPTIS] aperto Marte, non infidi-

diòse captis. libri aliquot veteres habent. *Sed palàm victor grauis, &c.*

GRAVIS] acerbus, saeuus, immitis, δεινὸς αὐτολεῖς.

NESCIOS FARI] nescios fandi, infanteis. ἠματα τέκνα, ἰλιάδ. β. & δ.

ETIAM LATENTEIS MATR. IN AL.] sic Agamemnon apud Hom. ἰλιάδ. Ζῆτα Menelaum hortatur, ne quemquam Troianum pretio accepto suis incolumè reddat, ac ne pueris quidè parcat adhuc custodia ventris materni septis. Homeri verba sunt hæc, τῶν μή τις ὑπεκφύροι ἀπὸ πῶ ὀλεθροῖν, Χειράδῃ ἡμετέρας, μηδ᾽ ὄντινα γαστέρι μήτηρ Κέρον ἔοντα φέροι, μηδ᾽ ὄς φύροι, ἀλλ᾽ ἅμα πάντες Ἰλίου ἔξαπολοῖατ᾽ ἀκμήδου, καὶ ἀφαντι.

POTIORE ALITE] melioribus auibus, melioribus auspicijs. vide Od. 15. lib. 1.

MVROS] Romanos. ductos autem muros ita dixit, vt Græci ἠλαμένα τεῖχη.

ARGVTÆ] argutè canentis, canoræ, sonoræ.

LAVIS] lauas. sic loquebantur veteres, & ita semper Horatius, vt annotat. ad Od. 3. lib. 2.

QVI XANTHO LAV. AMNE] tale est illud. sup. Od. 2. lib. 3. *Qui rore puro Castalia lauit Crineis solutos, qui Licia tenet Dumeta, &c.* Xanthus Troiæ fluuius. Virg. lib. 1. Æn. *prius quam Pabula gustassent Troia, Xanthumque bibissent*.

DAVNIAE] Latinæ. vt sup. Od. 1. lib. 2. *Dannia caedes*. LÆVIS] imberbis. vt sup. ad Od. 2. lib. 1. annotauimus.

AGYIEV] Apollo, Ἀγριεύς dictus est παρὰ τὸς ἀγρίας: id est, vias, seu plateas. appellant autè ἀγριας Elei τὸς ὑπὸ ἀθλωαίων κακωμένους σενωπίες. id est, appellant Elei ἀγρίας, ea angiporta, quæ dicuntur ab Atheniensibus σενωπί. Hæc Pausanias Eliacorum lib. 1. commemorat idem Pausanias Apollinem Ἀγρία in Corinthiacis. Docet Suidas, esse etiam ἀγρία columnam in acumen desinentem, quam pro foribus collocant: taleis autem columnas à nonnullis Apollini sacras dici: ab alijs Baccho, ab alijs vtrique. Idem mox scribit, Ἀγρία apud Atticos fortasse esse aras, quæ ante ædeis priuatas poni solent: Et ἀγρία esse etiam columnam ante ædi um atrium & vestibulum, coniformam in extremo præ se ferentem. Hunc locum in libris vulgaris, qui habebant Ἀγλην, iam olim corruptum esse viderat P. Bembus, vir clariss.

SPIRITVM PHOEB. MIHI] sup. Od. 16. lib. 2. *mibi parua rura, & Spiritum Graia tenuem camæna Parca non mendax dedit*.

VIRGINVM PRYMÆ] Iulia Augusti filia, Marcellæ Marcelli, & Octaviæ sororis Augusti, filia: vel Iulia, & Agrippina neptes, ex Agrippa, & Iulia.

PVERIQVE CLARIS PATRIB. ORTI] C. & L. nepotes Augusti.

DELIÆ TVTELA DEÆ] qui estis sub tutela Diana, venatricis, & iaculatricis: seu quos Diana tuetur. idem sentit Catullus alijs verbis, carm. sæcul. ad Dianam, *Diana sumus in fide Puella, & pueri integri*. Iurisconsulti eos ad suam tutelam peruenisse dicunt, quibus desijt esse tutor, & qui ipsi per se res suas administrare, & tueri possunt: sed Horatius

A tius hos principes pueros, & virgines Dianæ tutelam appellat, quia sub eius sunt tutela. aliter Od. 14. *Augustum Italia. Romæq; tutelam:* & epist. 1. lib. 1. *Mæcenatem rerum tutelam suarum* appellat.

COHIBENTIS] id est, percutientis, & vulnerantis, seu configentis lyncas & ceruos fugientes, & ita cohibentis, ac reprimentis.

LESBIUM] Sapphicum. Sappho enim Lesbica fuit.

LATONÆ PVERVM] Apollinem Latonæ filium. Ex quo Latoum appellat Oda 31. lib. 1. Puerum autem pro filio ab Horatio Græcorum more pro filio usurpari interdum solere, alibi obseruauimus, lectorémque admonuimus.

NOCTILVCAM] lunam nocte lucentem. Varro lib. 4. de lingua Latina, *itaque ea dicta Noctiluca in palatio. nam ibi nocte lucet templum.* Fortasse expressit epithetum *νοκταλαμπη*, quod usurparat antè Simonides, vt intelligere licet ex quibusdam eius versibus, qui reperiuntur apud Dionys. Halicarn. quod annotauit Muretus, ab Achille Statio admonitus.

B **PROSPERAM FRVGVM**] inest in nomine *prosper* interdum vis quædam agendi, vt hoc loco: & apud M. Tull. lib. 6. de repub. *Deinde est bonum generi prosper, & salutaris ille fulgor, qui dicitur Iouis. prosperam frugum* igitur interpretor, *fruges prosperantem.* suo more autem iunxit hoc nomen patrio casui.

CELEREMQUE PRON. VOLV.] *celerem voluere* gen⁹ est loquendi Horatio familiare, quod Ode Octaua annotabimus: id est, celerem in voluendis mensibus, vel celeriter voluentē mensis. hoc eò pertinet, quòd Luna 28. circiter diebus orbem suum conficit: quod est spatium menstruum: ex quo lunam Græci *μηνω*, & *μηνάς* mensis appellant. Vide quæ annotata sunt ad Odam 28. li. 3. ibi *celeris spic. Cynthia.*

PRONOS] epist. de arte poet. *Vi silua folijs pronos mutantur in annos.*

SÆC. FEST. REF. LVCES] anno centesimo, aut centesimo decimo, vt infra dicemus.

DIIS AMICVM] φίλον, id est, gratum, atque acceptum. sup. Oda 17. li. 2. *Nec dijs amicum, nec mihi te prius Obire, Mæcenas, mearum Grande decus, &c.*

REDDIDI] quod accepi, reddidi, id est, cecini, recitavi. vide annot. ad Od. 11. huius lib.

DOCILIS MODORVM] ego, quæ studiosè, & facilè didici versus, seu cantus Horatianos.

AD L. MANLIUM.

Torquatum. Ode 7.

Veris aduentu, & æqua omnibus hominibus moriendi condicione sine spe reuiuiscendi, omniumque rerum mutatione & vicissitudine proposita inuitat ad hilariter, iucundèque viuendum.

DIFFVGER ENIVES: redeunt iam **D**
gramina campis,
Arboribusque comæ.

Mutat terra vices: & decrefcentia ripas
Flumina pratereunt.

Gratia cum Nymphis, geminisque sorori
bus audet

Ducere nuda choros.

Immortalia ne speres, monet annus, &
almum

Quæ rapit hora diem.

Frigora mitescunt zephyris: ver proterit
æstas,

Interitura, simul

Pomifer auctumnus fruges effuderit: &
mox

Bruma recurret iners. **E**

Dána tamē celeres reparāt cælestia Luna
Nos ubi decidimus

Quò pius Aeneas, quò Tullus diues, &
Ancus:

Puluis, & umbra sumus.

Quis scit, an adijciant hodiernæ crastina
summa

Tempora Dii superi?

Cūcta manus auidas fugiēt heredis, amico
Quæ dederis animo.

Cum semel occideris, & de te splendida
Minos

Fecerit arbitria, **F**

Nò, Torquate, genus, nò te faciēdia, nò te
Restituet pietas.

Infernis neque enim tenebris Diana pu-
dicum

Liberat Hippolytum:

Nec lethæa valet Theseus abrūpere caro
Vincula Pirithoo.

DIFFVGERE NIVES] Verni temporis descriptio. Est & altera lib. 1. Oda 4. *Soluitur acris hiems, &c.*

COMÆ] frondes, vt supra Od. 3. huius lib. *Et spissa nemorum comæ.* & Od. 21. lib. 1. *Vos letam flunij, & nemorum comæ, &c.* honorem appellat Od. 11. epodon. *Hic tertius december, ex quo destiti Inachia furere, Siluis honorem decuit.*

A MVTAT TERRA VICES.] id est, mutatur anni tempus. fit in teris temporis commutatio, & vicissitudo.

ET DECRESCENTIA, RIPAS, &c.] id est, flumina, quæ niuibus, & pluuijs hibernis creuerant, nunc decrescencia, intra alueos suos, & in tra ripas suas labuntur, & fluunt. hæc enim vis est verbi praterire hoc loco, vt & Od. II. lib. 2. *quis pu er ocys Restinguet ardentis Falerni Pocula praterunte lymphæ* & Tibull. *Sed canis estiuos ortus vitare sub umbra Arboris, adriuos pratercuntis aqua.* Contrà Od. 2. huius lib. *Monte decurrens velut annis, imbres, Quem super notas aluere ripas.*

GRATIA CVM NYMPH. &c.] Pausanias Bæoticis, complureis enumerat Gratiarum imagines, & statuas à veteribus pictoribus, ac fictoribus pictas, & fictas. sua autè ætate miratur, cur fingantur, & pingantur nudæ. nos sup. Ode 30. lib. 1. rationes aliquot probabileis attulimus. Cum hoc loco cõgruit id, quod est Od. 19. li. 3. *Gratia Nudis iuncta sororibus.* & Oda 4. lib. 1. *Iunctaq; nymphis Gratia decentes Alterno terram quatiant pede.*

B DVCERE NVDA CHOROS] Gratia nudæ fingeantur. vt suprà diximus: sed hîc idèò fortasse nudæ choros audent exercere, quia *frigora mitescunt zephyris*, vt ait tribus pòst versibus.

IMMORTALIA NE SPERES] sæpe nos deterrèt Pindarus à spe, & cogitatione immortalitatis, iubetque ea & sperare, & optare, quæ in nobis sita sunt. vt Pyth. *είδ. γ. μή φίλα ψυχὰ βίον ἀθάνατον ἀπυδέει πᾶν δ' ἐμπαράκτοι ἀγλαί μαχανά.* id est, ne, care anime, vitam immortalẽ expete, sed facilem & in potestate tua positam hauri & experire machinam. & item *είδ. εκτὼ Ἰαθύμ.* quem locum testem producemus infrà Od. II. huius lib. Annus (inquit Horat.) in quo magnæ existunt varietates, & qui certo dierum numero aliquando clauditur, ac terminatur: menses, dies, hora, monent nos ne immortalia speremus.

MITESCUNT ZEPHYRIS] mitigantur à vere, cuius nuntij sunt, & prodromi Zephyri, seu Fauonij.

C VER. PROT. ÆST.] id est, ver sequitur æstas, atque ita sequitur, vt pedem pede premat, & tandem proterat, & consumat.

INTERITVRA] quæ interitura est, simul atque auctunus fruges & fructus pepererit.

SIMVL] simulatque, simul vt. vide annot. ad Od. 4. lib. 1.

POMIFER AVCTVNNVS] sup. Od. 23. lib. 3. *Pomifero graue tempus anno.* Scribit Festus, quodam existimare auctunnum ex eo dictum, quod tum maximè augeantur opes hominum coactis agrorum fructibus: quod si verum est, scribi debet *auctunus*, seu *auctunus*, non *auctunus*.

BRVMA REC. INERS] Virg. Georg. 1. *hîc em signaua colono.* suprà Od. 9. lib. 2. *glacies iners.* Nonnulli libri manuscr. habent, *recurrer*: quos sequor.

DAMNA TAMEN CELERES, &c.] attamen hæc damna temporum reparant, & refarciunt lunæ, sol, & ceteri planetæ (Lunam autem posuit, quia nobis est omnium proxima, & quia

eius vim maximè sentimus.) tempora igitur redeunt: sed nos semel extincti numquam renascimur. aliter M. Tul. in Catone maiore de temporibus: *hora quidem cedunt, & dies, & menses, & anni, nec prateritum tempus vumquam reuertitur.* Catullus hanc Horatij sententiam sic complectitur. *Soles occidere: & redire possunt: nobis cum semel occidit breuis lux, Nox est perpetua vna dormienda.* Theocr. epitaph. Bionis, eandem pastorali quidè sermone & more, sed in primis eleganter, & venustè expressit, *Αἰ, αἰ! τὰ μαλάχῃ μὲν ἔπαν καὶ κᾶπον ὀλωνται, Ἡ τὰ Χλωρὰ σέλινα, πὲρ' εὐθαλὲς ἔλον ἀνήθον Ἰσπερον αὐ ζῶοντι, καὶ εἰς ἕπερ' ἄλλο φέροντι Ἀμμιες δ' οἱ μαγάλοι, καὶ κερπεροί, ἢ σφοοὶ ἀνδρες, Ὀπποῖτε πρῶτα θάνατος, ἀνάκοι ἔν χλο-νὶ κοίλῃ Εὐδομῆς εὐ μάλα μακρόν, ἀπέμονα, γήζετον ὑπνον.*

quos versus sic Latinè reddidi ludibundus. *Eheu: cum semel in cultu malua aruii horto, Aut viuax apium, foliumque virentis anethi: Vere reniuiscent, alium & nascuntur in annum: Nos autem magni, & sapientes, atque potentes, Vt semel occidimus: sub terra lumine cassi Dormimus longum, immensum, æternumque soporem.* Homerus omnium antiquissimus, vt facilius, qui vult, disputare, ac defendere queat, nihil hodie dici, quin prius sit dictum, esseque in omnium nostrum animis innatas, atque infinitas communeis quasdam, & generaleis sententias: *ιλ. 1.* sub Achillis persona ait, pecudes, boues, equos, tripodes quæri, comparari, & redimi posse: animum autem hominis, posteaquàm semel è corpore euolarit, numquam emissum retrahi, nunquam recuperari, numquam reprehendi posse, id est, numquam eum, qui mortuus sit, ab inferis posse excitari. Versus Homeri sunt hî: *Ἀνέροι μὲν γὰρ πε βόες, καὶ ἵπτα μήλα, Κτηπι δὲ στείπιδες τε, καὶ ἵππων ζαυτὰ κάρηνα. Ἀνδρὸς δὲ ψυχὴ πάλιν ἐλθεῖν ἢ πε λείπει, Οὐδ' ἔλεπθ, ἐπι ἀρ' κεν ἀμείψεται ἔρκος ὀδόντων.* Non dissimili admodum ratione queritur Tibullus lib. 1. pueritiam, & florem ætatis reuerti numquam, vbi semel defloruerit. *Crudeles diui: serpens nouus exiit annos: Forma non vllam fata dederemora. Solis æterna est Phæbo, Bacchóque iuuenta. Nam decet intonsus crinis vtrumque Deum.* Lunas autem celereis dixit, quia breuissimo tempore orbem suum metiuntur. suprà Oda 28. lib. 3. *& celeris spicula Cynthia.*

F QVÒ PIVS ÆNEAS, QVÒ TVL. &c.] In eum locum, quò, &c. ad inferos voluit dicere: sed vel extenuandæ rei tam formidolosæ: vel consolandæ condicionis humanæ gratia, ita locutus est. Nam, qui dicit eundem esse, quò Æneas, quò Romulus, quò Themistocles, quò Socrates, quò Plato, molliore oratione vtitur, quàm si disertè diceret, moriendum esse: simulque magnum affert tali oratione solatium ei, quicum loquitur, cum ille eodem tempore cum animo suo considerat, sibi non esse recusandum, quo min' eadem, atque illi clarissimi, & præstantissimi viri, conditione vtatur. sic loquitur epist. ad Numicium lib. 1. *Ire tamen restat, Num a quò deuēnit, & Ancus.* lege annot. ad Od. 28. lib. 1. lectorem non celabo in cod. Faer. & aliquot alijs, quos in Gallia nactus sum, legi, *Quò pater Æneas.* ego tamen scripturam receptam sequor. Sic Virg. lib. 1. *Æneid. Sum pius Æneas, raptos qui ex hoste penateis, &c.* Neque

A Neque tamen alteram damno. Nam etiam hoc epithetum *Enéas* tribuit idem Virgil. eodem lib. *Iam pater Enéas, Et iam Troiana inuentus.* Callū appellat Horatius carmine saculari post epod. *Castus Enéas patria superstes.*

PVLVIS ET VMBRA SVM.] Pleni sunt veterum scriptorum libri huius sententiæ. Soph. in *Aiace*, *Ὅρα γὰρ ἡμᾶς ἕδεν ὄντας ἄλλο, πλὴν εἶδωλ', ὅσοι ἄρ' ἔσμεν, ἢ κέφλω σκιάων.* id est, Video enim, nos, qui viuimus, nihil aliud esse, præterquàm imagines, aut vmbra leuem. Pindarus duo inanissima coniunxit inter se: vmbra, & somnium. Ait enim, homines esse vmbra somnium, εἶδ. η. Πυθ. ἐπιμέροι. τί δέ τις, τί δ' ἕπις, σκιάς ὄναρ ἀνθρώπων. id est, diurni fumus. quid refert simus, an non simus? vmbra somnium sunt homines. Athenæus lib. octauo versus nescio cuius poetæ profert: quorum hæc sententia est: suadere omnibus mortalibus, vt in diem uiuant, volo. nam hominem mortuum, esse nihil, & vmbra sub terra. verba illius poetæ non nominati sunt hæc, Πᾶσιν θνητοῖσι βέλομαι παραινέσαι, Τέ μ' ἐήμερον ζῆν ἢ δέωσ' ὁ γὰρ θανῶν τὸ μηδὲν ἐστὶ, καὶ σκιά κ' ἔσθ' ἄνθρωπος. Theognis item animum suum hortatur, vt se-

B se tantisper dum uiuit, oblectet, quando ætas succedat ætati, aliique homines citò orituri sint: ipse autem puluis, & cinis futurus sit. Τέρπόμεο φίλε θυμέ, πάλ' ἀν' πνεύσ' ἄλλοι ἔσονται Ἀνδρες' ἐστὶ δὲ θανῶν γαῖα μέλαινα ἔσομαι. Anacreon similiter, Ολίγη δὲ κεισόμεθα Κόνις ὅστων λυθέντων. id est, Exiguus autem puluis iacebimus ossibus solutis. & in epigr. Græcis, ἐν δ' Ἀχέρωνι Ὅσα καὶ ἀποδὴ παρ' ἑνὲ κεισόμεθα. id est, in inferis autem ossa & cinis, ὦ virgo, iacebimus. Eurip. in *Protesilaio* apud Stob. Ἐθαύμη' ἐλεξας θνητὸν ὄντα θυσιῶν, Ἀνθρώπος ἐστὶ πνεῦμα, καὶ σκιά μόνον. id est, nihil mirum dixisti, homini nato fortunam aduersari, ac resflare. homo enim ventus est, & vmbra solum.

QVIS SCIT, AN ADICIANT, &c.] Quis scire potest, an *Dij* immortales diem crastinum vitæ nostræ adiecturi sint, quando ne id quidem exploratum habemus, an vsque ad vesperū victuri simus? Quia autem dies crastinus hodierno est proximus, iccirco Horatius significans, vitæ nostræ spatium esse incertissimum: ait incertū nobis esse etiam utrū die crastino simus victuri, necne. sic Theocr. in *Hyla*. Ὅ θνατοὶ πολόμεθα, τὸ δ' αὔριον ἔκ' ἐσσομένης. id est, nos, qui mortales sumus, quique diem crastinum non cernimus. Eurip. in *Alcestide*, Βροτοῖς ἀπασὶ κατ' ἄνευ ὀφείλεται: Κ' ἔκ' ἐστὶν αὐτῶν ὅστις ἐξέρχεται, τὴν αὔριον μέλλουσαν εἰ βιωσεται. τὸ τῆς πύλης γὰρ ἀφανὲς ὁπποῖ βήσεται. id est, Mortalibus omnibus moriendum est: neque quisquam eorum est, qui sciat, utrū diem crastinum sit victurus, necne. Nam fortunæ arbitrium quod sit euasurum, obsecrum est. Sophocl. in *Trach.* Ὅσ' εἶπες δῦο, Ἡ καὶ γὰρ πλείους ἡμέρας λογίζεται, Μάταιός ἐστιν. Ἐ γὰρ ἐσ' ἢ γ' αὔριον Πρὶν εὐπαθῆναι τὴν παρῶσαν ἡμέραν. id est, si quis duos, aut plures dies secum reputet, suosque numeret, inanis est. non est enim dies crastinus prius, quā quis hodie sibi fecerit benè.

HODIERNÆ SVMME] id est, ad numerum, aut multitudinem dierum, quos vsque ad hodiernum diem viximus. cod. Fabr. Iann. Tornes. Rai-

nut. Card. & duo Vaticani habent *vita*, non *summa*, alij, tum ij, quibus in Italia vsus sum, tum ii ferè omnes, quos in Gallia nactus sum, quibuscūm omnes vulgati consentiunt, *summa*, eosque secutus sum: non quòd alteram illam scripturam improbem: sed quòd hæc vulgata videatur mihi quodammodo venustior, & magis Horatiana. Est enim tralatio vel à nummis, vel ab aceruis frugum, & similibus rerum. Saty. 4. lib. 1. *quin per mala præceps fertur, uti puluis collectus turbine, ne quid Summa deperdat, metuens.* & 3. lib. 2. *Quantulum enim summa curtabit quisque dierum?* &c. M. Tull. de offic. 1. *Addendo, deducendoque videre que reliqui summa fiat.* Idem pro Roscio comædo. *Non refert parua nomina in codicem? Immo omneis summas.* & ita ferè locutus est Od 4. lib. 1. *Vita summa brevis spem nos vetat inchoare longam.*

CUNCTA MANVS AVIDAS, &c.] id est, eà omnia, quæ tu in curando corpore, & explenda libidine consumferis, tua erunt, neque ad heredem peruenient, qui tuis bonis auide imminet, atque (vt ita dicam) inhiat. Planè hæc sententia cum ijs, quæ Sardanapali sepulcro litteris Chaldaicis fuisse inscripta tradit Athenæus lib. 12. consentanea est. ea autem sunt huiusmodi, ἐστὶ βραδύθυτος, καὶ ἀργεὶς ἐσθίων φῶς τῶ ἡλίω, ἐφαρζον, ἔπιον, ἠφροδισίασα εἰδώς πάντε χρόνον ὄντα βραχυθῶ, ὄν ζῶσιν οἱ ἀνθρώποι, καὶ τῶν πολλὰς ἔχοντα μεταβολὰς, καὶ κακοπαθίαν καὶ ὄπ, ὡν αὐ κατὰ λίπον ἀγαθῶν, ἄλλοι ἐξυσι τὰς ἀστολαύσις. διὸ κατὰ ἡμέραν ἕδε μίαν παρέλιπον τῶ ποιῶν. id est, ego regnaui, & quādiu mihi lucis usura data est, ede, bibi, rei *Veneræ* operam dedi, cum scirem & perbreue esse vita humana curriculum, & in hoc multas rerum commutationes, & calamitates incidere: & qua bona reliquero, eorum bonorum fructum alios percepturos. Quocirca nullum diem intermisi, quin hoc agerem. Verborum autem illorum amico animo, eam, quam dixi sententiam esse, Græcorum testimonio vincam, à quibus Latini hoc genus mutuati sunt. sic enim loquuntur illi, φίλη ψυχὴ χαρίζεσθαι, id est, caro animo obsequi, aut gratificari, pro, *libidini sua seruare*. Simonides apud Stobæum, Νήπιος, εἰς ταῦτη κείται νόος, ἕδ' ἰσασιν, ὡς χρόνος ἐσθ' ἡβης, καὶ βιοτ' ὀλίγος θνητοῖς ἀλλὰ σὺ ταῦτα μαθὼν βιοτ' ποτὶ πέρμα ψυχῆ ἢ ἀγαθῶν τλήθι χαρίζμενος, id est, vt nos quidem vertimus, *Stulti, mens quibus est talis, nec, quanta inuenta, Et vita humana quam brevis hora, tenent. Tu vero hæc doctus bona, donec viuere perges, Obscura caro gratificans animo.* Theocr. Hierone, Ἐλάδε πλεῖτ' φρονέσον ὄνασις. Ἀλλὰ τὸ μὲν ψυχῆ, τὸ δὲ καὶ πνὶ δ' ὄνασις αἰοιδῶν. i. non est hic diuitiarum vsus, seu fructus, aurum domi cōditum seruare: sed alteram partem animo, alterā poetæ alicui donare. & apud Athenæum, Bacchida ille, qui consimilem, & geminam Sardanapali vitæ vitam egit, ita loquitur in ea inscriptione, quā in sepulcro suo incidi iussit: Πῖν, φάγην, καὶ πάντα τὰ ψυχῆ δόμεν, id est, ede, bibe, & omnia animo largire. Atque ita Latini Græcorū exemplo animū vsurparūt. Plautus *Atulular. egomet me fraudauit, Animūq, meū, Geniūq, meū.* Idē Bacchid. *Paullisper, Lyde. libido est homini animo obsequi. Iā adierit tempus, cū sese etiā ipse oderit.* Idē Mil. glor. *meo animo morem gero.* idem in *Trinummo, si animus hominē*

A *perculit, aelum est, id est, si libido à ratione auer-*
sa: quem locū aliàs explicabimus. Terent. Adelp.
Vxor. si cesses, aut te amare cogitat, Aut tete amari,
aut potare, aut animo obsequi. MANVS AVI D.
HER.] sat. 3. lib. 2. auidus iam hæc auferet heres.

CUM SEMEL OCCIDERIS, &c.] vbi semel
 mortuus fueris, reuiuifces numquam, cum θάνατος
 sit ἀθάνατος, vt inquit ille apud Athen.

ET DE TE SPLEND. MINOS FECE-
 RIT] & cum de te Minos splendide & præclarè
 iudicari, sententiàmque æquissimam tulerit. Ho-
 merus Minoa iudicem facit apud inferos ὀδυσσ. λ.
 Narrat enim Vlysses Alcinoο inter cetera, se illum
 vidisse iudicantē cū sceptro, his verbis. ΕΥΘ' ἦτοι Μί-
 νωα ἴδον Διὸς ἀγαθὸν υἱὸν Χρυσέου σκηπτρὸν ἔχοντα, θεμισυόντα
 νέκυσσι Ἡμενον, οἱ δὲ μὴ ἀμφὶ δίκας εἴροντο ἀνάκτα. id est,
 hīc autem Minoa vidi Iouis filium, aureum sce-
 ptrum tenentem, Mortuis ius dicentem, ac seden-
 tem: illi autem de iure dominum consulebant.
 Plato quoque in Gorgia, in ea fabula, quam nar-
 rat de iudicijs morientium, quæ antea penes vi-
 uos erant, ad mortuos translatis: Iouem inducit
 duos ex Asia iudices dantem, Minoem & Rada-
 manthum: vnum ex Europa, Æacum, quia cum
 ipsi quoque mortui sint, verisimile sit eos integrè
 & incorruptè de mortuis iudicatos. Primæ autem,
 & præcipuæ iudicandi partes Minoi dantur,
 vt ex his Platonis verbis intelligere licet. Μινῶν δὲ
 ἀρετὴ βεβαία δάστω ὅτι διακρίνειν ἐάνη ἀπόρρητον πᾶσι τῶν, ἵνα ὡς
 δικαστοὶ τῆς κρίσεως ἢ ἀρετῆς πορείας πῶς ἀνθρώποις. vide an-
 not. ad Od. 13. lib. 2.

B NON TE RESTITVET PIETAS] sic su-
 præ Od. 14. lib. 2. Eheu, fugaces, Postume, Postume,
 Labuntur anni, nec pietas moram Rugis, & instanti
 senectæ Afferet, indomitæq; morti. habet autem hæc
 repetitio, Non genus, non te facundia, non te, &c.
 quam Græci ἀναδιπλώσει vocant, multum venustati-
 tis. Sic Sappho. ἔκ' ἐπ' ἡζώω παρθεύσσει, ἔκ' ἐπ' ἡζώω. id est, nō
 amplius ad te veniam, non amplius veniam. lege
 quæ annotata sunt supra ad illum locum, Ibimus,
 Ibimus, &c. Od. 17. lib. 2.

INFERNIS NEQ. ENIM TENEBR. &c.]
C Pallas apud Hom. ὀδυσσ. γ. ait ne deos quidem im-
 mortaleis ab eo, quem carum habeant, mortem
 arcere, aut propulsare posse, his versibus, Ἄλλ' ἦτοι
 θεάων μὲν ὁμοίον ἔδδ' ἐστὶ πρὸς Κεῖ φίλον ἀνδρὶ δούαντα ἀ-
 λαλέμεν, &c. quos supra testeis produximus ad
 Od. 24. lib. 3.

PVDICVM] pudicus est propriè, qui alterius
 libidinem in suo corpore non est passus, vt epist.
 ad Quint. lib. 1. neget esse pudicum. quæ significa-
 tio huic loco fortasse conuenire non potest. Itaq;
 putabam hīc pudicum accipiendum, pro eo, qui
 alterius pudicitiam non violet: & qui alterum nō
 efficiat impudicum. qualis fuit Hippolytus, qui
 nouerca stuprum inferre noluit. Sed dic etiā hoc
 loco pudicum propriè poni. Nam pudicus eò di-
 citur Hippolytus, quod nouerca libidinē in suo
 corpore non pertulit, quin eam depulit, ac discul-
 sit. Non enim ipse, sed ei nouerca Phædra libidi-
 ne ardebat, quā sua tēperatīa cōpressit, ac retudit.

LIBERAT HIPPOLYT.] Theseus Ægai fi-
 lius Hippolyto ex Antiopa Amazone suscepto,

Phædræ Minois filiam duxit vxorem. Illa vxore
 ris in filium infidias veritus, Hippolytum Trœze-
 nem amandauit, vt illic regnaret. Phædra autem
 illius amore incensa, primū Veneri templum
 consecrauit Athenis, vt eam sibi placatam, propi-
 tiāmque haberet, quod postea Hippolytūm ap-
 pellatum est: Deinde Trœzenem profecta, spe-
 rans se iuueni persuasuram, vt secum rem habe-
 ret: ab eoque malè accepta, ac repudiata, dicitur
 crimen, quod erat ipsius proprium, in illum tran-
 stulisse, Theseoque renuntiasse se ab illo de stu-
 pro esse appellatam. Theseus re credita, Hippo-
 lyto iratus, cum treis ei optiones dedisset Neptu-
 nus, filij sui interitum optauit. Neptunus autem
 Hippolyto sese quadrigarum curriculo exercen-
 te, repente belluam marinam in equos immisit:
 cuius aspectu terrii, Hippolytum distraxerūt.
 lege Euripidis Hippolytum coronatum. Sed
 quod hīc negat Horatius Hippolytum à Diana li-
 beratum esse, nihil videtur ad rem attinere, cum
 Pindarus Πυθ. εἰδ. γ. eum ab Æsculapio ad lucem,
 vitamque ab inferis reuocatum esse auro accepto
 tradat: atque ob id Iouem iratum fulmen in v-
 trumque misisse: alij autem in Æsculapium so-
 lum: quod confirmat Pausan. Corinth. his ver-
 bis: ταύτης τῆς σκῆπης τῶ ὀπιτρεάματι ὁμολογοῦντα λέγουσιν
 Ἀρκιεῖς, ὡς πεθνεῶσα Ἰππόλυτον ἐκ τῶν Θηοῦος ἀρῶν ἀνέστησεν
 Ἀσκληπιός. id est, huius columnæ inscriptioni con-
 sentanea dicunt Arcienses: nempe mortuum Hip-
 polytum Thesei diris precibus ab Æsculapio esse
 ab inferis excitatum. & Plato lib. 3. de legibus,
 Ἀπόλλωνος μὲν φασὶν Ἀσκληπιὸν εἶναι. Ἐπὶ δὲ χρυσῷ πεδύλῳ
 πῆσαι ἀνδρᾶ θεάων μόνοντα ἰάσασθαι. ὅθεν δὴ κεραυνωθῆναι
 αὐτῶν. id est, Apollinis quidem filium aiunt esse
 Æsculapium, Sed eum auro adductum esse, vt ho-
 minem diuitem moribundum ab interitu vindic-
 caret: quocirca eum fulmine percussum esse, Vir-
 gil. lib. 7. Æneid. Namque ferunt fama Hippolytū,
 postquam arte nouerca Occiderit, patriasque exple-
 rit sanguine pœnas, Turbatus distractus equis: ad sive-
 ra rursum Ætheria, & superas cali venisse sub auras,
 Paonijs, reuocatum herbis, & amore Diane. Hæc i-
 gitur non pugnant inter se, Hippolytum nō esse
 à Diana liberatum, quod dicit Horat. & eundē
 excitatum esse ab inferis beneficio Æsculapij: nisi
 adderet Virgil. & amore Diane. Profert hunc lo-
 cum Seruius ad illum Virgilij.

NEC LETHÆ VALET THESEVS AB-
 RVMP. &c.] de Pirithoo diximus sup. ad Od. 4.
 lib. 3. ibi, amatorem trecente Pirithoum cohibent
 catena. de Theseo vide Plutarchum in Theseo.

AD MARCIVM CEN-
 forinum Ode 8.

Nihil esse carminibus potentius ad sempiternam
 sui nominis memoriam posteris prodendam,
 atque ab obliuione hominum vindicandam.

Donare pateras, gratasq; commodus,
 Censorine, meis æra sodalibus:

Dona-

- A Donarem tripodas, premia fortium
 Graiorum: neq; tu pessima munerum
 Ferres: diuite me scilicet artium, (pas,
 Quas aut Parrhasius protulit, aut Sco-
 Hic saxo, liquidis ille coloribus
 Sollers nunc hominem ponere, nunc deū.
 Sed non hæc mihi vis: non tibi talium
 Res est, aut animus deliciarum egens.
 Gaudes carminibus: carmina possumus
 Donare: & pretium dicere muneris.
 Non incisa notis marmora publicis,
 Per quæ spiritus, & vita redit bonis
 Post mortem ducibus: non celeres fugæ,
 Reiecta q; retrorsum Annibalis minæ,
 Non incendia Karthaginis impia,
 B Eius, qui domita nomen ab Africa
 Lucratus redijt, clarius indicant
 Laudes, quàm Calabria Pierides: neq;
 Si chartæ sileant quod bene feceris,
 Mercedem tuleris. quid foret Ilie,
 Mauortisq; puer. si taciturnitas
 Obstet et meritis inuida Romuli?
 Ereptum Stygijs fluctibus Æacum
 Virtus, & fauor, & lingua potentium
 Vatum diuitibus consecrat insulis.
 Dignum laude virum Musa vetat mori:
 Cælo Musa beat. sic Iouis interest
 Optatis epulis impiger Hercules.
 C Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis
 Quassas eripiunt æquoribus rateis.
 Ornatus viridi tempora pampino
 Liber vota bonos ducit ad exitus.

PATERAS] pateræ in poculis erant (inquit Varro lib. 4. de lingua Lat.) à patendo dictæ.

COMMODOVS] Sic reperi scriptum in duobus cod. Vatic. longè optimis, & Iannoct. & vno Nicotiano, & Danielis, & vno Ruffardino, & præterea meo. alij cum vulgatis consentiunt, qui omnes (præter Aldinos) habent *commodis*. Ego ita priorem scripturam amplexus sum, vt tamen vulgatâ, præsertim à veteribus codicibus confirmatâ, non dânnem. sed hæc certè mihi videtur elegantior, Horatioque familiarior: quam sic explico, *Donarem commodus*, id est, in eo me commodum præberem, & in eo commodus essem, quod donarem pateras meis sodalibus, &c. Iam verò commodi dicuntur ij, qui sese ad aliorum mores vel suo iudicio accommodant, vel sunt accommodati natura,

& qui alijs facillè, & libenter obsequuntur, & profunt. Cice. pro Murena, *Nemo Catone proano tuo commodior, comior, moderatior fuit ad omnem rationem humanitatis*. Idem de amicis. *Qui autem commodis fuerint moribus, eos prosperis rebus immutari*. Idem frumentar. *tantamq; habebat morum similitudo coniunctionem, atq; concordiam, vt Apronius, qui alijs inhumanus, ac barbarus, isti vnus commodus ac disertus videretur*. Horat. in epist. ad Pisones, *Spondèos stabileis in iura paterna recepit Commodus, & patiens*. & in epist. ad August. *Commodus vltro Accessus*. Terent. Heautont. *mulier commoda & facta hæc est meretrix*. Plaut. Pænulo, *commodos conuiuas*. ἀρθμῖς appellant Græci. *Donarem commodus* autem ex illo genere est, cuius illa sunt, *ne parce malignus, Parce negligens, Si veneror stultus, & similia*, quæ annotata sunt ad Od. 8. lib. 3.

ÆRA] signa ærea, statuas æreas: vel vasa ærea affabre facta, & antiqua. epist. ad Numic. *Inunc, argentum, & marmor vetus, araq; & arteis Suspice*. & Saty. 4. lib. 1. *stupet Albius ære*. & Saty. 3. lib. 2. *Quæ vaser ille pedes lausser Sisyphus ære*.

TRIPODAS, PRÆMIA FORTIVM] exemplum est apud Hom. il. 4. Δῶκε δ' ἄγειν ἐπείροισιν ἑκατόμοισι γυναικῶν, καὶ πεῖποδ' ὠπώεντα φέρον. id est, dedit aurem socijs magnanimis faminam agere, & tripodam ferre. ita Heliod. ἐργ. καὶ ἡμέρ. cuius vers. mox proferemus. Iterum Hom. il. 1. ὕμιν δ' ἐν πάντοσι παρὰ κλυτὰ δῶρ' ὀνομήνω: ἐπὶ ἀπύρους πεῖποδας, δέκα δὲ χρύσειοι πάλαια, &c. quos Homeri versus sic videtur adumbrasse Virg. Æn. 9. *Bina dabo argento perfecta atq; aspera signis Pocula, demicta genitor qua cepit Arisba: Et tripodas geminos, auri duo magna talenta*. Iterum Hom. ὄδ. ο. δῶσι δὲ πέντε φέροισι, ἢ πέντε πεῖποδων ἐυχάλικων, ἢ ἐλεθίων: ἢ δὲ ἡμίονους, ἢ χρυσεῖον ἄλειστον: dabit autem tibi vnum quidem ferre, Aut aliquem tripodem ex ære, aut lebetem, Aut duos alinos, aut aureum poculum.

FERRÉS] auferres, acciperes, vt sup. Od. 16. lib. 3. *à Dijs plura feret*. & epist. ad Iulium Florum lib. 2. *nò temerè a me Quinis ferret idem*. ead. epist. *Grandia laturus meritorum premia*. & epist. ad August. eod. lib. *Munera, quæ multa dantis cum laude tulerunt*. & Saty. 1. lib. 2. *multa laborum Præmia laturus*. & epist. 3. lib. 1. *Prima feret edera victricis premia*. & epist. 17. eiusd. lib. *Coram rege suo de partate tacentes Plus poscente ferent*. sic loquuntur & Græci. Heliod. ἐργ. καὶ ἡμέρ. ἐνθα με φημί Ἰμνω πικίσαντα φέρον πεῖποδ' ὠπώεντα. id est, hinc me dico cum hymno victor discessissem, tulisse tripodam auritum, seu anatum. sic Virg. Æn. 4. *magnum dat ferre talentum*.

DIVITE ME SCILICET ARTIVM, &c.] id est, si abundarem signis & tabulis pictis.

PARRHASIVS] pictor clarus, Atheniensis: vel, vt alij volunt, Ephesius: de quo Xenoph. ἀπομνημονευμ. γ. εἰσελθὼν μὲν γὰρ ποτὶ πατρὸς παρράσιον τὸν ζωγράφον, καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ, &c. & Plin. lib. 35. cap. 6. & cap. 10. statim à principio capitis.

SCOPAS] statuarum fictor: cuius opus commemorat Pausanias Corinth. Herculem è saxo. Idem Atticis opera omnium præstantissima vel ipsius artificis iudicio, Satyrum, & Cupidinem. De eodem Tullius lib. 1. de Diuinatione, *Finge-*

A bat *Carneades*, in *Chiorum lapicidinis saxo diffisso caput extitisse Panisci. Credo, aliquam non dissimilem figuram, sed certe non talem, ut eam factam à Scopas diceret.*

Hic] Scopas. refertur enim ad id, quod propius abest.

LIQVIDIS ILLE COLORIBVS] ille, Parrhalius.

SOLLERS] follers dictus, quasi ὄλος ἀρετή. id est, totus ars, seu virtus. Itaque prior syllaba rectè scribitur duobus ll, ut producat: vel à voce *Osca follo*, id est, toto, & arte, inquit Festus.

SOLLERS NVNC HOMI. PONERE] id est, follers in ponendo, hoc est, in fingendo, seu faciendo homine. frequens est Horatius hoc loquendi genere: quod à Græcis sine dubio manavit. solent enim ita loqui, δεινὸς λέγειν, ἰκανὸς ποιεῖν. Æschylus in *Prometh.* Δεινὸς γὰρ εὐρεῖν καὶ ἀμυχανῶν, πόρον. id est, follers & callidus ad inveniendam viā, & facultatem etiam in rebus impeditis, & pæne inexplicabilibus. Plutarchus de *Catone maiore*, ἡδὺς συζητῶν, id est, suavis in congressibus. Hom.

B id. μ. Ταπρος ἔτ' ἀρ' ἔπερθερεῖν γὰρ δὲν, ἕτε ἄρ' ἔπειν Πηδῖν. id est, fossa neque ad transiliendum, neq; ad transeundum facilis. Libet autem mihi hoc loco Horatiana omnia, quæ ad hoc genus pertinent, colligere, ac sub vno veluti aspectu ponere. Od. 12. lib. 1. *Blandum & auritas fidibus canoris Ducere quercus.* ibidem, *superare pugnis Nobilem.* Od. 10. eiusdem, *Callidum, quicquid placuit, iocoso Condere furto.* Ode vndecima eiusdem, *scire nefas, nisi quis malit illud scire, pertinere ad verbum quæseris.* Od. 35. *Præsens vel imo tollere de gradu.* ibid. *Ferre iugum pariter dolosi.* Od. 37. eiusd. *quidlibet impotens Sperare.* Od. 11. lib. 3. *Tuq; testudo resonare septem Callida nervis.* Od. 12. eiusd. *catui iaculari. ibi. celer excipere.* Od. 3. eiusd. *Aurum irrepertum spernere fortior, Quam cogere humanos in usus.* Od. 21. eiusd. *Segnesq; nodum solvere Gratia.* Od. 29. eiusd. *Ludum insolentem ludere pertinax.* Od. 3. lib. 1. *Andax omnia perpeti Gens humana.* in carmine sæculari ad Deos, post epod. *maturos aperire partus Lemnis Ithyia.* ibid. *veraces cecinisse Parca.* Od. 6. huius lib. *celeremq; pronos Voluere mensis.* Od. 14. eiusd. *impiger hostium Vexare turmas.* Od. 4. lib. 2. *leniora tolli Pergama Graijs.* Od. 2. hoc lib. *nineus videri.* Od. 12. eiusd. lib. *curas eluere efficax.* ibi. *Spes donare nouas largus.* epist. ad librū suū lib. 1. *Irasci celerē.* & epist. ad Scauā eod. lib. *fundus nec pascere firmus.* Sat. 4. lib. 1. *durus componere versus.* ibid. *piger scribendi ferre laborem.* Saty. 8. lib. 2. *Ridiculus totas simul obsorbere placentas.* Saty. 7. eiusd. libri, *Responfare cupidinibus, contemnere honores Fortis.* & Od. 16. epod. *Nefas videre.* & epist. ad Quinctium, *Fons etiam riuo dare nomen idoneus.* de arte poet. *amata relinquere pernix.* ibid. *foramine pauco Aspirare, & adesse choris erat vtilis.* ibid. *Cereus in vitium flecti.*

C **PONERE]** fingere, facere, ποιεῖν, πθεναί. Sic enim Græci sæpe πθεναί, quod valet ponere, pro facere vsurpant.

SED NON HÆC MIHI VIS] sed non est mihi hæc facultas, seu potestas, δύναμις: seu copia,

RES] res familiaris: aut quia abundas, aut quia non desideras, ut declarat id, quod sequitur.

ET PRETIUM DICERE MUNERIS] æstimare munus, & indicare quanti sit, non, ut vendamus tamen: sed ut scias, quanti pretij rem accipias à nobis, nempe carmina. *muneris* autem, non *muneri* legendum videtur: & ita Acron & Porph. Accedit vnus codicis antiqui. Vatic. auctoritas, & Tornes. & aliquot aliorum. Iam per munus perspicuè carmina significat, quæ se donare posse dicit. *muneri* tamen non damno: si quis forte malit: cum in pluribus codicibus antiquis reperiatur.

NON INCISA NOTIS MARMORA, &c.] horum verborum sententia hæc est, Non statua marmorea, literis & inscriptionibus honorificis notata, ceteraq; monumenta à senatu P. Scipioni Africano decreta, neque retractus Annibal ab Italia in Africam consilio & virtute P. Scipionis, non domita ab eo Karthago, clariorem illum reddiderunt, quàm Ennij poema. Non enim omnes, qui res præclaras ac laudabileis gesserunt, ijdem sui nominis memoriam posteritati prodere poterunt: sed ij demum, qui præconem aliquem suarum virtutum, rerumque gestarum nacti sunt, ut dicemus ex Pindaro Od. proxima. non dissimile est id, quod ait epist. ad Aug. lib. 2. *Nec magis expressi vultus per aenea signa, Quam per varis opus mores, animiq; virorum Clarorum apparent.*

INCISA NOTIS PBLICIS] verbi gratia his litteris, S. P. Q. R. AD ÆTERNAM P. CORNELII SCIP. AFRICANI MEMORIAM.

PER QUÆ SPIR. ET V. R. B.] id est, quæ efficiunt & præstant, ut boni & fortes imperatores mortui quodammodo renascantur, & reuiuiscant. **BONIS]** fortibus, ἀγαθοῖς, ἐδλοῖς.

REIECTÆQUE RETRORSVM] reuocata, ac retracta in Africam. vide T. Liuium lib. 28. 29. 30. annal.

IMPIÆ] fœdifragæ, & contra fœdera bellum renouantis.

EIVS, QVI, &c.] P. Cornelius Scipio Africanus describitur. Coniunge autem, eius cum voce laudes.

LVCRATVS] nam ob deuictam Karthaginem ei cognomen Africano ex virtute fuit. Sat. 1. lib. 2. *num Lalius, aut qui Duxit ab oppressa meritum Karthagine nomen, &c.*

QVAM CALABRÆ PIERIDES] quàm Ennij scripta, qui Calaber fuit, nempe Rudius. Sic Pindarus Olymp. εἰδ. ἰωτα. ἕχρον δ' εὐρυχέος κόρας Πιερίδες Διός. id est, habent enim amplam laudem Iouis filia Pierides.

NEQVE, SI CHARTÆ SILEANT, QVOD, &c.] si litteris (inqui Horat.) non mandentur rectè facta, præclaraque facinora: nulla erit eorum merces, nullum præmium: erunt autem tenebris sepulta sempiternis. Hanc sententiam splendide sanè, atque ornate persequitur Pindarus Nem. carm. septimo, hoc modo. *Magna corporis vires, magnaq; animi virtutes, ab hymnis & laudationibus derelicta densis tenebris circumfunduntur.*

Vnicum

A *Unicum est autem rerum fortiter gestarum speculum, quo videlicet illa posteritati prodantur, atq; immortalitati commendantur, & consecrentur, carmen a docto aliquo poeta conscriptum, quod illarum rerum laudes, tanquam laborum premia, complectatur.* Verba Pindari sunt hæc, τῶν μεγάλων γὰρ ἀλλὰ σκοπὸν πολὺ ὕμνων ἔχοντι δέδμεναι. ἔργων δὲ καλοῖς ἔσπλον ἴσμεν ἐν τῷ πρόπῳ, εἰ μνημοσύνας ἕκαστ' ἀποδοῦναι ἔσμεν ἐν τῷ ἔργῳ, καὶ μνημοσύνας ἕκαστ' ἀποδοῦναι ἔσμεν ἐν τῷ ἔργῳ, καὶ μνημοσύνας ἕκαστ' ἀποδοῦναι ἔσμεν ἐν τῷ ἔργῳ.

QVOD BENE FECERIS] tua in reimp. bene merita: tuas res gestas, reipublicæ vtilis ac salutaris.

MERCEDEM] ἀποδοῦναι μὲν Pind. carmine illo 7. quod supra protuli. & alibi. μισθόν. sic ille, πόσιφορος δ' ἀγαθοῖσι μισθὸς ἔσται. **TVLERIS]** abstuleris, acceperis, vt sup. annot.

QVOD FOR. ILIÆ, MAV. QVE PVER] Romulus. hanc sententiam videtur ex Theocrito, nominibus dumtaxat immutatis, expressisse. sic autem ille ex Hierone, Τίς δ' ἀνδρῶν Λυκίων ποτιπύς, τίς κομώντας Πελαμίδας, ἢ ἠΐλου ἀπὸ χροῖας Κυκνὸν ἔγνω, εἰ μὴ φυλόπιδας, παρτέρων ὕμνησαν ἀοίδι, Οὐδ' Ὀδυσσεὺς ἕκαστον τε καὶ ἕκαστ' ἀλάθεϊς Πάντας ἐπ' ἀνθρώπους αἰδαντ' εἰς ἔργα τὸν ἐλθὼν Ζωὸς, καὶ ἀπὸ λυγρῶν φύσιν ὀλοοῖο Κύνκλωπος, Διωσίον κλέος ἔργον ἐστὶ γὰρ δ' ἐν ὑφορβὸς Εὐμαῖος, καὶ βοῦσι Φιλοῖπος ἀμφ' ἀρχαίας ἔργων, αὐτὸς τε πειλοπλάχιδος Λαέρτης, εἰ μὴ σπᾶς ἀνάσσειν Ἰάονος ἀνδρὸς ἀοιδί.

B id est, Quis vniquam optimateis Lyciorum, quis Priami filios, aut Cycnum nouisset, nisi superiora bella cecinissent poëta? Neque verò Vlysses post errores decem annorum, per omnium ferè hominum vrbeis vagatus, etiam ad inferos profectus viuus, tot denique periculis perfunctus, atque ex antro Cyclopi saluus reuersus, diurnam laudem consecutus esset: tùm subulcus Eumæus silentio præteritus esset, & Philætius, & Laërtes: nisi eos Homeri cantus ab obliuione vindicassent. sic Tibull. lib. 1. *Carminē purpurea est. Nisi coma, carmina ni sint, Ex humero Pelopis non nituisset ebur.*

DIVITIBVS CONSECRAT INSVLIS] consecrat immortalitati. sic & Od. 16. epod. *ἀρνα, beata Petamus arua, diuinitεῖς ἔνδ' ἰνσulas. μακάρων νήσους* vocant Græci.

CÆLO MVSA BEAT] in cælo collocans beatum efficit. annotatum ad Od. 3. lib. 2.

SIC IOVIS INT. OPTATIS, &c.] Vlysses apud Hom. ὁδ. λ. Alcinoο narrat, se Herculis idolum quidem apud inferos vidisse: ipsum Herculem autem cum ceteris dijs immortalibus suauissimis epulis oblectari, Iouisque & Iunonis filiam Heben in matrimonio habere. Verba Homeri sunt hæc: Τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα βίβλυ Ηερακλειῶν, εἶδ' ἄλλοι' αὐτὸς δὲ μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι Τέρπειται ἐν θαλίῃ, καὶ ἔχει καλλιφρον Ηελέν, Παιῖδα Διὸς μεγάλιοι καὶ Ηρης χρυσοπίδλυ. Hoc idem scribit Hesiod. in Theogon. his verbis, Ηελέν δ' Ἀλκμήνης καλλιφρον ἄλκμιοι υἱὸς Ἰς Ηερακλῆος τελέσας σονόντας ἀέθλους, Παιῖδα Διὸς μεγάλιοι καὶ Ηρης χρυσοπίδλυ, Αἰδιδίλυ λάχ' ἀκοίπῃ ἐν Οὐλύμπω σονόντι, Ολκίος, ὃς μέγα ἔργον ἐν ἀθανάτοισι τελέσας Ναιέι ἀπήμαντες, καὶ αἰγέσας ἡματα πάντα. id est, Heben autem Iouis & Iunonis filiam vxorem in cælo nactus est Alcmenæ filius, duris laboribus perfunctus: Fortunatus, qui

magna re gesta inter immortaleis habitat, malorum, & senectutis semper expers. Pindarus item Nem. eid. α. Tiresiam facit cum alia, tùm hæc de Hercule vaticinantem, ac prædicentem, multis eum exhaustis laboribus, omni reliquo tempore otiosum, quietumque victurum, & in domicilio Deorum immortalium commorantem & epulantem Hebes nuptijs potiturum, & ἰδ. μ. eid. δ. de eodem sic, Νῶν δὲ παρ' Ἀίγυθω καλλιφρον ὄλβον ἀμφέπων Ναιέι, πείματαί τε παρὲς ἀθανάτων φίλος. Ηεβαν τ' ὀπίσθι χροῖαν οἴκον ἀνάξ καὶ γαμβρὸς ἦσας.

IMPIGER HERCVLES] sup. Od. 3. lib. 3. *uagus Hercules.* infra efficacem dixit Od. 3. epod.

TINDARIDÆ] Castor, & Pollux, quamuis Castor, Tyndari: Pollux, Iouis esset filius. *clarum sidus* autem καὶ σύνθεσιν. *Lucida sidera* dixit numero multitudinis Oda 3. lib. 1. *Sic fratres Helene lucida sidera.* Eodem pertinent illa ex Oda 12. eiusd. lib. *pnerosq; Leda, Hunc equis, illum superare pugnis Nobilem: quorum simul alba nantis Stella refulsit: destitit saxis agitatus humor, &c.*

ORNATVS VIRIDI TEMP. PAMP.] Liber, cui tempora sunt ornata pampino, carminibus poëtarum in cælum sublatus, & deus factus, ab hominibus imploratus, & precibus fatigatus, eorum preces ad bonos & secundos exitus perducit. Ex eo quòd Baccho vota faciunt homines, intelligimus deum esse factum: deus autem factus est carminibus poëtarum, vt extrema cum primis consentiant. supra Od. 25. lib. 3. *dulce periculum est, O Lenæ sequi deum Cingentem viridæ tempora pampino.*

AD LOLLIVM.

Ode 9.

Scripta sua nunquam interitura. sine poëtarum ope, virtutem obliuione sempiterna deleri. se suis versibus res à Lollio gestas memoriæ proditurum. Laus constantiæ, abstinentiæ, & ceterarum virtutum.

NE forte credas interitura, quæ
Longè sonantem natus ad Ausidū,
Non antè vulgatas per arteis
Verba loquor socianda chordis:
Non, si priores Meonius tenet
Sedeis Homerus: Pindaricæ latent,
Cæaq; Alcæi minaces,
Stesichoriq; graues camæna.
Nec, si quid olim lusit Anacreon,
Deleuit et as. spirat adhuc amor:
Viuentq; commissi calores
Æoliæ fidibus puellæ.
Non sola comtos arsit adulteri

- A Crineis, & aurum vestibus illitum
 Mirata, regaleisq; cultus,
 Et comites, Helene Lacena:
 Primusue Teucer tela Cydonio
 Direxit arcu: non semel Ilios
 Vexata: non pugnavit ingens
 Idomeneus, Sthenelusue solus
 Dicenda Musis praelia: non ferox
 Hector, vel acer Deiphobus graueis
 Excepit ictus pro pudicis
 Coniugibus, puerisq; primus.
 Vixere fortes ante Agamemnona
 Multi: sed omnes illacrymabiles
 Vrgentur, ignoti; longa
 Nocte: carent quia vate sacro.
 Paullum sepultae distat inertia
- B Celata virtus, non ego te meis
 Chartis inornatum silebo,
 Totue tuos patiar labores
 Impune Lolli carpere liuidas
 Obluiones, est animus tibi
 Rerumq; prudens, & secundis
 Temporibus, dubijsq; rectus,
 Vindex auaræ fraudis, & abstinens
 Ducentis ad se cuncta pecunia,
 Consulq; non unius anni,
 Sed quoties bonus, atq; fidus
 Iudex honestum prætulit utili: &
 Reiecit alto dona nocentium
- C Vultu: & per obstantibus cateruas
 Explicuit sua victor arma.
 Non, possidentem multa, vocaueris
 Recte beatum: rectius occupat
 Nomen beati, qui deorum
 Muneribus sapienter uti,
 Duramq; callet pauperiem pati:
 Peiusq; letho flagitium timet
 Non ille pro caris amicis,
 Aut patria timidus perire.

NE FORTE CREDAS] vt ne forte credas, &c. Non, si priores, &c. hæc enim pendent ex ijs, quæ sequuntur, vt statim dicemus.

LONGE SONANTEM NATVS] ego Hor. de Aufido sup. Od. vlt. lib. 3. & lat. 1. lib. 1. Ausi-

mus acer. Significat, sua carmina immortalia futura, quamuis alios ante se poetas præstantiores fuisse fateatur: quemadmodum poetarum, qui post Homerum scripserunt, multo illo inferiorum scripta manent, & viuunt.

NON ANTE VVLGATAS PER ARTEIS] nouis, & inusitatis artibus, quæ primus sum poeta Lyricus Latinus. vt sup. Od. vlt. lib. 3. Dicar, &c. ex humili potens Princeps Æolum carmen ad Italos Deduxisse modos. & epist. ad Mæcen. 3. lib. 1. Libera per vacuum posui vestigia princeps. & Oda 3. huius lib. Romana fidicen lyre.

VERBA LOQUOR] quidam libri vet. habent Verba loquar: quos non sequor.

SOCIANDA CHORDIS] Lyrica, ad lyram canenda. in cod. Rain. Card. scriptum est, *neruis*. non clauditur autem hæc sententia, sed coherent hæc verba cum ijs, quæ deinceps sequuntur, hoc modo. vt ne forte existimes, versus meos propter eam; quod non sum poeta Latinorum primus, nec Epicus, sed Lyricus, interituros: non continuo si Homerus primum in poetis locum meruit, Pindarus, Simonides, Alcaeus, Sthenichorus, Anacreon, Sappho sunt obscuri: ita non, si principem inter poetas Latinos locum non obtineo, quem Ennius occupauit, existimare debes, nullum mihi, in quo consistam, esse reliquum. Non enim accipiendum est illud ne quasi sit prohibentis particula, vt diximus, sed vt valeat vt non. sic Od. 1. lib. 2. Sed ne relictis Musa proca iocis, Cæa retractes munera Neme, Quare modos, &c. & epist. de arte poet. ne forte semiles Mandentur iuueni partes. ibid. ne forte pudori. Sit tibi Musa Lyra sollers. & Od. 3. lib. 2. Ne sit ancilla tibi amor pudori, &c. & Od. 3. lib. 1. Albi, ne doleas plus nimio memor, &c.

MEONIVS.] Lydius sup. Od. 6. lib. 1. Meonij carminis alite.

LATENT] obscuræ sunt.

CEÆQUE] Simonideæ. sup. Od. 1. lib. 2. Cæa retractes munera Neme. quo loco notauimus, Simonidis præcipuam virtutem fuisse in commouenda miseratione, Quintiliano teste citato. accedat, si voles, Dionysij Halicarn. de eodem testimonium. Σιμωνίδης δὲ ἀφ' ἧς τῆς ἐκλογῆς τῶν ὀνημάτων τῆς σωθῆτος τῶν ἀπρίστων. ὡς τῆς (καὶ ὁ βελτιὸν ἐνέσταται καὶ πινδάρῳ) τὸ οὐκ ἔστι μὴ μεγαλοσπεύς, ὡς ἐκείνος, ἀλλὰ πάλιν πῶς: id est, Simonidis autem delectum verborum obserua, compositionis concinnitatem accuratam. præterea (in quo etiam Pindaro præstat) rationem miserationis commouende non magnifice, vt ille, sed dolenter, & miserabiliter. Iam, quod ad huius loci sententiam pertinet, sic M. Tull. in perfecto orat. Prima enim sequentem honestum est in secundis, tertijsq; consistere. Nam in poetis non Homero soli locus est (vt de Græcis loquar) aut Archilocho, aut Sophocli, aut Pindaro: sed horum vel secundis, vel etiam infra secundos.

ALCÆI MINACES] minacis Alcæi camænas vocat, quia Alcaeus non modo armis & ferro tyrannos persecutus est, verum etiã amaris & acerbis versibus lacerauit, atque insectatus est. supra Od. 13. lib. 2. sed magis Pugnas & exactos tyrannos Densum humeris bibit aure vulgus.

STESI-

A STESICHORIQUE GR. CA.] Stesichorus, Tifias prius dictus est, ut scribit Suidas: Stesichorus postea appellatus, ὅτι καθαρώδεια πρώτος χροὸν ἔσκειν, id est, quia primus citharæ cantu chororum statuit, & stabiliuit. fuit autē Himeræus: quæ est vrbs Sicilia. M. Tull. Verr. de iure dicundo. *Erat etiam Stesichori poeta statua senilis, incurua: summo, ut putant, artificio facta ab eo, qui fuit Himera: sed est, & fuit tota in Gracia summo propter ingenium honore, & nomine.*

LYSIT ANACREON.] Teius sup. Od. 17. lib. 1. *& fide Teia Dices laboranteis in uno, &c.* lufit autem, quia res leueis, & amatorias scripsit. sic Virgil. in Tityro. *Ludere, qua vellem.* Horat. saty. 4. lib. 1. *ubi quid datur oti, Illudo chartis.*

DELEVIT ÆTAS] Anacreontis odas aliquot, maiorum nostrorum negligentia, & superiorum temporum culpa sepultas, ac demersas, in lucem reuocauit non ita dudum Erricus Stephanus Roberti F.

SPIRAT ADHVC AMOR, &c.] amor (inquit) quem Lesbica puella Sappho suis politissimis, & eruditissimis versibus lyricis mandauit, & commisit, nondum obliuione hominum sepultus est.

B Quamquam huius quidem poetriæ versus nobis eripuit vetustas. Extant tantum quædam eorum fragmenta pauca, ac minuta: & de ea Græcorum, Latinorumque scriptorum testimonia, quibus illius memoria ab hominum obliuione vindicatur.

CALORES] amores. Od. 11. huius lib. *Non enim posthac alia calebo Famina.*

NON SOLA COMTOS, &c.] Posteaquam ostendit, sibi locum aliquem esse inter poetas relictum, docet nunc idem ferè, quod oda superiore, quæcumque vniquam fortiter, & præclare gesta sunt, eorum memoriam ad posteros non fuisse peruenturam, si litteris mandata, atque ab aliquo vel poeta, vel quouis alio scriptore probato, ab obliuione vindicata non essent: indicat præterea, multa olim, magnaque bella esse gesta, in quibus viri fortissimi interfuerint, quorum nomen tamen, & memoria eò deleta sit, quia suarum laudum scriptore, ac præcone caruerint. Athen. lib. 13. plurima bella enumerat præter Troianum, propter mulieres conflata: cum quo concinit illud, Sat. 3. lib. 1. *Nam fuit ante Helenam cunnus terribilissimus belli causa.* Non sola igitur Helena Paridis formam, capillos accuratè pexos, & comtos, vestibus auro pictas, seu limbis aureis prætextas, cultum & ornatum regium, comitatum denique tali duce dignum mirata, arsit amore. Nam verbum *arsit* malim ita accipi, ut sit absolutum, nec actionem significet. Non sola (inquam) Helena alterius viri amore capta belli causam præhuit.

C ET AVRVM VESTIB. ILLITVM] sic describit Paridis cultum Eurip. Iphigen. in Aulide, *Ἀνθρὸς μὲν εἰμάρτων πολὴν χρυσῶν τε λαμπρῶν, βαρβάρων χιτῶν.* id est, floridus quidem vestimentorum cultu, & auro lucidus ac splendidus, barbaris delicijs. per aurum igitur vestibus illitum, vestibus aureas, aut certè auro prætextas & ornatas significat.

PRIMVSVE TEUCER, &c.] aut non pri-

mus Teucer bonus fuit iaculator. Homerus de Teucro *ἰλ. v. Τευκρόθεν, ὃς ἀεὶ σὺν Ἀχαιῶν Τροσσῶν ἀγὰδος δὲ καὶ ἐν σπείρῃ ἰομένην.* id est, Teucerque, qui optimus erat Græcorum iaculator: & bonus miles etiam in pugna stataria. Menelaus autem apud Sophoclem in Aiace, Teucrum maledicti loco sagittarium appellat. Menel. *ὁ πρῶτος ἔοικεν ἑσσυμένει φρονεῖν.*

CYDONIO] Cretenfi. Virg. Gallo. *libet Partho torquere Cydonia cornu Spicula.*

NON SEMEL Ilios VEX.] Ilios vrbs ipsa: Ilium arx vrbs: quamquam interdum Ilium pro Troia vsurpatur: ut fortasse sup. Od. 19. lib. 3. *Et pugnata sacro bella sub Ilio.* & apud Virgilium principio libri 3. *Aeneidos, cecidiq, superbum Ilium.* vbi Seruius hunc Horatij locum profert. Troiam ter obsessam esse traditum est: semel ab Hercule: iterum ab Amazonibus: tertium à Menelao, & ijs, qui eum secuti sunt.

IDOMENEVS] cum alibi, tum *ἰλ. v.* licet præclara, & gloriosa Idomeni congnoscere facinora.

STHENELVSVE] de Sthenelo diximus sup. ad Od. 15. lib. 1. iam hoc loquendi genus *pugnauit prælia*, annotauimus ad Od. 6. lib. 2.

E HECTOR] Ajax Hectorem grauitè vulnerauit. *ἰλ. ξ.* adeò ut ille ingenti lapide ictus ex prælio ablatu, atque ad ripas Xanthi fluij collocatus, animo pæne deficeret: etiam præ dolore humi supinus iacere cogere, sanguinem vomeret, vsu oculorum immensa offusa tenebræ adimerent.

VEL ACER DEÏPH.] Deiphobus *ἰλ. v.* à Merione vulneratur in brachio. Itaq; à Polita germano suo tectus, ac defensus, & in curru collocatus in urbem reuchitur.

VIXERE FORTES ANTE AGAM.] *ἰλιάδ. Α.* sua virtutis specimen edit certissimum, argumentumq; præbet luculentissimum Agamemnon, ab illo loco, *Ἐσπετε νῦν μοι μῦθοι δόλιμα δάματ' ἐχρούσσι ὅστις δὴ πρώτος Ἀγαμέμνονος ἀντίος ἦλθεν,* &c. id est, dicite nunc mihi musæ, quæ domos Olympicas incolitis, Quis primus Agamemnoni obuius venerit, &c. Itaq; quam diu hic pugnat inter primos ordines, atque in prima acie, Iouis monitu hortatur suos Hector ut strenuè repugnent ac resistant: ipse recedit, & à præliando abstinet, donec in brachio dextero à Coone vulneretur Agamemnon. Quo factò cum paullo post dolore coactus, quamuis vulnus letale non esset, è prælio, & ex acie ad naueis curru reuectus esset, Hector eius discessu cognito in prælium incredibili fiducia, maximoque animo & spiritu elatus.

F SED OMNES ILLACRYM. VRG.] sed omnes iacent æternis demersu tenebris, propter eà quòd nullum poetam nacti sunt, à quo sua facta memoria proderentur.

ILLACRYMABILES] *ἀκλαυτοι*, quos nemo lacrymis decorat (ut loquitur Ennius) propter quos nemo lacrymatur, auditis scilicet aut lectis eorum rebus gestis, & casibus aduersis, ab aliquo scriptore memoriæ mandatis. vel *illacrymabileis* accipe, qui nullis lacrymis ab inferis reuocari possunt. Suprà Od. 14. lib. 2. *illacrymabilem Plutona*

A *Plutona* nominavit, id est, inexorabile, lacrymis inflexibilem, qui lacrymis non commouetur.

V R G E N T V R L O N G A N O C T E] æternis tenebris obruuntur: obliuione sui nominis sempiterna merguntur, vel longam noctem, mortem intellige, vt sup. Od. 28. lib. 1. *sed omneis vna manet nox.* & Od. 11. lib. 3. *ne longus tibi somnus, vnde Non times, detur.* vbi notauimus *θάνατον* ab Homero appellari *παιλιεγέα*, id est longum somnum, longasq; ad dormiendum tenebras præbentem.

S A C R O] poetas Græci *ἱεροιδούς* appellant, id est, sacros cantores, sunt enim Musis sacri, earumque sacris initiati res sacras, & diuinas, & humano sensu maiores plerumq; nuntiant. Virgil. Georg. 2. *Me verò primùm dulces ante omnia Musæ, Quorum sacra fero ingenti percussus amore, Accipiant.* Horat. de arte poet. *Siluestres homines sacer, interpretq; deorum Cadibus, & victu fædo deterruit Orpheus.* Itaque fortasse propter hanc causam supra idem Horat. Od. 13. lib. 2. de Alcæo & Sapph. dixit illud, *Vtrumque sacro digna silentio Mirantur umbra dicere.*

P A V L L V M S E P V L T Æ D I S T A T, &c.] B id est, virtus non laudata, nullisque litteris illustrata, & incognita, parum differt ab ignaua, & otiosa vita. parum interest, vtrum quis totam vitam otio, & desidia traduxerit, nulla sui nominis memoria posteris prodita, an rebus præclarissimè gestis nemo exstiterit, qui eas scriptis eruditis ac politis memoria sempiternæ consecret, & commendet. Nam (vt ait Pindarus) *Pyth. eid. γ. γ. γ. καλέμενα δ' ἀρετὰ κλειναῖς ἀοιδαῖς, χροῖα πλέθει.* id est, virtus carminibus eruditis illustrata, & celebrata, diuturna est. tum verba lecta, & ornata, quæ lingua ex alto animi recessu depromferit, diutius viuunt, quàm facta, vt idem Pindarus ait Nem. carm. 4. verba Pindari sunt hæc, *ῥήμα δ' ἐργμάτων χροῖότερον βιοπύει, ὅ, π' κ' οὐδ' ἀεὶ πῶν πικρὰ γλώσσα φρενὸς ἐξέλοι βαθείας.* & eid. Ζῆτα Νεμ. ait hymnos, & carmina, esse quædam rerum fortiter, & præclarè gestarum specula. Verbum *distat* autem cum dandi casu coniunxit, vt discrepandi, & differēdi verba in epist. de arte poet. nisi quod pede certo *Differt sermoni, sermo merus.* & Saty. 4. lib. 1. *Et tamen idem Scire volam, quantum simplex, hilarisq; nepoti Discrepet.*

N O N E G O T E M. C H A R T. I N O R N. S I L. T O T V E T V O S, &c.] non comittam, vt tu silentio à me prætermisus meis scriptis non illustreris, ac celebreris: vel nō te ita silebo, vt meis chartis sis inornatus: nec sinam, tot tuas res gestas vetustate paullatim obscurari, posteritatisq; obliuione deleri. Vetus est dictum (inquit Pindarus Nem. eid. θ.) nō oportere id, quod fortiter, & cum virtute gestum est, silentio tegere. verba Pindari sunt hæc, *ὅτι δὲ πρὸς λόγος ἀνθρώπων πεπλεγμένοι ἐσθλοὶ μὴ χαμαὶ οἴσονται καλύψαι.* Cum in aliquot libris manuscr. Ruffard. Nicotiano, Clericano, nonnullis alijs, reperissem scriptum *inornatum silebo*: eandemque scripturam expressam fuisse meminissim in duobus Vaticanis, & Iannoctiano, & Faërn. Gulielmusq; Canterus, homo doctus admonuisset nos se itē in vno perantiquo codice reperisse, ego damnata vulgata scriptura *sileri, silebo* edendum curaui.

C A R P E R E] id est, paullatim obscurare, atque imminuere. translatio est. vide annot. ad Od. 11. lib. 1.

R E R V M Q V E P R V D E N S, &c.] id est, rerum cognitione præstans, vel rerum futurarum prouidus.

E T S E C V N D I S T E M P. &c.] & in secunda, atque aduersa fortuna constans, & æquabilis: & in neutram partem propensus, id est, neque insolens, & elatus, neque fractus, ac demissus. Est autem elegans metaphora à corpore ad animum. nam quemadmodum corpus rectum esse dicitur, quod non est inflexum, aut incuruatum, vt ann. supra ad Od. 4. sic animus dicitur esse rectus, qui non est perturbatus, neque concitatus, neque anxius: sed sedatus, tranquillus, & pacatus. eadem translatione vtitur saty. 3. lib. 2. *Rectum animi seruauit?* cui par est illud, quod est ibidem, *Sitas animo?* vt supra diximus.

D V B I I S] *dubia tempora, res dubie, casus dubij* dicuntur à Latinis non admodum secundi, & propemodum aduersi. Cælius Cice. lib. 8. epist. *nunc te contra victorē facere, quem dubijs rebus ledere noluisse.* Horat. saty. 2. lib. 2. *uter nam, vel, vt habent libri manuscr. vterne Ad casus dubios fides sibi certius, &c.* Plautus in Mostellar. *Qui homo timidus erit in dubijs rebus, is nauici non erit.* Sallust. coniur. Catil. *qui labores, pericula, dubias, atq; asperas res facile tolerauerunt, ijs otium, diuitiaq; optanda alijs, oneri, miseriaq; fuerit.* Catull. de Pel. & Thet. nupt. *Nate, ego quem in dubios cogor dimittere casus.* T. Livius lib. 30. annalium. *In bonis tuis rebus, nostris dubijs, tibi ampla, ac speciosa danti est, pax: nobis petentibus, magis necessaria, quàm honesta.*

V I N D E X A V A R Æ F R A V D I S] qui pœna coërcet auaritiam, & animaduertit in auaros. vindex (inquit Festus) *ab eo dictus, quod vindicat, quominus is, qui pressus est ab aliquo teneatur.* sed hic *vindex* vltorem, & quasi punitorem significat.

C O N S V L Q V E N O N V N I V S A N N I] consul est vnus anni, qui comitijs centuriatis, populi beneficio, & suffragijs consulum adeptus est. magistratus enim Romæ erant annui: consul autem perpetuus est ille, atq; etiam Rex, qui suas cupiditates comprimere, suisque appetitionibus imperare potest, qui honestum vtili anteposit, qui muneribus non capitur, vt sup. Od. 2. lib. 2. *regnum & diadema tutum Deserens vni, propriamq; laurum, Quisquis ingentis oculo irretorto Spectat aceruos.* Atque hæc sunt dicta ex Stoicorum sententia: qui sapientem volunt esse solum liberum, solum diuitem, pulchrum, honoratum, consulem, regem. M. Tull. Lucullo. & Tuscul. 4. & lib. 1. de finib. & parad. 5.

S E D Q V O T I E S B O N. A T Q V E F I D. I V D. H O N.] Quæritur hic cur quem consulem fecerit, eundem statim iudicem faciat. ego Horatium hoc significare puto, eum, quem pecunia ab officio non deducat, esse verè consulem, neque vnus anni consulem, vt sunt ceteri consules, sed perpetuum, & tandiu quandiu pecunia non corrumpitur in perniciem alterius, siue sit iudex, siue aliqua alia potestate præditus, in qua integritas & abstinentia

A nentia eius alteri salutaris: *σωποδονία*, & auaritia perniciofa esse poffit. Pafferatus ad ea, quæ de cōfule fcribit Liuius lib. 3. annalium referebat. Sic autem Liuius. *Fuere qui interpretarentur, eadem hac Horatia lege confulibus quoque & pratoribus, quia iisdem aufpicis, quibus confules, crearentur, cautum eſſe. Iudicem enim confulem appellari.* Cicero 3. de legibus, de confulari poteſtate loquens, *Regio imperio duo ſunt, utque præeundo, iudicando, cōfulendo pratores, iudices, confules appellantur.*

REIEC. ALTO D. NOC. VULTV.] erecto vultu, excellōque animo munera hominū nocentium à ſe repulit: nō accepit pecuniam, vt nocentem abſoluat. quod erat animi, ad vultum tranſtulit. alti enim animi eſt pecuniam aſpernari ac reiſcere. licet etiam dicere *alto vultu* dictum eſſe ab Horatio, quia animi affectiones ſæpe declarantur atque exprimuntur conſimili corporis geſtu.

ET PER OBSTANTEIS CATERVAS. &c.] & ſibi per mediam hoſtium aciem armis iter patefecit: vel per obſtanteis cateruas: id eſt, per muñera, & pecuniam, quibus ſæpe expugnatur religio & fides iudicis, & magiſtratus, expromiſit ſua arma: id eſt, ſuam integritatem & abſtinentiam, & magnitudinem animi ab omni corruptela tutam, ac munitam: quam explicationem magis probo, vt ſit allegoria. & ita Paſſeratus noſter: neque longe aliter Porphyrio, qui *per obſtanteis cateru.* interpretatur, per vitia obſiſtentia rationi.

SVA ARMA] vel propriè, vel *ἀληθινὰς* ſuam integritatem, abſtinentiam, magnitudinem animi, &c.

NON, POSSIDENTEM MVLTÀ, &c.] ordo eſt, non rectè vocaueris eum beatum, qui multa poſſidet, vel non eum, qui multa poſſidet, rectè beatum vocaueris: ſequitur deinceps, *rectius occupat.* &c. rectè aut, id eſt, meritò: vt epiſt. 17. lib. 1. *Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.*

DVRAM QVE CALL. PAVP.] ſup. Od. 2. lib. 3. *Anguſtam, amici, pauperiem pati Robuſtus acrimilitia puer Condiſcat.* paupertatem non eſſe alteri maledicti loco obijciendam, collectis aliquot exemplis diximus ad Odam 24. eiufd. libri, ibi, *Magnum pauperies opprobrium, &c.*

PEIUS QVE L. FL. TIM.] *peius timet,* .i. peius odit, ſeu accuratius vitat, vt epiſt. 17. lib. 1. *cane peius & angue Vtabit chlamidem.*

FLAGITIVM] turpitudinem, vt ſuprà Od. 5. lib. 3. *flagitio additis Damnum.*

NON ILLE PRO CAR. A. AVT PATR. TIM. P.] ſup. Od. 2 lib. 3. *Dulce & decorum eſt pro patria mori.* timidus perire autem ſic dictum hac Oda, vt illud lib. 3. Od. 19. *Codrus pro patria non timidus mori.*

AD LIGVRINVM.

Ode 10.

Vt, dum per ætatem licet, fruatur formæ ſuæ bono: alioqui fore, vt ipſum pœniteat, cùm hoſille ætatis exaruerit.

O Crudelis adhuc, & Veneris muneri D
bus potens:

Inſperata tuæ cùm veniet pluma ſuperbia:

Et, quæ nunc humeris inuolitant, deciderint coma:

Nunc & qui color eſt Puniceæ flore prior roſæ,

Mutatus Ligurinum in faciem verterit hiſpidam,

Dices, heu (quoties te in ſpeculo videris alterum)

Quæ mens eſt hodie, cur eadem nō puerofuit?

Vel cur his animis incolumes non redeunt gena?

O CRVDELIS] Sic Virg. Alex. *O Crudelis Alexi, nihil mea carmina curas.*

VENERIS MVNER. POT.] formoſus, venuſtus. lepidus, candidus, comatus, & florens ætate hūc Ligurinū credibile eſt amatum fuiſſe ab Hor. ſup. Od. 1. huius lib. *Sed cur, heu, Ligurine, cur Manat raras lacryma per genas?* vt & Lyciſcum Od. 11. epiod. *Nūc gloriantis quamlibet mulierculam Vincere mollitia Amor Lyciſci me tenet.*

INSPERATA TVÆ CŪM VENIET, &c.] cùm tibi pili, & barba os, parteſq; corporis nūc læueis, & politas occupabunt. ſuperbiam Ligurini appellat, oris, & totius corporis læuitatem: comam humeris inuolitantem, id eſt, diſperſam, & diſſuſam, florem ætatis denique. per plumam autem pilos & barbam ſignificat.

ET, QVÆ NVNC HVMERIS INVOLIT. DEC. CO.] comæ non collectæ in nodum, ſed diſſuſæ, & paſſæ. Pueri concubini alebant comam puellarum in morem: vt Od. 11. epiod. *Aut te retis pueri longam renodantis comam.* & ſuprà de Gyge puero Od. 5. lib. 2. *Quem ſi puellarum infereres choro, Mirè ſagaceis falleret hoſpites Discrimen obſcurum ſolutis Crinibus, ambiguoque vultu.* Detò debantur autem, cùm vel domini vxorem ducebant, vel pueri ipſi ætate adulta, & corroborata eſſe cœperant. Catull. in nuptias Iulix, *Nunc tuū cinerarius Tondet os, miſer, ab, miſer Cœcubine nuceſ da.* hæc verba igitur cùm deciderint coma, licet ita accipere: cùm exoletus fueris, cùm ad uſum illum puerilem, & impudicum, quem nunc præbes, ineptus fueris, nempe adultus, & vir factus, & detoſa coma. Cùm in Italia eſſem, quendam adoleſcentem vidi Siculum, hoc nomine malè audientem, & impudiciæ nota aſperſum, quodd mētum & genas tum primū floſcenteis, vitro leuigaret, ac poliret. Dicebatur etiam murium, & ſoricum vrina parteis illas oris, quas commemoravi, manè defricare, & madefacere, vt lanuginem,

A nem, & barbam nascentem funditus extirparet ac deleret: atque hoc pacto glaber, laevis & imberbus permaneret. quod ei bene processit. nam cum eum adolescentem annorum decem & octo Venetijs vidissem, in eundem postea Romae annos triginta natum anno duodecimo post forre incidit, aequè imberbum, ut erat adolescentulus.

PUNICEAE] purpureae. Od. 9. Punico Lugubre mutavit sagum. Virgil. lib. 12. Aen. cum primū crastina calo Puniceis inuicta rosis aurora rubebit.

HISPIDAM] hirsutam, horridam, barbatam, pilosam, asperam. Theocritus Εραση, formae puerilis breuitatem cum rosa, viola, lilio, niue confert his versibus, Καὶ τὸ ῥόδον καλὸν ὄσφι, καὶ ὁ χέρονος αὐτὸ μαρμαίρει. Καὶ τὸ ἰὸν καλὸν ὄσφι ὀνείαρι, καὶ τὰ χυμῶνα. Δευκὸν τὸ κρινὸν ὄσφι, μαρμαίρειται ἀνίκα πῖπται. Α δὲ χέρον λευκά, καὶ τὰ κίττα ἀνίκα παχῶνα. Καὶ κάλλος καλὸν ὄσφι τὸ παιδικόν, αἰὲν ὀλίγον ἔστι. id est, Pulchra rosa est, sed eam tempus corrumpit & vrit: Pulchra quidem viola est Zephyris spirantibus, illam Sed nimium festina urget, praecipue senectus. Lilia candida sunt, sed tempore victa fatiscunt. Candida nix etiam est, sed sole aut igne liquefcit. Sic pueri facies, pulchra, & incunda, decensque est: Sed cito marcescit, neque longos permanet annos.

B TE IN SPECULO] sic habent septem libri veteres: cum vulgati praepositionem in non habeant.

ALTERVM] differentem, dissimilem, mutatum ab hoc, qui nunc es. Graeci ἕτερον dicunt, id est, alterum. Aris. ἕτερον, β. τὸ γὰρ δεινὸν, ἕτερον τὸ ἐλεεινόν. & ἡθικὸν κ. ὁ φίλος ἕτερος ὂν τοῦ κόλακος. nam quod horribile est, differt à miserabili. & de moribus ad Nicom. lib. 10. amicus, qui alter est ab assentatore. Sed hac de re plura alibi.

QVAE MENS EST HODIE, CVR EADEM, &c.] Non dissimile est illud Tibulli lib. 1. At te pena manet, nisi desinis esse superba. Quam cupies vovis hunc renocare diem? & Terent in Hecyra, Eheu me miseram. cur non aut istac mihi Aetas & forma est, aut tibi hac sententia? & Aufon. Nunc piget & quereris, quod non aut ista voluntas Tunc fuit, aut non est nunc ea forma tibi. & Homer. ἔδ. π. Αὐτὰρ ἐχθρὸν ἕτερος νέος ἔλεω τὰ δ' ἐνὶ θυμῶ. id est, Porro autē [vitiā] ego ita iuuenis essem hac mente.

C INCOLVMES] laeues, & imberbes, quamdiu enim tales manent impudici pueri genae, saluae sunt, & integrae: barbatae autem, & pilosae atque hirsutae, corruptae sunt, & quodammodo mortuae, neque iam integrae, neque incolumes: quia ineptae ad quaestum meretricium, & amores puerileis.

AD PHYLLIDEM.

Ode II.

Inuitat eam ad epulas die natali Maecenatis.

EST mihi nonum superantis annum Plenus Albani cadus: est in horto,

Phylli, nectendis apium coronis, Est ederae vis

Multa, qua crineis religata fulges: Ridet argento domus: ara castis Vineta verbenis auet immolato

Spargier agno: Cuncta festinat manus: huc, & illuc Cursitant mistae pueris puella: Sordidum flammæ trepidant rotantes Vertice fumum.

Vt tamen noris, quibus aduoceris Gaudijs: idus tibi sunt agenda, Qui dies mensem Veneris marinae Findit Aprilem,

Iure sollennis mihi, sanctiorque Pæne natali proprio, quod ex hac Luce Maecenas meus affluenteis Ordinat annos.

Telephum, quem tu petis, occupauit Non tuae sortis iuuenem puella Diues, & lasciuia: tenet que grata Compede vinctum.

Terret ambustus Phaëton auaras Spes: & exemplum graue praebebat ales Pegasus, terrenum equitem grauatius Bellerophontem:

Semper ut te digna sequare: & ultra, Quam licet sperare nefas putando, Disparem vites. age, iam meorum Finis amorum,

(Non enim posthac alia calebo Femina) condisce modos, amanda Voce quos reddas. minuentur atra Carmine curae.

EST MIHI NONVM S. A.] Est mihi Albani vini cadus, quod vinum nouem & amplius, annorum est.

PLENVS ALBANI CADVS] Albanum vinum commemorat Athenaeus lib. 2.

NECTENDIS APIVM CORONIS] utebantur veteres illi coronis in conuiujs, obscure significantes rerum abundantiam, & copiam. ἄπυ enim, quod valet coronare Latine, implere est: ut apud Hom. ὀδυσσ. α. Κεροι δὲ κρητῆρας ἐπιστέφανον ποτόιο, quae versum propemodum ad verbum expressit Virg. lib. 1. Aen. Crateras magnos statuunt, & vina coronant. quamquam nonnulli arbitrantur, solitos

D

E

F

A solitos esse poculis imponere coronas, & ita Virgilij verbum intelligendum: quæ sententia Tibulli auctoritate confirmari potest lib. 2. *Aut è veste sacris tendent umbracula fertis Vineta: coronatus stabit & ipse calix.* Iterum Virg. Æn. 3. *Tum pater Anchises magnum cratera corona Induit, implevitque mero.* conficiebant autem ex edera, vel apio coronas ad significandam eam, quæ in conuiuio versari debet, hilaritatem, & iucunditatē. Theocr. in Amaryllide. *Τὸν σέφανον πῖλαι με καὶ τῶν ἄλλων κρητῶν πινούσης, τὸν ποὶ ἔργον Ἀμαρυλλὶ φίλα, κισσοῖο φυλάσσου.* id est, coges me tua scuitia coronam statim discerpere: quam ego tibi Amarylli ex edera connexa seruo. Anacr. *ὅππῃ δ' ὄφρῳσι σελίνων σφραγίστους θέμενοι, θέλειαν ἑορτῶν ἀγάζομεν Διονύσιον.* id est, supercilijs autem coronas ex apio imponentes diem festum & epulas Dionysio celebremus. Anea, & focijs eius, cum primùm in Italiam aduenissent, humi discubentibus, ac prandentibus, solum apio fuisse substratum, idque illis mensæ loco fuisse scribit Dionysius Halycarn. lib. 1. ἀρχαῖοι. ῥομ. vide supra annot. ad Od. 17. lib. 1. Linus apud Virgilium in Sileno, apio coronatus est. *Vi Linus hæc illi diuino carmine pastor Floribus, atque apio crineis ornatus amaro Dixerit.* Sed cur hic ex apio coronas conficere cogitat, cum apium sit herba lugubris, & funebris, si Suidæ credimus? sic enim ille, *σέλιον σέφανος, πένθιμος ὄζει. τὸ γὰρ σέλιον πένθει παροσκήκει:* id est, corona ex apio, lugubris est. apium enim luctibus conuenit, cum quo congruit & Plinius li. 20. cap. 11. *Chrysippus & Dionysius dicunt neutrum apium ad cibos admittendum: immo omnino nefas. nam id defunctorum epulis dicatum esse.* An apium Græcis lugubre, Romanis non item? an cibum quidem ex apio, funebris est: corona verò ex apio nequaquam? Nam & alibi in rebus lætis, & secundis coronæ ex apio ab Horatio adhibentur: vt Oda 36. lib. 1. *Neu desint epulis rose, Neu viuax apium, neu breue lilium.* Huc pertinet illud Arnobij lib. 5. aduersus gentes, *Oblinioni etiam Corybantia sacra donentur: in quibus sanctum illud mysterium traditur, frater trucidatur a fratribus: interempti ex sanguine apium natum, prohibitum mensis olus illud apponi, ne à manibus mortui in expiabilis contraheretur offensio.* Sed ἐν παρόδῳ, quod doctus quidam ad ostendendum, hanc herbam esse tristem & funebrem, affert verba illa Ciceronis ex epist. quadam ad M. Cælium lib. 2. epist. non longè ab extr. *Vt or atatis vitio, inquit, velim ita sit, sed tamen togam prætextam texi Appio, puto te audisse, &c.* ubi ille legit apio, cum sit scriptum in omnibus libris emendatis Appio, & sit nomen proprium gentile Appiorum: vehementer errat. conficiebantur etiam ex philyra coronæ. sed hæc erant sumtuosiores, vt Od. ult. lib. 1. *Displacent nexa philyra coronæ.* ad quem locum lege, si tibi commodum est, quæ annotauimus, commemorat coronas etiam lib. 2. Sat. 3. *potus ut ille Dicitur ex collo furtim carpisse coronas, Postquæ est impræsi correptus voce magistris.* ad quem locum quædam alia annotata sunt similia.

CRINEIS RELIGATA] sup. Od. II. lib. 2. *somam religata.* & Od. 5. lib. 1. *cui flauam religas*

comam. & Od. II. epod. *Flauam renodantis comæ.* fulges autem pro eo, quod est, fulgere soles, vt rectè Porph.

RIDET ARGENTO DOMVS.] γελᾷ. renidet. hilaritatem quandam præ se fert. vide annot. ad Od. 18. lib. 2.

ARA CAST. VINCTA VERB.] aræ ex cæspitibus, & terra exstructæ, verbenis reuinciebantur. Est autem verbena (vt scribit Plin. li. 22. cap. 11.) gramen ex ara, seu ex arce cum sua terra euulsium. Hac utebantur legati cum ad hostes clarigatum, id est, res repetitum mittebantur: hac lous mensa verrebatur, domus purgabatur, ac lustrabantur, vt idem scribit lib. 25. cap. 9. Quamquam verbenæ in sacris non herbam certam, sed quamlibet frondem, & quemuis ramum, modò felicem, significant: verbi gratia frondem pineæ, myrteam, lauream, oleaginam. Festus. *Sagmina vocantur verbena, id est, herba pura, quia ex loco sancto arceiebantur.* [sic autem legendum, non, arcebantur] a consule, pratorèue legatis proficiscentibus, ad sedus faciendum, bellumque indicendum, &c. Porphir. *Verbena dicta quasi herbena.*

AVET IMMOLATO, &c.] videtur cupere infici, seu imbui sanguine agni mactati.

CVNCTA FESTIN. MAN.] omnes diligentiam adhibent, manúsque admovent ad eam, quæ parò. festinat cupidè, studium adhibet. sic Theoc. *Ἡρακλῆσκω ἐνεπλήσθη δὲ δόμος αὐτὸ δόντος ἐκείνου.* significat quantus sit apparatus. SORDIDVM] ab effectu, quia quicquid fumus contingit, sordescit.

TREPIDANT] cum trepido, seu tremulo motu sursum feruntur. vide annot. ad Od. 4. lib. 2.

ROTANTES] torquentes, glomerantes, rotarum in morem volentes. sic Virg. Georg. 1. & Æn. 3. *globos flammæ* appellat, flammæ ætne globorum in modum erumpentis.

VT TAMEN NOR. Q. ADV.] Vt tamen scias ad quem diem festum omni lætitiâ celebrandum voceris, idus, &c.

QVIBVS GAUDIIS] Oda proxima infra, *Ad quasi properas gaudia, &c.*

IDVS] Idus Apriles, vt statim declarat. idus malim scribi per ei, vt docet Plut. & vetera marmora admonent.

MARINÆ] sup. Od. 26. lib. 3. *Lænum marina qui Veneris latus Custodit.* Aprilem autem à Venere, quam Ἀφροδίτῃ Græci appellant, nomen traxisse docet Plutarch. in Numa, vel, vt alij volunt, ab aperiendo, quod idem auctor scribit.

FINDIT] videtur voluisse declarare iduū etymon. Nam Plutarchus ῥωμαῖοις, idus deriuat vel ἀπὸ τοῦ εἰδύος ἢ ἀπὸ τοῦ κείματος, quia idibus dimidiata luna est, vel ἀπὸ τοῦ διός, vel ἀπὸ τοῦ ἰδύαρε: iduare, quod est μερίζειν. id est, diuidere. idus enim διχοπημοῖσι τὸν μῆνα. id est, idus enim mensem in duas partes diuidunt. Sed admonendus est lector, hæc postrema verba Plutarchi, ne quis frustra quærat, non reperti in vulgatis codicibus. IVRE] propter amicitiam, quæ mihi cum Mæcenate intercedit.

SOLLENNIS] dies festus status, & fixus: vt dicimus sacrificium sollenne, quod & certo anni tempore, & omnibus annis præstari debet à sol-

A so, id est, toto. Festus. M. Tull. Tuscul. 1. cum enim illam ad solenne, & statum sacrificium curru vehi ius esset satis longe ab oppido ad fanum, &c. de hac voce vide annot. ad epist. 1. lib. 1. ibid. Insanire putas sollemnia me.

QVOD EX HAC LVCE, &c.] id est, quia ab hoc die annos ætatis suæ ordine numerat ab hoc die annorum ætatis suæ numerandorum initium ducit, hic dies est eius natalis. significat, Mæcenatem idibus Aprilibus esse natum, & idus Aprileis, esse diem eius natalem.

AFFLUENTEIS] accedenteis, seu accrescenteis. tralatio est à fluminibus. Virg. Æneid. 2. leni fluit agmine Tiberis. Sic iterum Horat. epist. 1. li. 1. Sed mihi tarda fluunt, ingrataque tempora.

ORDINAT] ordine numerat. alij sic, affluenteis ordinat annos, id est, à singulis diebus natalibus constituit quid quoque anno sit acturus. non placet.

TELEPH. QVEM TV PET. OCCVP. &c.] Telephus, quem tu amas, & expetis, in puella tibi valde dissimili, loco, re, genere, amorem suum collocavit, eiusque amore irretitus est.

B NON TVÆ SORTIS] non tui generis, loci, rei, fortunæ. TENETQVE GRATA COMP. VINCT.] tenetque grata servitute devinctum. sic Oda 33. lib. 1. Ipsum me melior cum peteret Venus, Grata detinuit compede Myriale Libertina, fretis acrior Adria, Curvantis Calabros sinus.

TERRET AMBVST. PHAËTHON] Notissimum est, Phaëtonem, cum ætate iam adulta se Solis esse filium ex matre Rhoda, seu, ut alij volunt, Clymena, cognovisset, currumque patris moderari illo diu, multumque negante voluisset, cælumque, & terras ob augurandi inscientiam incendio miscuisset, ambustum ipsum, fulminemque percussum in Eridanum fluviium decidisse. Plato in Timæo sic interpretatur Phaëtonis fabulam:

Τὸ γὰρ ἂν καὶ παρ' ἡμῶν λεγόμενον, ὡς ποτὶ Φαέθων ἥλιος παῖς τὸ τοῦ πατρὸς ἄρμα ζεύξας, ὅτι τὸ μὴ δυνατὸς εἶναι καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ὄδον εἰλαύνειν, τὰ τ' ὅτι γῆς ζωέκασε, καὶ αὐτὸς κεραιωθεὶς διεφθάρη, τὸ τοῦ μὲν μῦθου ὅμιμα ἔχον λέγεται. τὸ δὲ ἀληθές ἐστὶ τῶν αἰετῶν, καὶ κατ' ἀρῶν ἰόντων ἀρξάλλαις, καὶ ὅτι μακρῶν χρόνων γινόμεν' ἵδρὸς γῆς, περιπολιῶ φθορά.

C Quæ verba (ut summam perstringam) hanc sententiam continent: per illam Phaëtonis fabulam, omnium, quæ circum terram, & sub cælo feruntur ac moventur, mutationem, eorumque, quæ sunt in terra, longo temporis spatio interitum, & deflagrationem multò igni erumpente significari. Lucretius libro 5. Platoni assentiens idem complectitur his pulcherrimis versibus, Ignis enim superavit, & ambiens multa perussit, Aëria cum Phaëtona rapax vis Solis equorum Æthere raptavit toto, terræque per omnes. At pater omnipotens iratum percitus acri Magnanimus Phaëtona repenti fulminis ictu Deturbavit equis in terram, Solque cadenti Obvius æternam suscepit lampada mundi, Diffictòsque rededit equos, iunxitque trementeis. Inde suum per iter recreavit cuncta gubernans, Scilicet, ut veteres Graicum cecinere poeta. Quod procul a vera sit animi ratione repulsum. Horatius autem hoc Phaëtonis exemplo Phyllidem deterret, ne ma-

iora, quam, quæ sibi conveniunt, expetat, & concupiscat.

AVARAS SPES] id est, spes cupidas & avidas. hoc totum autem terret avaras spes, hoc est, vetat auidè sperare, seu vetat cupere & sperare, quæ nefas est cupere & sperare scilicet.

ET EXEMPL. GR. PRÆB. ALES PEGAS.] poëtice id attribuit Pegaso Horatius, quod à Iovis ira natum est. Nam Bellerophon Antæ calumnia liberatus, gravissimisque periculis perfunctus, denique gener Præti, regni que socius ac particeps factus, his rebus omnibus elatus, & Pegaso fretus, dicitur, quid in cælo esset, quidque ibi fieret, explorare voluisse. Quæ audacia offensus Iupiter, cæstrum in Pegasum immisit. Ita excussus equo Bellephoron in Lyciæ campum decidit, qui Aleius ἀπὸ τοῦ ἀλάδαι, quod est errare, dictus est, quia in eo campo, debilitato corpore erravit. hæc Homeri interpretes ἰ. ζ. Vtitur eodem exemplo Pindarus Isthm. ἰδ. ζ. monens, nequis sibi immortalitatis spem proponat, cum simus mortales, vitæque multo brevioris, quam ut Deorum sedem attingere possimus. Verba Pindari sunt hæc, τὰ μακρὰ δ' εἰ τις παρ' αἰών, βραχὺς ἐξέμελλει χαλκὸν πιδόν θεῶν ἔδραν ὅ, πὶ πέρους ἔρριψε Πάγασος διαπύταν ἐθέλοντ' ἐς ἄραν ὁ σαρμὸς ἐλθεῖν μετ' ὀμαγυρίν Βελλεροφόντα Ζηνός, id est, longa autem si quis circumspicit, cum sit brevior & imbecillior, quam ut ad deorum sedem aheneo pavimento constratam peruenire possit: primum Pegasus pennatus dominum Bellerophontem Iovis familiarem, & confabulatorem ad cæli stationes transire cupientem excussit, &c.

ALES] alatus, pennatus, penniger, πέρους, Pindarus. alitem posuit Oda 1. huius libri pro eo, qui alatis iumentis vehitur: Tempestivius in domo Pauli purpureis ales oloribus, &c. De Pegaso sup. Oda 27. lib. 1.

TERRENVN EQVITEM GRAVATVS] gravatus equitem, pro eo, quod est, gravatus ferre equitem, Horatianum est. Nam sic loquuntur & Græci, βαρῶμαι τὴν πείραν, τὴν ἀπρίαν, id est, grauter fero paupertatem, infamiam, &c. Plutarchus in Casare, πῆς βασιλείῃσι, καὶ βαρῶμένοις τὴν δύναμιν. Sic & Suetonius in Tiberio, matrem Liniam gravatus. idem in Augusto, ampla & operosa prætoria gravabatur.

TE DIGNA] tibi apta, tibi convenientia. ET ULTRA QVAM LICET, SPER. NEF. P. DISP. v.] ordo est, & disparem vites, putando nefas esse, sperare ultra quam licet.

DISPAREM VITES] Prouerbiū est vulgatum apud Græcos, quod monet, ut sibi quisque æqualem uxorem ducat, πῆν καὶ σαυτὸν ἔλα: subintelligit βέμβια. hoc est, turbinem tibi convenientem & propinquum age. natum à luso puerorum turbines flagellis circumagentium ac versantium. lege in libris epigrammatum Græcorum, pulcherrimum Callimachi epigramma ad Dionem. Ita igitur & Horat. Phyllidi suadet, ut amicum sibi parem deligat: ab amore Telephi animum auertat.

FINIS AMORVM] ô Phylli, quam omnium postre-

A postremam amare constitui. sic Propert. libro 1. *Cynthia prima fuit, Cynthia finis erit.*

CALEBO] incendar, ardebo, vt Od. 9. lib. 3. *Donec non alia magis Arsiſti.*

MODOS] cantus, carmina modulata.

REDDAS] reddere interdum est id, quod ab aliquo acceperis, ac didiceris vel recitare, vel cantare, vt hîc, & suprâ Od. 6. huius libri, *Reddidi carmen docilis modorū Vatis Horati.* & epist. ad Loll. 2. li. 1. *Vt puerum scno credas dictata magistro Reddere.* idem ad Pifones de arte poet. *Reddere qui vos iam scit puer.* & Lucret. li. 4. *reddere dicta. Et sonitus audire (seuera [al. sonora] siletia noctis Vndiq; cum constent) & reddere dicta tacentes.*

ATRÆ] id est, tristes, vel quia tenebræ nigræ sunt, quæ viuis inuisæ, & tristes sunt: vel quia nigra omnia per se tristia & horribilia sunt. centies notauimus. vſitatum est Horatio hoc epithetum. sup. Od. 14. li. 3. *Hic dies verè mihi festus atras Extimet curas.* & Od. 1. eiusd. *Post equitem sedet atra cura.* & Saty. 7. lib. 2. *nam comes atra premit, sequi iurque fugacem.*

B AD VIRGILIUM.

Ode 12.

Describit veris aduentum: tùm eum inuitat ad epulas, ea condicione, vt secum pro symbola, vnguenti nardini onychem afferat.

I Am veris comites, quæ mare tēperant,
Impellunt animæ lintea Thraciæ:

Iam nec prata rigent, nec fluuij strepunt
Hyberna niue turgidi.

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,

Infelix auis, & Cecropiæ domus

Æternū opprobriū, quòd malè barbaras
Regum est vltæ libidines.

C Dicunt in tenero gramine, pinguium

Custodes ouium, carmina fistula:

Delectant que deum, cui pecus, & nigri
Colles Arcadiæ placent.

Adduxere sitim tempora Virgili:

Sed, pressum Calibus ducere Liberum

Si gestis, iuuenum nobilium cliens,

Nardo vina merebere.

Nardi paruus onyx eliciet cadum,

Qui nunc Sulpitij accubat horreis,

Spes donare nouas largus, amaræque

Curarum eluere efficax.

Ad quæ si properas gaudia, cum tua

Velox merce veni. non ego te meis

Immunem meditor tinguere poculis,

Plena diues vt in domo.

Verùm pone moras, & studium lucri.

Nigrorūmq; memor, dum licet, ignium

Misce stultitiam consilijs breuem.

Dulce est desipere in loco.

IAM VERIS COMITES] hæc Ode eiusdem fere est argumenti, atque septima.

IMPELLUNT LINTEA] impellunt vela.

ANIMÆ THRACIÆ] id est, venti Thracij, nempe Fauonij. Quidam putant Etesias significari, à quibus valde dissentio. nam Etesia æstate spirant: Fauonij vere ineunte. Quòd autem Fauonios, qui dicuntur à Græcis Zephyri, aiunt quidam non esse Thracios, quia Aquilones, qui sunt Septentrionales, Thracij appellantur à poetis, respondeo, Homerum *ix. iōta* facere etiam Zephyrum à Thracia vnà cum Borea spirantem. Sic enim ille, *Βορέης, καὶ Ζέφυρος, τῶ τε Θρήκηνθεν ἄητον*: ad quem versum notat Eustathius, Zephyrum dici vnà cum Borea spirare ex Thracia, vel quòd Thracia sit communis omnium ventorum quasi officina, seu commune domicilium: vel quòd Zephyrus per Thraciam in mare Græcum incidat: vel quòd Thracia falcis figuram præ se ferat: vel, vt alij volunt, sigma litteræ: quare cùm ita latè pateat, non esse mirum si ab vtraque eius parte hi venti spirare dicantur, Boreas à septentrionali, Zephyrus ab Occidentali. vide quæ sunt annotata sup. ad Odam 2 5. lib. 1. ibi, *Thracio vento.* Iam verò quòd alij dicunt, hîc æstatem perspicuè describi vel ex hoc versu intelligi posse, *Adduxere sitim tempora Virgili*: dico eum referendū esse nō ad anni, sed ad diei tempus: nempe ad horam diei septimam aut octauam, seu potius nonam, ac decimam: quo tempore Romani cenare solebant. Quòd si quis cōtendat pertinaciter ad anni tempus esse referendum, respondebo, in Italia Vernum tempus multo calidius, & siticulosius esse quàm in Gallia. Quocirca non debere esse mirum si dicat, *Adduxere sitim.* Præterea versus illi superiores, *Nidū ponit, Itym, &c.* declarat, hîc ver describi, non æstatem. hirundo enim Veris est nūtia, vt sciunt omnes: vnde prouerbiū, *Vna hirundo ver non efficit.* Itaque Horatius vernum tēpus significat per Zephyros & hirundinem primam, epist. 7. lib. 1. ad Mæcen. 2. *te dulcis amicerenisset Cum Zephyris, si concedes, & hirundine prima.* adde quòd epithetum illud *veris comites*, argumento est significari Fauonios, qui vna cum vere ineunte spirant, neque probo quòd illi, *veris comites*, interpretantur, *ver sequentes.* quemadmodum (inquiunt) Od. 7. huius libri, dixit *ver proterit æstas.* Longè enim hoc illi dissimile est. Nam ver quidem sequitur æstas: & cōuenit ita loqui. sed *etesia sequuntur ver*, non item cōuenit. Multo autem minus cōuenit ita describere etesias: *ventos ver sequentes, mare temperateis, &c.* Postremò vocem *comes* non significare eum, qui subsequatur,

A tur, & qui potest eat: sed qui vnâ & eodem ordine ingrediatur, argumento est locus ille Od. 2. 8. lib.

1. *Me quoque deuexi rapidus comes Orionis Illyricis notus obruit undis.* Sed nimis multa de nugis. Vtatur suo quisq; iudicio. Iam ex Lucretio. M. Tullio, Plauto, Terentio intelligere licet, quid inter sit inter animum, & animam. Lucret. lib. 3. *Nunc animum, atque animam dico coniuncta teneri Inter se, atque vnâ naturam conficere ex se: Sed caput est se quasi, & dominari in corpore toto Consilium, quod nos animum, mentemque vocamus.* Idem lib. 5. *ac proce quaesit Ventorum pavidus paces, animasque secundas.* Idem lib. 3. *Et magis est animus vitæ claustra coercens, Et dominatior ad vitam, quam vis animæ.* Nam sine mente, animoque nequit residere per artus Temporis exigua partem pars vlla animæ, Sed comes insequitur facile, & discedit in auras, Et gelidos artus in lethi frigore linquit, &c. & M. Tull. Tull. lib. 1. *Animum autem animam nostri declarant nominari. Nam & agere animam, & efflare dicimur?* animam, id est, ventum. ibid. *Ipse autem animus ab anima dictus est.* Idem ibid. *quam regionem cum superauit animus, naturamque sui similem contigit, & agnouit: iunctus ex anima tenui, & ex ardore solis temperato, ignibus insistit, &c.* Idem ibid. *anima sit animus, ignisne, nescio.* Plaut. A. sinar. *DE. Animam ade pol suauiore, quam uxoris meæ.* PHILAE N. Dic, *amabo, an fetet anima uxoris tuæ?* Idem Aulular. *sed me animam recipere sinas, te rogo.* idem ibid. *S. Quin cum it dormitum, follem obstringit ob gulam. A. cur? S. nequid animæ forte amittat dormiens.* Terent. Adelph. *quid festinas, mi Geta? animam recipe.* Idem in Phorm. *Animam compressi, aurem admoni.* Iterum M. Tull. frumentaria, de Apronio, *qui non modo animum integrum, sed ne animam quidem puram conseruare potuisset.* idem in Timæo, *ita contigit, ut inter ignem, & terram, aquam Deus, animamque poneret, eaque inter se compararet, & proportionem coniungeret, ut, quemadmodum ignis animæ, sic anima aquæ: quodque anima aquæ, id aqua terre proportionem redderet.* Virg. in Sileno, *Semina terrarumque, animasque, marisque, fuissent, Et liquidi simul ignis.* Idem Georg. 2. *animasque, & olentia Medi Ora fouet illo, & senibus medicantur anhelis.* Idem lib. 8. *Æneid. Quantum ignes, animasque, valent.*

RIGENT] horrent, squallent: frigore, glacie, gelu.

NEC FL. STR. HIB. N. T.] nec fluuij niuibus & imbribus hibernis aucti, horribile strepitum edunt. sup. Od. 2. eiufd. lib. *Monte decurrens velut amnis, imbres Quem super notas aluere ripas.*

NID. PON. ITYN FLEB. GEM.] hirundo (inquit) veris nuntia Ityn filium gemens à se interfectum in odium Terei viri sui, nidum ponit. Hesiodus ἐργ. καὶ ἦμ. hirundinem ὀρθρογόλω appellat, id est, manegementē. Τὸν δὲ μετ' ὀρθρογόλω Πανδίωνος ὄρωτο χελιδῶν. Ες φάος ἀνθρώποις ἕαρος νέον ἰσαμένοιο. id est, post hunc autem hirundo Pandionis filia surrexit, & in lucem prodijt hominibus vere incunte. apud Homerum item ὀδυσσ. τ. Penelopa Vlyffem virum suum nondum agnoscens, & tamē cū eo loquens, sese cum luscinia comparat Itylum filium suū lugente, his verbis: Ως δ' ὅτε Πανδάρειος κέ-

ρη Χλωρῆς ἀνδῶν Καλὸν ἀείδουσιν ἕαρος νέον ἰσαμένοιο Δευδρέον ἐν πετάλοισι καθέζομένη πυκνοῖσιν, Ἡ πεταμα τρωπῶσα χρεὶ πολυχηά φωνῆν, Παῖδ' ὀλοφυρομένη Ἰτυλον φίλον. id est, Quemadmodum autem cū Pandarei filia Chloreis luscinia suauiter canit vere incunte ramis densis arborum insidens: Quæ se crebrò conuoluens vocem variam, & flexibilem mittit? filium Itylum optatum lugens, &c. Plato autem in Phædone, negat hirundinem, lusciniam, vpupam, cyenos doloris, gemitusve causa canere, his verbis, ἢ δ' αὖ τῆ ἠνδῶν, καὶ χελιδῶν, καὶ ἔπωψ, ὃν δὴ φασὶ δὲ λυτῶν θρωπῶσα ἄδην, ἀλλ' ἔδὲ τῶτα φαίνεται μοι λυτῶμενα ἄδην, ἔτε οἱ κύκνοι.

CECR. DOM. ÆTERN. OPPR. &c.] Erychthon Cecropis filius non regnauit Athenis. nam patre viuo mortuus est. Cecropi successit Cranaus, quæ Amphictyon eius generi regno spoliavit. Hic rursus ab Erichthonio eiectus est. Erichthonij autem patrem mortalem fuisse negant, natumque eum dicunt alij ex Marte & Terra, alij ex Vulcano & Terra, cū Vulcanus Mineræ coniugio à Ioë impetrato, illa reluctante effectum libidinis in terram profudisset. Huius filius fuit Pandion: cuius filia Procne & Philomela. Itaque, quod hanc aeternum Cecropiæ domus opprobrium dicit esse, non est ita intelligendum, eam ex stirpe & sanguine Cecropis ortam esse: sed Cecropiæ domus intelligenda est, regum Atheniensium familia, tametsi non sit vna. Fabula autem notissima est de Procne in hirundinem, Philomela in lusciniam mutata: quam cū Tereus rex Thraciæ, qui Procnen in matrimonio habebat, constuprasset, ei ipsi, quam constupraret, linguam præcidit, ne uxori suæ rem enuntiaret. quamquā alij putant Philomelam in hirundinem, Procnen in lusciniam esse versas: vt Gorgias, qui, cū hirundinis volantis stercore inquinatus esset, αἰσχρόν γε (inquit) ὁ φιλομήλα. refert Aristotel. lib. 3. Rhetoricor. Sic Virg. in Sileno: *Quas illi Philomela dapes.* Sic & Varro lib. 4. de lingua Latina.

QVOD MALÈ BARBARAS, &c.] quia barbaram illam Terei viri sui libidinem immaniter, & crudeliter vltā fuerat, nempe filio communi Iti interfecto. Propert. lib. 3. *Incepit absumentum ne suam mater Ityn.*

DELECTANT QVE DEVM] Pana. fuit autem Pan (vt scribit Theocriti interpres) Penelopæ, & procorum filius: ideoque Pan vocatus est, quia ἐκ πάντων ἐσσεύρη, id est, omnium semine satus est. alij Mercurium eius patrem fuisse, in hircum mutatum. De Pane scribit Plutarchus mirabile quiddam lib. πρὸ τῶν ἐκκελοιστότων χερσηρ. Epithersen quendam sibi narrasse, cū ille in Italiā nauigaret, & ad insulas Echinadas perueneret, vesperi, mari placido, & tranquillo vocem esse auditam cuiusdam Thamum appellantis. Erat autem is Thamus gubernator nauis Ægyptius non omnibus vectoribus notus. Qui cū bis appellatus tacuisset, atque ad tertiam appellationem respondisset: eum, cuius erat illa vox, summa vocis contentione ita locutum esse: Vbi ad Palodes delatus fueris, nuntiato, Pana magnam diem suum obijisse. qua voce audita, primū omnes,

A nes, qui in naui erant, metu perterritos esse: deinde consultasse vtrum praestaret, eíne voci obtemperare, an totam rem negligere, reinter eos communicata, & consultando agitata, ad extremum placuisse, vt Thamus, quod iussus esset, faceret, maximè si tum, cum ad illum locum peruenissent, malacia esset. itaque fecit: & quam clarissima voce potuit, proclamauit, magnum Pana obijisse. Vix dum clamandi finem fecerat, cum ingens factum est non vnus, sed veluti complurium hominum gemitus. Id cum Romam perlatum esset, Tiberium, qui tum imperium obtinebat, ita ei nuntio fidem habuisse, vt doctissimis quibusque hominibus conuocatis, & coactis, quærere instituerit de Panis ortu, genere, & natura. Illos autem re multum, diuque disputata, ad extremum sine vlla dissensione ac varietate pronuntiasse, Pana, de quo quæreretur, & qui diem suum obijisse diceretur, Mercurij, & Penelopæ filium fuisse. Non defuerunt Christiani homines, qui hunc Pana, Christum fuisse putarint, magnum omnium mortalium pastorem, & seruatorem: tempora certè conueniunt. conueniunt & ea, quæ ab antiquis de Pane tradita sunt: Pana, deum esse rusticum in naturæ similitudinem conformatum: vnde & πᾶν dictus est, id est, omne, quasi naturæ vniuersæ deus. habet enim cornua, quæ radios solis, & cornua lunæ significant. rubet eius facies, quæ significat naturam ætheris igneam. ad pectus pellem ceruinâ habet stellatam, qua cælum stelliferum, seu stellis distinctum significatur. pars eius inferior, hirsuta est, qua designantur arbores, virgulta, herba, fruges, fera, & ceteræ animantes in terra sedem habentes. pedes sunt ei caprini, vt declaretur terræ stabilitas, firmitas, ac soliditas. fistulam tenet septem calamis compactam, vt ostendatur cæli harmonia ex vno cæli, & altero septem siderum motu contrario, vnde septem soni efficiuntur, constans. virgam incuruam, seu pedum gestat, propter annum, qui in se recurrit. Idem cum Amore deo, seu Cupidine luctatus est, ab eoque superatus. Sic Deum huius mundi opificem, amor generis humani vicit, & (pæne dicam) coëgit, vt forma humana sumta terras incoleret: oueis pasceret, hoc est, homines veritatis & simplicitatis amanteis erudiret, eosque ex Orci faucibus morte sua vindicatos ac redemptos seruaret, & (vt Arnobij verbo vtar) sospitaret. Herodotus in Euterpe Pana scribit à Mendesijs in octo dijs numerari. hos aut deos octo, duodecim dijs priores haberi. Addit præterea Pana à pictoribus, & fictoribus Græcis ac Latinis αἰγροειδῶσιν, καὶ βροσκεία. i. facie caprina, & cruribus hircinis pingi, & sculpi solere.

NIGRI COLLES ARCAD.] Virg. Gallo, *Pandeus Arcadiae*. Arcadia, frumenti ferax. Nigra autem terra, frumentis optima. iccirco nigros Arcadiæ colleis dixit. Virg. Georg. 2. *Nigra ferè, & presso pinguis sub vomere terra, Et cui putre solum (namq; hoc imitamur arando) Optima frumentis. nõ vllò ex equore cernes Plura domum tardis decedere plaustra iuuenis.*

ADDVX. SITIM TEMP. VIRGILI.] Alcaeus, πάντα δὲ δὴ καὶ τὰ καὶ ματῶς. id est, omnia præ ca

lore & æstu sitiunt. Virg. li. 3. Georg. *Inde ubi quareta sitim veniens collegerit hora.*

SED PRESSVM CALIB.] sed si vinum Calenum haurire & bibere cupis. sup. Od. 11. lib. 1. *Cacubum, & prelo domitam Caleno Tu bibes vnam.* ducere interdum est spiritu attrahere, vt hic, & sup. Od. 17. lib. 1. *Hic innocentis pocula Lesbij Duces sub umbra.* & apud M. Tull. lib. 2. de nat. deorum ab aère eo, quem spiritu ducimus.

GESTIS] id est, vehementer cupis. *Gestit* (inquit Festus) *qui subita felicitate exultatus, nimio corporis motu præter consuetudinem exultat.*

IUVENVM NOBILIVM] Claudij, & Drusi.

NARDO VINA MEREBERE] vnguento nardino dato, vinum Calenum accipies, id est, si vnguentum nardinum afferes, ego vinum Calenum tibi depromam. In quibusdam libris scriptum reperit, *mereberis.*

NARDI PARVVS ONYX] idem dicit, quod paullo antè dixerat. nam Virgilium ad cenam ea condicione inuitat, si nardi concham, aut onychem afferat. Contra Catull. cenaturum esse apud se Fabullum dicit paucis post diebus, si modò ille cenam lautam, & copiosam attulerit cum vino & sale: se autem nihil præter vnguentum fragrantissimum præbiturum. sic Catull. *Cenabis bene mi Fabulle apud me Paucis, si tibi Dij fauent, diebus, Si tecum attuleris bonam, atq; magnam Cenam, non sine candida puella, Et vino, & sale, & omnibus carchinis.* deinde paucis versibus interpositis, *Nam vnguentum dabo, quod mea puella Donarunt Veneres, Cupidinesq;.* ὄνυξ autem (vt ait Dioscorides lib. 2. πᾶμα ὅτι κογχυλίου ὁμοίον τῶν δὲ πορφύρας, ἐνελασόμενον ἐν τῇ Ἰνδῆ ἐν τῆς καρδοφόρου λίμνης. διὸ καὶ ἀρωματίζει νεμομένων τῶν κογχυλίων τὴν γάρδον. id est, onyx, conchylis est operculum, purpuræ operculo simile, quod reperitur in India in paludibus ijs, quæ nardum ferunt. Itaq; & odores suauissimos afflat, quoniam conchylia nardo vescuntur. Ex his igitur siue testis, siue conchis, fieri poterant vasa ad vnguentum seruandum aptissima, quippe quæ nardi odore iam essent penitus imbuta. alij dicunt Onychem esse marmoris genus, & onychem hic interpretantur, ampullam marmoream. Est etiam ὄνυξ lapis idem, qui alabastrites, ex quo ὄνυξ vnguentarius, id est, vas ad diurnam vnguenti custodiam probatissimum. vide Hermolaum Barbarum. Duxerunt autem appellacione & hic lapis, & hæc concha à similitudine vnguis humani, quia nihil sit in eis rugosum, nihil asperum: sed omnia, vt in vngue, læuia ac polita. Propertius li. 3. *Sic mensa ratio, noxq; inter pocula currat: Et crocino nareis myrreus vngat onyx.* & Catull. de coma Berenices, *Nunc vos, optato quas iunxit lumine teda, Non prius vnanimis corpora coniugibus Tradite nudantes reiecta veste papillas, Quam iucunda mihi munera libet onyx.* Est etiam onyx gemma coloris candidi, ex qua vas vnguentarium fieri solitum esse constat.

QVI NVNC SVLP. ACCVB. HORR.] Od. 28. lib. 3. *Parcis deripere horreo Cessantem Bibuli consulis amphoram.* in verbo *accubat* autem tralatio est à rebus animatis: positumque est pro *acclinatur*, seu *acclinatum* est.

A SPES DONARE NOVAS LARGVS] largus & liberalis in afferenda & donanda noua spe: vt epist. ad Torqu. lib. 1. *Spes iubet esse ratas. largus donare, id est, largus ad donandum.*

AMARAQVE CVRARVM] id est, amaras curas, seu potius amatores curarum. sic loquitur Od. 1. lib. 2. *Et cuncta terrarum subacta.* & saty. secunda libri secundi, *Corruptus vanis rerum.* & vltima eiusdem, *dumq; Ridetur fictis rerum Balatrone secundo.* & epist. ad Pisones *Indicijs monstrare recentibus abditarerum.* & epist. ad Scauam, *tu poscis vilia rerum.* sic Liu. *subita rerum* lib. 9. *incerta casuum,* lib. 30. & alibi, *diuersa montium.* & Lucret. lib. 1. *Inter septa meant voces: Et clausa domorum Transuolitant.* idem lib. 2. *Nunc hic, nunc illic superant vitalia rerum, Et superantur item.* ibid. *Contemplator enim, cum solis lumina cumq; Inferiim fundunt radios per opaca domorum.* & lib. 6. *penetrat per rara viarum.* Virg. lib. 6. *En, per opaca viarum Corripiunt spatium medium, foribusq; propinquant.*

B idem lib. 2. *Obsedere alij telis angusta viarum.* Patereculus *auerfa viarum, & auia iunerum.* sic etiam Græci. Aristoph. Pluto. *ὁ ζεύς μὲν ἔν εἰδώς τὰ τέτυκτο μῶσα.* id est, Iupiter igitur sciens horum stulta, id est, stultitias.

ELVERE EFFICAX] ad eluendas curas efficax. supra annot. ad Od. 8. Iam, quod hoc vinum ad curas eluendas efficax esse dicit, id omnium vinorum commune ferè est: atque hanc laudem omnibus propemodum vinis tribuunt poetæ. itaque vinum *καθηκιδέα,* id est, obliuionem marorum afferens: & *παισιλίπτον,* id est, molestijs modum & finem imponens, & *πιπνῆδες,* id est, luctū adimens, seu luctu liberans. & *κακῶν ἐπιληθόν ἀπάντων,* id est, malorum omnium obliuionem inducens, appellant Græci: obliuiofum Latini, vt Horat. sup. Od. 7. lib. 2. *Obliuiofo pocula Massico Ciboria exple.* eodem pertinet illud Od. 9. epod. *Curam, metumq; Casaris rerū iuuat Dulci Lyao soluere.* & illud Od. 13. eod. lib. *Illic omne malum vino, cantuq; leuato Deformis agrimoniam Dulcibus alloquijs.* & illud Saty. 7. li. 2. *Nunc vino quærens, nunc somno fallere curam.* & hi Alcæi versus apud Athenæum. *Ὁ ζῆ κακῶσιν θυμῶν ὀπιτρεπέων. Προκόφομεν γὰρ ἐδὲν ἀσπόμενοι, Ω βακχί. φάρμακον δ' ἄειπον Οἶνον ἐνεκα μίνης μεθυδῆ. Να.* quos sic vertimus, *Stultum est malis cor dedere languidum, O Bacchi: assequemur prorsus enim nihil Merendo. pharmacum optimum autem est, Feruidiore madere vino.*

C **CVM TVA MERCE]** cum onyche nardi. **IMMUNE]** inanem, nihil afferentem, vt annotatum est ad Od. 2 3. lib. 3. sic apud Virg. Geor. 4. *Immunisq; sedens aliena ad pabulâ fucus.* Sed Græcum verbum exprimere voluit, *asymbolum:* quo vititur Terent. Phorm. *tene asymbolum venire vnetum, atq; lautum è balneis?* Non vult igitur Horatius, Virgilium venire *ἀσύμβολον,* id est, sine symbola. Animaduertendum est autem tum apud Græcos, tum apud Latinos, quemadmodum & apud nos, cenas alias fuisse conuiuatoris sumtu apparatus, atque instructas: alias, in quas suam quisque partem conferebat. has *ἐσθῆτες,* illas *ἐλαπίνας,* appellant Græci, ab eo, quod quasi gregatim, seu tur-

matim, aut turbatim compotarent, *ἄσπυ τὸ κατ' ἴλας πίνειν:* vel ab eo, quod vniuersim, & quasi in gyrum, *ἄσπυ τὸ ἐλαδόν,* seu *ἐλληδόν,* seu *ἐλεῖσαι.* Homer. *ὄδυσσ. α. Τίς δαῖς, τίς δὲ ὄμιλος ὄδ' ἐπλετο, τίπτε δὲ σε χρεῖω, Ἐλλαπίν', ἢ ἐγάμος, ἐπὶ ἐκ ἐσθῆτος τὰ δὲ γ' ὄβιν.* id est, Quod epulum, quis cætus hic est? quæ tandem te cogit necessitas? vtrum conuiuium publicum, an nuptialis cena? Nam non est conuiuium ex collecta. & *ὄδυσσ. λ. Η γάμω, ἢ ἐσθῆτω, ἢ ἐλλαπίνη πεθαλείη.* id est, Aut nuptiali conuiuio, aut ex collecta, aut cena publica & vniuersa omni epularum copia referta. in *ἐσθῆτω* autem, id, quod confertur à conuiuis, *συμβολῆν* Græci, & symbolam Latini vsucapto vocabulo nominant: *collectam* Latino & proprio. itaque quod apud Terent. Andr. vulgò legitur *symbolum dedit,* corrupta scriptura est. nam, vt aliàs admonui, symbolam legendum, quod item dudum docuit Adrianus Turnebus, vir doctiss. & ita scriptum est apud Plautum in Stich. *eadem nocte symbolam dabo.* Præterea interpretes Homeri sic docent, *ἐσθῆτος λέγεται τὸ ἐκ συμβολῆς γινόμενον δείπνον.* & interpres Theocriti ad eid. *ὅτι δὲ τῶν βραδύωντων παροιμίαι, ὅτι δειπνοὶ κληθεῖς ὄψ' ἔρχεται, ἢ χαλός ὄβιν, ἢ ὀδῶσι συμβολάς.* qui ad cenā vocat' tardius venit, aut claud' est, aut nō dat symbolas. & Procul' in hūc locum Hesiodi, *Μηδὲ πολυζέων δαίτῳς δυασίμφελος εἶναι. Ταῦτα, φησί, χόρειν δίδωσι τῆς καλεμένης συμβολῆς. αὐταὶ γὰρ πολυζένοι ἀν εἶναι, ἐκ τῶ κοινῆ πολλοῖς συσσιτίῳ εἶναι, ὡς ἐνδῶσι μὴ ἐκ εἶναι δυασεσσιπῶν ἂν ταύταις, καὶ δύσκολον, ἐχέσσης δαπάνῃ μὲν ἐλαχίστην, χόρειν δὲ πλείστην διὰ τὴν κοινότητα. ἔτω γὰρ πάλαι συσσιτίῳ ἀλλήλοισ συνεσπείροντες εἰς τὸ κοινὸν ἕκαστοι, καὶ μετ' ἀλλήλων ἐσθῶμενοι.* id est, hæc, inquit, locum dant symbolis, quæ appellantur. hæc enim valde hospitales, & multorum hospitū fuerint, multos inter se concilians, vt vnà cibum capiant, & efficientes ne quis in eis se aditu difficilem, & morosum præbeat, quia sumtum quidem exiguum habeant, iucunditatem autem & gratiam plurimam propter communionem. Sic enim olim vnà inter se cibum capiebant, conferentes singuli in commune, & vnà inter se epulantes. sic Alexis apud Athen. lib. 6. *ὃ γὰρ μὴ πίνεται συμβολάς, Πρυτανεῖα ταῦτα ὡς σαζορρεῦεται.* vbi enim non conferuntur symbolæ, ea prytanæa appellantur. Hegesander apud eundem lib. 8. *τὴν συμβολῆν, τὴν εἰς τὰ συμπόσια ὑπὸ τῶν συμποσίτων εἰσφερομένην Ἀρχαῖοι χῶν καλεῖται, τὴν δὲ μελέδα, αἶσαν.* id est, symbolā, quæ à compotantibus in conuiuia confertur, Argiui χῶν appellant, portionem autem αἶσαν. Erat & tertium genus, *γάμος,* id est, conuiuium nuptiale, vt intelligere licet ex illis versibus Homeri, quos supra protulimus. quod quam obrem præteretur, nomen ipsum declarat. Erat autem hoc quoque, quod nuptiale dicitur conuiuium, magnificentum, & sumtuosum, & liberale, vt perspicuum est tum ex iisdem versibus, tum ex Aristot. lib. 4. de moribus ad Nicom. vbi loquitur de eo, quem *βάναισον* Græcè nominat, ego operariorum more insolentem in sumtu faciēdo Latinè reddidi. verba Aristot. sunt hæc, *καὶ λαμπρόν ἐστι τὸ πρῶτον μέλος, ὅσον ἐστὶν αἰσῆς γαμικῆς ἐστῶν,* id est, & splendorē ac magnificentiam ostentat incunctinè, atq; inuenuitè, verbi gratia, nuptiali apparatu eos accipit, qui symbolā in cenā dederunt.

TINGERE]

A Tis
vel dice
ceruic
mulo
noct. al
Na
buli, m
Dym
ata
bu
brua
Ma
mice
na
ioco
199
dign
corru
lx
fere
Infid
A Vd
A
Vaf
Lud
Erc
Lent
Doct
Palch
Import
Quer
Dent
Turp
Nec C
Nec
N
Incl
Quo
Quo
Qua
Felix
Grat
Ann
Seru

A TINGERE] *τίγγειν*, quo verbo utitur Alcæus: vel dicendum positum esse tingere, pro madefacere: cui respondet Græcum *βρέχειν*. Sed non dissimulabo me reperisse in vno cod. Vatican. & Ianoct. aliquotque alijs, *tinguere*.

NIGRORVM QVE MEMOR] id est, rogi, busti, mortis memor.

DVM LICET] dum vita manet, & dum fert ætas. sic Sat. 6. lib. 2. *quo, bone, circa, Dum licet, in rebus iucundis viue beatus: Vne memor, quam sis aui breuis.* vide annot. ad Od. 9. lib. 1.

MISCE STULTIT. CONSIL. BREV.] misce serijs iocosa. Nam animus humanus perpetuam contentione ferre non potest. & nisi interdum ioco ac ludo remittatur & relaxetur, obtunditur, atq; (vt verbo Lucretiano utar) obbrutescit. Recte igitur poeta noster ita monet, Od. 11. li. 2. *quid æternis minorem Consilij animum fatigas?*

IN LOCO] opportunè: cum tempus, & locus ferunt, aut etiam postulant. *ἐν ἡμετέροις.*

B

IN LICEN.

Ode 13.

Insultat ei, quod iam anus fiat, & libidine flagrans, contemnatur à iuuenibus.

A Vdiuere, Lyce, dij mea vota: dij
Audiuere, Lyce: sis anus: & tamen
Vis formosa videri:

Ludisq; & bibis impudens:

Et cantu tremulo pota Cupidinem

Lentum sollicitas. ille virentis, &

Docta psallere Chia

Pulchris excubat in genis.

Importunus enim transuolat aridas

C Quercus: & refugit, te quia luridi

Dentes, te quia ruga

Turpant, & capitis niues.

Nec Coæ referunt iam tibi purpura,

Nec clari lapides tempora, quæ semel

Notis condita fastis

Inclufit volucris dies. (cens?)

Quò fugit Venus? heu: quòue color de-

Quò motus? quid habes illius, illius,

Quæ spirabat amores:

Quæ me surpuerat mihi,

Felix post Cynaram, notaq; & artium

Gratarum facies? sed Cynara breueis

Annos fata dederunt,

Seruatura diu parem

Cornicis vetulae temporibus Lycen:

Possent vt iuuenes visere feruidi

Multo non sine risu,

Dilapsam in cineres facem.

AVDIVERE LYCE] Lyca meretrici nunc tandem senescenti, insultat, cuius ferociam ac superbiam queritur Oda. 10. lib. 3. *Extremum Tanaim si biberes Lyce, &c.*

LVDIS QVE] & ludis ludos amatorios, & Venerios. hoc enim significat *ludere* interdum, vt *Ludisti satis, edisti satis, atq; bibisti.* epist. 2. li. 2. Terent. Eunuch. *quia consimilem luserat ille ludum.*

ET BIBIS IMPVDENS] in eo declaras, quam sis impudens, quod ludas, & bibas proinde ac si puella esses. puellas autem hoc loco accipio pro scortis. nam neque puella virgines, & pudica, neque matrona Romana vinum bibebant, vt annotauimus sup. ad Od. 15. lib. 3. quem locum huc ascribere libet, quia cum hoc congruit. *Te lana prope nobilem Tonsa Luceriam, non cithara decent: Nec flos purpureus rosa, Nec poti vetulam faciemus cadi.* vbi quidam non recte censuerunt legendum *Sed poti vetulam, &c.*

CANTU TREMVLO] qualis est senum, & vetularum.

CVPID. LENTVM SOLLIC.] amoris flammam in te iam extinctam, & pæne emortuam, cantu prouocas, & excitas.

ILLE VIRENTIS ET DOCT.] Ille autem, nempe Cupido, vigil cubat in genis Chia puellae atate florentis, & psallendi perita.

EXCVBAT] vigil cubat, cum in te sit sopitus, ac, pæne dicam, sepultus.

IMPORTVNVS] qui nec quiescit, nec alios conuiescere sinit. diximus supra ad Odam 16. lib. 3.

ARIDAS QVERCVS] *ἀρούρες ἀκάνθους, γρηγορόδους.* vetulas significat, quæ atate defloruerunt, atque exaruerunt.

LVRIDI DENTES] illuiesquallidi, & crocei coloris: liuidi. supra *Orcum luridum* dixit Od. 4. lib. 3. & infra Od. 17. epod. *ossa pelle amicta lurida.* *γηρασίου ὀδόντας* eodem sensu dixit Anacr. *Luridum* dictum est à lura, vt re, seu culleo, seu pelle: quæ prius quam sit aliquo colore suffusa, pallida & crocei, vel lutei coloris est.

CAPITIS NIVES] canities, cani. sic loquitur Antipater in epigram. illo, quod scripsit in *Biantem* lib. 3. epigr. *Τῆς δὲ Βιάντης κέλευθα, πὸν ἀπὸ γέρας ἦρα γερῆρμις* *Εἰς εἶδέναι πολλῶ γῆρας ἰνὸ φέρον.* id est, hic *Biantem* texi, quem tacite, seu quietè ad *Orcum* duxit *Mercurius* cana senectæ niuibus perfusum. Iam Græci *γηρασίου πολλοκρόταρον* solent appellare.

NEC COÆ REFERENT] nec Coæ vestes (inquit) id est, tenues, subtilique, & bombycino filo contextæ: nec gemmæ atatem illam florentem, quæ iam abiit, tibi reducent. Significat nec vestitus elegantia ac nitore, nec gemmarum pretio, ac fulgore formam amissam, & tempora ac vetustate consumptam atque extinctam reuocari. Coas vestes fuisse admodum tenuis, & pæne pellucidas

D

E

F

A pellucidas declarat locus Saty. 2. lib. 1. *Alter a nil obstat Cois tibi, pane videre est, Vt nudam.* quamquã quidam libri veteres illic habent, *Alter a nil obstat. Chlorim tibi pane videre est, Vt nudam.* Hermolaus Barbarus autem conatus est ostendere, in omnibus libris, vbi Coæ vestes appellantur, mendum inesse, & Cæas vestes, ab infula Céo, nõ Coas esse nominatas. ego tamen non sum ausus scripturam inueteratam immutare.

NEC CLARI LAPIDE] nihil muto. Nam quamuis mihi valde placeat altera scriptura, quæ reperitur in duobus codicibus Vaticanis, & in Ian noët. Vrf. Tornes. vno Russard. *Nec cari lapides,* mouet me tamen locus ille apud M. Tull. lib. 4. accus. *Candelabrum è gemmis clarissimis opere mirabili perfectum.* nisi quis etiam locum illum corruptum esse dicet, & legendum esse contendet, è *gemmis carissimis.* Omnino & hæc recepta tolerabilis, & illa altera probabilis est.

B TEMPORA, QUÆ SEMEL NOTIS, &c.] id est, tempora præterita, ætatem exactam, præteritos annos: vt Virg. Æn. 5. *O, mihi præteritos referat si Iupiter annos.* solebant autem Romani (vt sciunt omnes) cum res foris gestas, tum acta urbana singulorum annorum, & COSS. nomina in fastis, memoriæ publicæ causa, perscribere. iccirco supra *memores fastos* appellat Od. 17. lib. 3. & Saty. 3. lib. 1. *fastos mundi. Tempora si fastosq, voles euoluere mundi.* Quæ sunt igitur in fastis perscripta, aut incisa, ea sunt præterita: & quæ præterita, si modò sunt alicuius momenti, fastis includuntur. Porphyrius *inclusit* interpretatur *signauit, deposuit, sepeliuit. Inclusi enim tumultu, vita defuncti intelliguntur.*

QUOÛVE COLOR DECENS?] colorem decentem eadem ratione, eodemq; ferè sensu dixit, quo sup. Od. 27. lib. 3. *malas decenteis. Antequàm turpis macies decenteis Occupet malas.* in quibusdã lib. scriptum est *calor decens.*

C SPIRABAT AMORES] ἔρωτες ἔπει. sic enim loquuntur Græci. Anacron ἀπαλὴν πύδα κατέχων, Κύπριν ὄλω πνέουσαν. id est, teneram puellam tenens, quæ totam Venerem spirat. M. Tull. ad Q. Frat. lib. 3. *sed minatur tamen, in primisq; Ἀρη πνέων.* Q. Scauula, id est, Martem spirans. sic epistola ad Augustum lib. 2. *Et spirat tragicum satis.* & Virgil. Georg. 2. *spirantes naribus ignem.*

QUÆ ME SURPVERAT MIHI] id est, quæ optimam mei partem mihi furtim ademerat. *surpauerat* autem συρκοπή, pro subriperat: quod est admodum vsitatum & huic, & ceteris poëtis. vt Sat. 3. lib. 2. *unum me surpente morti,* pro subripite. Lucret. 2. *quapropter ubi ipsam Cernere iam nequeas, motus quoq; surpere debet.* Virg. Æn. 8. *Cingite fronde comas, & pocula porcite dextris.*

FELIX POST CYNARAM] de Cynara sic epist. ad Villicum lib. 1. *Quem scis immunem Cynara placuisse rapaci.* & epist. ad Mæcen. 2. lib. 1. *Inter vina fugam Cynara merere proterua.* post Cynaram autem, vel quia foli Cynaræ cedebat: vel quia Cynara mortua est.

ARTIVM GRAT. FAC.] facies lepôris, & venustatis plena: facies instructa atque ornata ijs

rebus omnibus, quæ homines ad amandum allidere & possunt, & solent, vt oculorum splendor & flagrantia, frontis læuor, oris nitor, vultus ad risum & hilaritatem compositus, & quasi natura factus, labrorum natiuus rubor, & arte adiutus, genarum candor puniceo colore temperatus, & simil.

PAREM CORN. VETVLÆ TEMP.] sup. Od. 17. lib. 3. *Annosa cornix.* cornicum viuacitas prouerbij locum obtinuit. Hesiodus Ἠμεῖς τοὶ ζῶντες γυναιὲς λακέρυζα κορώνη Ἀνδρῶν ἠεὶ γυναικῶν. id est, *Treis iuuenum etates, & bis sex garrula cornix Metitur uiuendo diu.* Lucret. lib. 1. *cornium vt sacra vetusta.*

DILAPSAM IN CIN. FACEM] velte, quæ olim oris tui suauitate, & flagrantia oculorum iuuenes incendebas, nunc consumtam, aridam, exsanguem: vel formam tuam olim eximiã, nunc corruptam. *dilapsam* autem legendum est, non *delapsam*, vt habent nonnulli mendosi codices, etiam veteres. sic Virgil. Georg. 4. *dilapsus in aquas* dixit, vbi de Proteo loquitur. *aut in aquas tenuis dilapsus abibit.* idem lib. 4. Æneid. *dilapsus calor,* absolutè. *& vnã Dilapsus calor, atq; in ventos vita recessit.*

AD AVGVSTVM.
Ode 14.

A senatu, populoq; R. dignosei honores tribui non posse.

QVæ cura patrum, quæue Quiritiũ,
Plenis honorum muneribus tuas,
Auguste, virtutes in æuam
Per titulos, memoresq; fastos
Eternet? o, quã sol habitabileis
Illustrat oras, maxime principum,
Quem legis expertes Latinæ
Vindelici didicere nuper,
Quid Marte posses: milite nam tuo
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brencosq; velocis, & arceis
Alpibus impositas tremendis,
Deiecit acer plus vice simplici
Maior Neronum: mox graue prælium
Commisit: immaneisq; Rhætos
Auspicijs pepulit secundis,
Spectandus in certamine Martio,
Deuota morti pectora libera
Quantis fatigaret ruinis:
Indomitas propè qualis undas
Exercet Auster Pleiadum choro

Scidente

A Scindente nubeis: impiger hostium
 Vexare turmas: & frementem
 Mittere equum medios per igneis.
 Sic tauriformis voluitur Aufidus:
 Qui regna Dauni praefluit Appuli,
 Cum seuit: horrendamq; cultis
 Diluuiem meditatatur agris:
 Ut barbarorum Claudius agmina
 Ferrata vasto diruit impetu:
 Primosq; & extremos metendo
 Strauit humum sine clade victor,
 Te copias, te consilium, & tuos
 Praebente diuos. nam tibi, quo die
 Portus Alexandrea supplex,
 B Et vacuam patefecit aulam,
 Fortuna lustro prospera tertio
 Belli secundos reddidit exitus:
 Laudemq; & optatum peractis
 Imperijs decus arrogauit.
 Te Cantaber non ante domabilis,
 Medusq; & Indus: te profugus Scythes
 Miratur, o tutela praesens
 Italia, dominaeq; Romae:
 Te, fontium qui celat origines
 Nilusq; & Ister: te rapidus Tigris,
 Te belluosus, qui remotis
 Obstrepit Oceanus Britannis:
 Te non pauentis funera Galliae,
 C Duræq; tellus audit Iberiae:
 Te caede gaudentes Sicambri,
 Compositis venerantur armis.

QVAE CVRA] significat, senatum, populūque. Rom. quantumuis studij, curæque conferat ad iustos, & meritos Augusto honores decernendos, nullos tamen eius in patriam meritis dignos decernere vlllo modo posse.

PATRYM] senatorum. Sallust. de bello Catil. Delecti, quibus corpus annis infirmum, ingenium sapientia validum erat. Reip. consulebant. hinc vel aetate, vel curae similitudine patres appellabantur.

QVIRITIVM] populi Rom. sup. Od. i. lib. i. Hunc si mobilium turba Quiritium, &c.

PLENIS HONOR. MVNERIB.] honorificis muneribus, ut statuis, triumphis, monumentis publicis.

PER TITVLOS] per inscriptiones tuæ virtutis, tuorumq; in reip. meritorum indices.

MEMORES QVE FASTOS] qui continent

memoriam rerum foris, & domi gestarum, actorumque publicorum: sup. Od. 17. lib. 3. & Ode superiore.

ÆTERNET] perpetuet, aternas reddat. Varro lib. 2. rerum humanar. litteris ac laudibus aternare, ex Nonio.

O, QVA SOL HABITABILES] o omnium principū, qui terrarum parteis habitabiles incolunt, maxime. non enim omnes terrarum partes sunt habitabiles, ut sup. Od. 22. lib. 1. qua, id est, qua parte, seu quibus partibus. cod. Raïn. Card. habet O, quæ lux, &c.

QVEM LEGIS EXPERT. LAT. VINDEL.] de Vindeliciis sup. Od. 4. huius libri. Videre Rhæti bella sub Alpibus Drusum gerentem, Vindelici. iam hoc genus loquendi, Quem, nempe te, Vindelici didicere, Quid Marte posses, Græcorum est proprium, quo saepe vtuntur Comici, & Tragicis, & alij. Aristoph. in Pluto. ἀγέδῃ· ἀεὶ τὸν σαυτὸν, ὅστις εἶ, φερόσον: age igitur, prius te ipsum, qui sis, dicitō. Sophocl. in Thracin. πρὸς θεῶν, φερόσον, φίλη Δέσποινα, πῶνδε, τίς ποτ' ὄσιν ὁ ζένοσ. id est, per deos, dicitō hunc, cara domina, seu hera, quis tandem sit hospes. Plato in Phædro. καὶ εἰδέναι χεῖρ τῶ ἐραστῆ φίλιαν, ὅπῃ μετ' εἰωσίας γίνεται, id est, & scire oportet amatoris amicitiam, quod non est cum benevolentia coniuncta. Terent. in Eunuchō. Ego illum nescio, qui fuerit. hoc quod fecit, res ipsa indicat. M. Tull. epist. ad Q. Frat. lib. 2. Hac me, ut confidam, faciunt. Plautus Aulular. Verum meam uxorem nescis, qualis fiet. Idem Aulular. Ego te faciam, miserrimus mortalium uti sis. Idem in Menæchmis, Solem vides, ut statim occacatus est pra huius corporis candoribus?

LEGIS EXP. LAT.] id est, qui suis legibus viuunt, neque Romanis, aut vllis alijs astricti sunt.

GENAVNOS, &c.] Magna est in his nominibus librorum antiquorū varietas, alij habent Geraunos, Breunosq;, alij Genaunos, Breunosq;: sed plures Genaunos, Breunosq;, Strabo li. 4. si locus emendatus est, hos populos Tenaunos, & Brencos appellat his verbis, οἱ δὲ Ἰνδελικοὶ, καὶ Νορικοὶ τὴν ἐκτὸς παρρωρεϊαν κατέχουσι τὸ πλεον μετὰ Βρέγκων καὶ Τεναύων. id est, Vindelici autem & Norici eam, quæ extrâ est, partem montibus vicinam ferè totam incolunt, cum Brencis & Tenaunis. Itaq;, vel ex illo Strabonis loco Horatius est emendandus, & legendum hîc Tenaunos, seu Tenaunos, & Brencos: vel ex Horatio, Strabo est corrigendus. omnino vel Tenaunos, & Brencos, vel Genaunos: vel Geraunos, & Brennos, seu Breunos potius: non Gelonos legendum puto.

IMPLACIDVM GENVS] horum populorum immanitatem ex paucis verbis Strabonis cognoscere licet. ὁ μόνον ἀνδροφονῶσιν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν ἀρρένων φερόχονται καὶ μηδ' ὄντα ἄθρα παύομενοι καὶ τὰς ἐγκυνοσ γυναικάσ κτείνουσιν, ὅσασ φαίεν οἱ μάντισ ἀρρένοκυεῖν, id est, non solum viros interficiunt, verum etiam vsque ad infantes masculos progrediuntur: & ne hîc quidem desinentes, etiam pragnanteis mulieres trucidant eas, quas vates dixerint in utero masculos gerere.

DREICIT] aptissimo verbo vsus est, & prae ne dicam,

A ne dicam, militari: vitur eo sapissime & Caesar. Deiecit autem plus vice simplici, id est, plus quam semel: semel atque iterum deiecit.

MAIOR NERONVM] Claudius Tiberius Nero, de quo sic Sueton. *Exhinc Rhæticum, Vindelicumq; bellum, inde Pannonicum, inde Germanicum gessit. Rhætico, ac Vindelico genteis Alpinas, Pannonico Brencos & Dalmatas subegit.* epist. ad Iul. Florum lib. 1. *Iuli Flore, quibus terrarum militet oris Claudius Augusti priuignus, scire laboro. Maior Neronum autem sic dixit hoc loco, vt in lib. de arte poet. O maior iuuenum, & saty. 6. lib. 1. qui se Vultum ferre negat Nouiorum posse minoris.*

MOX GR. PROEL. GOMM.] mox, Genauis, & Brencis, seu Breunis praesidio deiectis, pugnam cum hostibus commisit, & signa contulit.

SPECTANDVS IN CERT. MART.] dignus, qui spectaretur in praelio, quantis ruinis & cladibus vexaret Rhoetorum animos, mortem liberam non extimescentis. certamen Martium dixit, quia sunt quaedam certamina ludicra, vt praelia campestria, vt epist. 18. lib. 1. sunt & certamina dinitiarum, vt epist. 4. eiusd. & certant interdum inter se homines ingenio, contendunt nobilitate, vt ait Lucret. lib. 3. *Certare ingenio, contendere nobilitate.*

DEVOTA MORTI PECT. LIB.] Rhætorum pectora ita mortem non horrentia, vt se morti deuouisse viderentur. *morti libera* autē, vel quia sponte sua, & nulla necessitate coacti mortem optebant: vel quia qui pugnantes in acie cadunt, liberimoriuntur: & ita *libera* epithetum est perpetuum mortis, quæ in acie appetitur.

INDOMITAS PROPE QVAL. VND.] Drusum Rhætorum turmas praecelsis secundis vexantem, ac profligantem comparat cum Austro Virgilijs exortis, quæ tempestates excitant, vndas maris agitante. Ordo autem verborum hic est, Drusus impiger hostium vexare turmas, & mitt. frem. eq. p. m. ign. qualis propemodum est Auster cum vndas exercet, Pleiadum choro scindente nubecis.

C **EXERCET]** fatigat, agit, vt apud Virgil. Georg. 3. *exercita cursu Flumina.*

PLEIADVM CHORO] Pleiadas Atlantis fuisse filias, nunc stellas in Tauri cauda locatas, (Virgilias nominant Latini) quarum sex duntaxat cernantur, septima sit obscurior: earumq; ortum, atque obitum, pluuium esse: praeterea eas ortu matutino, qui est à Kal. Maijs vsq; ad decimum Kalend. Quinctileis, astatem: vespertino, qui est à Kal. Octobribus vsque ad v. Idus Decemb. hie mem praesignificare, ac nuntiare, notum est vel pueris. Heliod. *εργ. ημ. Πληιάδων ἀτλαγενέων ὀππτελλομεινάων ἄρχαδ' ἀμνητι ἀροπίο δὲ δυσσημενάων.* id est, *Pleiades Atlantigenae calo exorientes Messis tempora significant, eademq; cadentes Venisse agricolis ostendunt tempus arandi.* & Aratus. *Ἐπεί ποροι δὴ ταίγε μετ' ἀνθρώποις καλέονται, Ἐξ οἰαί περ ἔδσαι ἐπὶ τῆσιν ὀφθαλμοῖσιν Ἀλκωνή, Μερόπη τε, Κελανώ τ', Ἡλέκτρα τε, Καὶ Σπερόπη, καὶ Τηθύεπι, καὶ Πότνια Μαίαια.* quos versus sic Latine reddidit Cicero, *Ha septem vulgò perhibentur more vetusto Stella: cernuntur verò sex vndiq; parua. At non*

D *interiisse putari conuenit vnam, Sed frustra ac temere à vulgo ratione sine vlla Septem dicier, vt veteres statuere poeta, Eterno cunctas auro qui nomine dignant, Alcyone, & Merope, atq; Celeno, Taygete, Electra, Steropeq; simul sanctissima Maia, & Theocrit. in Hyla. Ἄμυρ δ' ἀντέλλον πελειάδες, ἔρχονται δὲ Ἄρνα νέον βόσκον πετραμένει εἰαρος ἡδὴ, Τῆμος ναυπηγίας μινάσκετο θεῖος ἄωτος Ἡρώων.* id est, *Cum autē oriuntur Virgiliæ, prata autem remota agnum nouellū pascent, conuerso iā vere: Tū nauigationis memor erat flos heroū diuinus. Ostēdit autē his versib. Aratus, eas astatem, & brumæ nūtiās esse. Ζεὺς σφοῖσι καὶ θεοῖς, καὶ χαιμάτος ἀρχομένοιο Σημάγειν ἐπὶ νεύσει, ἐπερχόμενα τ' ἀρόπιο. Athen. li. 2. docet Pleiadas ab Æschylo, Pindaro, Simonide peleiadas, q; valet *πελειάδες*, id est, columbas, nominari. Vnius Simonidis verba ascribam ea, quæ ad hunc locum pertinent. Ἐπιπὶ δ' Ἄτλας ἐπὶ ἰοπλοκάμῳ φίλαν θυγατέραν τῆσιν (Μαίαιαν) ἔρχον εἶδος, αἱ καλέονται πελειάδες ἕρνια.* Sed de his qui plura scire volet, legat Athenæū eo, quem dixi, libro.

SCINDENTE NVB.] id est, imbreis profunde nubibus à vento scissis.

IMPIGER HOST. VEX. TVRM.] impiger in vexandis hostium turmis.

ET FREMENTEM] Virgil. Georg. 1. *princ. tuq; ὄ, cui prima frementem Fudit equum, &c. & Horat. Oda 9. epod. Ad hunc frementis verterunt bis mille equos, &c.*

MEDIOS PER IGNEIS] id est, per medias praecelsas flammæ, per media, eaq; acerrima pericula. sic epist. 1. lib. 1. *Per mare pauperiem fugiens, per saxa per igneis.* sic Hom. *ἰλ. κ. Τύτῃ δ' ἔσπομένοιο, καὶ ὄκπυρος αἰθομένοιο Ἀμφω νοσήσασμεν, ἐπιπὶ σφεί οἶδε νοήσασμεν.* id est, *Hoc comitante vel ex ardentibus ignibus ambo Salui euadamus, quoniam egregie sapit vnus.*

SIC TAURIFORMIS VOLVITVR, &c.] Hercules ab inferis reuersus, in Ætoliam profectus est ad Oeneum, filiam suam Deianiram uxorem sibi vt ille daret, quam cum offendisset Acheloo fluuio vicino iam desponsam, cum eo luctatus est, tauri speciem praeseferente: cuius altero cornu a uulso puella potitus est. Est autem Achelous omnium, qui sunt in Græcia, fluuiorum maximus, videturq; tauriformis habitus vel propter eius multas flexiones, vel potius propterea, quod multis locis relicto suo alueo exundabat. Ab eo ceteri fluuij maximè ij, qui imbribus augentur, non solum tauriformes, sed etiam Acheloi solent appellari. Quin etiam tam Græci, quàm Latini Acheloum pro aqua vsurpare solent. Eurip. Bacch. *ὁ δ' ὡς εἶπιδε, δώματ' αἰθεραδαι δολῶν, Ἥισ' ἐκείσε, καὶ ἐκείσε δμοσὶν Ἀχελῶον φέρειν Ἐννέπων, &c.* id est, ille autem, vt vidit, a deis conflagrare putans, eò se properè contulit: deinde iubens illuc famulos Acheloum ferre, &c. Virg. Georg. 1. *Poculaq; inuentis Acheloua miscuit vndis.* Homer. *ἰλ. φ. Xanthum Achilli iratum, quod alueum suum cadaueribus impediret, facit erumpentem, atque exastuantem, corpora denique in terram eicientem cum mugitu instar tauri: ex quo fortasse, qui Homerum secuti sunt, poeta, fluuijs omnibus tauri speciem tribuerunt. verba Homer. sunt hæc: Τὸς ἐκβαλεθῆσθε μεμνηαὶς*

A ἤντε παῦρος Χέρωνδε. his consentanea scribit interpres Sophoclis in Trach. οἱ ποταμοὶ ταυρόκραοὶ διεπιπυῖτο, ἢ οἱ μυκηθμῶν εἰσὶ παύροις ἀφ' ἑπλήσιοι πρὸς τὰς ἐνβολὰς, ἢ οἱ πρὸς τὴν γῆν, ὡς βόες, ἢ διὰ τὸ τὰς κατανομὰς ἀφ' ἑπλήσιοι ποταμοὶ εἶναι, id est, fluuij taurinis cornibus fingebantur, vel quòd mugitu ad ostia, taurorum sunt similes, vel quòd terram scindunt, vt boues: vel quia pascua sunt propter fluuios. sic Ælianus ποικίλ. ἰσθρ. β. τὴν γῆν ποταμῶν φύσιν, καὶ τὰ ρεῖθρα ἀπὸ τῶν ὀρέων, ὁμοίως δ' οἱ μῦθοι αὐτῶν, καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτῶν ἐργασματοὶ, οἱ μὲν ἀνθρώπων ὁμοίους αὐτῶν ἰδρῶσαντο, οἱ δὲ βοῶν εἶδος αὐτῶν ἀπέδεικταν. sic enim emendandus Ælianus, vt hoc notem ἐν παρῶδῳ. quorum verborum hæc sententia est, Fluuiorum autem naturam & eorum alueos videmus. Veruntamen qui eos colunt, & qui eorum simulacra fingunt, alij in humanam figuram eos conformant, alij eis boum formam affingunt. licet etiam dicere, ostia & ora fluuiorum per cornua significari. Itaq; Virgilius lib. 8. Æn. in extr. Rhenum bicornem appellat, vel quia duobus alueis fluit, vt vult Seruius, vel quia duobus ostijs in Oceanum influit. Idem de Tiberi lib. 8. *Corniger Hesperidum fluuius regnator aquarum.*

B AVFIDVS] supra longè sonantem appellat Od. 9. de quo plura ad Od. ult. lib. 3.

PERFLUIT] reclamantibus ferè omnibus cod. veteribus, in quibus scriptum est *præfluit*, aut *præfluit*, vulgatos secutus sum, non pugnaturus, si quis malit, *præfluit*. sic supra Od. 3. huius libri, ubi vulgati habent *perflunt*, veteres pleriq; omnes habebant, *præflunt*. Et verò ita Liuius locutus est lib. 5. 4. *Duo cingunt Scodram flumina. Clausula latere vrbis, quod in orientem patet, præfluens: Barbana palude oriens.* Quare quamuis & olim & nunc editum sit me assentiente, *perfluit*, antiquam tamen censeo restituendam.

CVM SÆVIT] cum auctus imbribus sternit *sata lata, boumq; labores*, vt ait Virgil. vide supr. annot. ad Od. 29. lib. 3. sic Homer. de Diomede il. e.

Θῶν γὰρ ἀμπεδίον ποταμῶν πλῆθον ἑοικώς Χειμάρρῳ, ὅς' ὄντα ῥέων ἐκέλευσε γεφύρας. Τὸν δ' ἔτ' ἄρτε γεφύρας ἐργαζομένην ἰστανόωσι, οὐτ' ἄρα ἔρκα ἰσθμῶν ἐκθλέων Ἐλθόντ' ἐξ ἀπίνης, ὅτ' ὄπτε ἰσθμῶν Διὸς ὄμβρος, Πολλὰ δ' ἔτα' αὐτῶν ἔργα κατὰ πικρὰ ἀγρῶν. id est, Ruebat autem per campum fluuii torrenti exundanti similis: qui celeriter fluens ponteis disturbat. Eum autem neque pontes continent, neque septa agrorum virentium comprimunt tepente labentem, cum eum auxerit cælestis imber: multa autem ædificia, & opera manu hominum facta eius impetu labefactata cõcidunt.

MEDITATUR] secutus sum scripturam trium veterum codicum, quos in Italia vidi, & totidem, quos in Gallia, in his Tornes. quam & viri docti valde probant: agnoscit Porphy. Nam vulgati habent *minitatur*, quam tamen nõ aspernor, nam ita legit Non. Marcell. testem citans hunc locum. inest autem in verbo *meditatur* mirabilis, & longè audacior, quàm in illo altero *minitatur*, tralatio à re animata ad inanimam.

PRIMOSQUE ET EXTR. MET.] sic Virg. lib. 10. *Proxima quaq; meit gladio.* quem locum producant testem Acron & Porphy.

D STRAVIT HYMVVM] sic scriptum reperi in plerisque libris calamo exaratis, tribus Vatic. & Iannoët. Faët. Vrf. Torne. Nicot. Ruffard. *Stravit humum* autem, id est, operuit, & compleuit humum. vulgati habent, *Stravit humi*, quod minus probo. sic enim locutus est sup. Od. 17. lib. 3. *Et alga littus inuili Demissa tempestas ab Euro Sternet, aqua nisi fallit augur; &c.*

SINE CLADE VICTOR] victor sine vlla suorum iactura. longè huic dissimilis est ea, quam victoriam Cadmeam nominant.

PRÆBENTE] sufficiente, suppeditante, *μελίζοντος, ἐπαρῶντος.*

Tvos Divos] qui tibi fauent, qui tua omnia incœpta fortunant. hoc idè dictum (inquit Porphyrio) quòd Augusti auspicijs hæc à Druso gesta sunt.

E NAM TIBI, QVO DIE PORT. &c.] sententia huius loci hæc est. Quo die Alexandria, in quam Antonius, & Cleopatra confugerant, potitus es, anno scilicet, post initium belli Mutinensis, decimo tertio: eo ipso die omnium bellorum præteritorum felicem exitum habuisti. Nam bellis omnibus compositis, & victoria parta, remp. constituisti, imperium populi Rom. stabiluisti, laudem, & gloriã tibi sempiternam tot victorijs partis comparasti, tertium deniq; consulatum, dominatumq; perpetuum consecutus es. Priscian. lib. 2. docet, vtrumq; esse vsitatũ, *Alexandrea, & Alexandria*: vt Antiochia & Antiochea.

LVSTRO TERTIO] nondum finito, id est, anno decimo tertio nondum exacto. Errant autem, qui duo lustra nouem annis duntaxat putant constare, quasi quintus annus finis sit vnus, & principium alterius.

ARROGAVIT] peperit, vendicauit.

TE CANTABER] sup. Od. 8. lib. 3. *Cantaber sera domitus catena.* & Od. 6. lib. 2. *Cantabrum indoctum iuga ferre nostra.*

PROFUGVS] Od. 2. 4. lib. 3. *Campestres melius Scythæ.* & Od. 3. 5. lib. 1. *te profugi Scythæ.*

F O TUTELA PRÆSENS ITAL. DOMINÆQUE] qui tanquam Deus præsens Italiam, Romamque tutaris. alia ratione dixit sup. Od. 6. *Virginum prima pueriq; &c. Delia tutela dea*, id est, quos Diana tuetur. magna autem vis est in nomine *præsens*. dicimus enim *Deum præsentem*, cuius numinis vim, auxiliumq; quasi præsentis, sentimus. vide annot. ad Od. 3. 5. lib. 1.

DOMINÆQUE ROMÆ] Od. 3. huius lib. *Romæ principis urbium Dignatur suboles, &c.*

TE, FONT. QVI CEL. ORIGINES] Herodotus in Euterpe scribit neminem vnquam neque Græcum, neq; Afrum, neq; Egyptium ausum esse sibi profiteri se scire Nili fonteis, seu origines, præterquam quendam tabularum, & ædis Mineræ, pecuniaq; custodem in vrbe Saitæ que cum tamen sibi ludere, & nugari visum esse: quippe qui dixerit Nilum ex quodam lacu infinitæ altitudinis inter duos montes interiecto manare. Scriptores recentiores, quibus hæc exquirere fuit cura, aiunt Nilum ex montibus Lunæ oriri. Tibul. lib. 1. *Nile pater, quãnam possum te dicere causa, Aut*
2 quibus

A quibus in terris occuluisse caput? originem autem habent cod. Faër. & Iann. ceteri omnes, quibuscum vulgati congruunt, *origines*: quos sequor: quia per spicue Herodotus eo, quem dixi libro, *πυλας Νείλου* dicit, *νό πηγών*. de Nilo plura in commentar. Lucr.

ISTER] quem eundem esse, atq; Danubium nonnulli volunt, sed alijs atque alijs gentibus. Apollonius lib. 4. argon. scribit Istrum ex hyperboreis montibus oriri, & cum ad eum locum, qui interiectus est inter Scythiam, & Thraciam peruenit, in duas partes secari: quarum altera in Pontum Euxinum, altera in mare Tyrrhenum influit: eademq; tradit interpretes ad eum locum, de eodē lege Strabon. lib. 4.

TE RAPID. TIGR.] Tigris, Armeniae fluvius, à celeritate nomen traxit. Itaque merito rapidus ab Horatio appellatur: quamquam quidam legi volunt, *trepidus*, id est, *celer*.

TE BELLVOSVS] Oceanum belluosum vocat propter ingenteis belluas in eo nascentes, & viuentes: in quibus est *phyceter*, *ingentis columna modo* (vt narrat Plin. li. 9. ca. 4.) *se attollens*, *altiorq; nauium velis*, *diluuiem quandam eructans*.

B TE NON PAV. FVN.] Aristot. lib. 3. de moribus ad Nicom. scribit, Celtas neque terræ motus, neque fluctus extimescere. Ælianus autem lib. 12. Var. hist. etiam amplius, nempe illos pugnare coronatos: argumentumq; eis suarum cantilenarum constare ex hominibus ijs, qui fortiter in bello pugnant: ceciderint: eosdem partim rebus præclare gestis gloriantes, partim suæ ipsorum virtutis monumenta Græcorum more relinquenteis, tropæa victoriæ excitare: fugere autem, apud eos vsque ad eodē turpe esse, vt ne ex domibus ruinosis quidem, ac labantibus sese auferant: quin ne his quidem incendio deflagrantibus salutis suæ fuga consulere, à flamma iam occupatos: nonnullos autem maris æstum accedentem expectare, ac subire: alios vltro fluctibus arma inferre, eorumq; impetum excipere nudis gladijs, hastisque destitctis, quasi eos possint vel extertere, vel sauciare.

C CÆDE GAUDENTES SICAMBRI] supra Od. 2. eiusd. lib. *quandoq; trahet feroceis Persarum cliuina merita decorus Fronde Sicambros*. Cæde gaudentes autem, vel quia bellicosi, & belli studio dediti sunt, vnde cædes oriuntur: vel simplicius, quia cædibus delectantur: quod argumentum est immanitatis.

COMPOSITIS] vno consensu, vnoq; tempore de manu positis: vel conditis, & suo loco positis, vt Od. 7. epod. *cur dexteris Aptantur enses conditis?* eadem fortasse significatione dixit Satyra 3. lib. 2. *Audire atq; togam iubeo componere, quisquis Ambitione mala, aut argenti pallet amore.*

AVGVSTI LAVDES.

Ode 15.

PHæbus volentem prælia me loqui,
Victas & vrbeis, increpuit lyra:

D Ne parua Tyrrhenum per aquor
Vela darem. tua, Casar, etas

Fruges & agris rettulit vberes,

Et signa nostro restituit Ioui,

Derepta Parthorum superbis

Postibus: & vacuum duellis

Ianum Quirini clausit: & ordinem

Rectum euaganti frenalientia

Iniecit: emouitq; culpas:

Et veteres reuocauit arteis:

Per quas Latinum nomen, & Itala

Creuere vires: fama; & imperi

Porrecta maiestas ad ortum

Solis ab Hesperio cubili.

E Custode rerum Casare non furor

Ciuilis, aut vis exiget otium:

Non ira, quæ procludit enseis,

Et miser as inimidat vrbeis.

Non, qui profundum Danubiū bibunt,

Edicta rumpent Iulia: non Getæ,

Non Sceres, infidiue Persæ,

Non Tanain prope flumen orti.

Nosq; & profestis lucibus, & sacris

Inter iocosi munera Liberi

Cum prole, matronisq; nostris,

Rite deos prius apprecati,

F Virtute functos more patrum duces,

Lydis remisto carmine tibijs,

Troiamq; & Anchisen, & alma

Progeniem Veneris canemus.

PHOEBVS VOLENTEM PROELIA, &c.] sic Virgil. in Sileno, *Cum canerem reges & proelia, Cimbrus aurem Vellit, & admonuit pastorem Tityre pingues Pascere oportet oueis, &c.* Idem in Copa. *Mors aurem vellens, viuite, ait: venio.*

NE PARVA TYRRH. PER ÆQVOR] allegoria est. nam alijs verbis aliud significat. nempe veruisse Phæbum, ne humilibus versibus, & imbelli Musa, res grandeis, amplas, & bellicas canat, quod sup. Od. 3. lib. 3. dixit, *Magna modis tenuare paruis*. Quemadmodum enim periculosum est paruo nauigio in mari Tyrrheno nauigare, sic non est tutum tenuibus, & humilibus versibus res magnas & graueis persequi.

ET SIGNA NOSTRO REST. IOVI] Parthi Phraate regnum obtinente signa, quæ Crassus amiserat, Romam ad Augustum vltro remiserunt. scribunt Strabo, Sueton. Patercul. & alij. *nostra Ioni* autem, id est, Ioui Capitolino. Horat.

A Horat. epist. ad Lollium 2. lib. 1. *Et Cantabrica bel-
latulisti Sub duce, qui templis Parthorum signa refi-
xit.* Idem ad August. *Et formidatam Parthis te prin-
cipe Romam.* & laty. 5. lib. 2. *Tempore, quo iuuenis
Parthis horrendus ab alto Demissum genus Aenea,
&c. sic & Virg. lib. 7. Aenei. Auroramq; sequi, Par-
thosq; reposcere signa.*

DEREPTA] id est, detracta. Sic autem legen-
dum vel inuitis codicibus omnibus & antiquis,
& recentioribus, non *Derepta*: quamquam in duo-
bus non obscura exstant huius germanæ scriptu-
ræ vestigia.

ET VACVVM DVELLIS IANVM QUI-
RINI, &c.] Hac de re sic Sueton. in Augusto,
*Ianum Quirinum semel atq; iterum a condita urbe
ante memoriam suâ clausum, in multo breuiore tem-
poris spatio, terra, mariq; pace parta, tertio clausit.* &
Varro lib. 4. de lingua Latina, *Tertia est Ianualis
porta ab Iano: Et ideo ibi positum Iani signum, Et in-
stitutum a Numa Pompilio rege, ut scribit in anna-*

B *lib. L. Piso, ut sit semper clausa, nisi cum bellum sit.
Nusquam traditum est memoria Pompilio rege fuisse
aperitam, sed post T. Manlio consule bello Kartha-
ginensi primo confecto, Et eodem anno aperitam.* Ha-
ctenus Varro, Plutarch. de fortuna populi R. *Σι-
πυλον Ιανῶν*, id est, portam Iani biforem appellat: quâ
(inquit ille) *πολέμῳ πύλῳ καλῶσιν*, id est, belli portam
nominant. Idem in Numa, *Ἐστὶ δὲ καὶ αὐτῷ νεώσ ὁ Πά-
μῃ δῆυρος, ὃν πολέμῳ πύλῳ καλῶσιν*. id est, est aut & eius
templū Romæ cuius duæ sunt ianua: quod belli
portam appellant. Virgil. lib. 7. *Aeneid. geminas
belli portas appellat. Sunt geminae belli portae (sic no-
mine dicunt) Religione sacra, Et seui formidine Mar-
tis, &c.* Portò autem, *Fanum Quirini* edendum
putarim M. Antonio Mureto, & I. Passeratio as-
sensus: quorum alter coniectura ductus sic repo-
nit, alter mihi asseueravit se scriptum vidisse Ro-
mæ in vno libro manuscr. *Eanum Quirini*. vnde
quàm sit facile facere *Fanum Quir.* neminem ef-
se puto, qui non videat. Putabat tamen Passera-
tius etiam legi posse. *Ianum Quirinum*. quæ lectio
nec mihi displicet.

C EVAG. FRE. LICEN. INIE.] hanc scriptu-
ram in vno Vatic. repertam, cum quo tamen con-
sentiunt cod. Iannoct. Faer. & Tornes. Ruffard.
Nicot. Cleric. sic probo, ut contendam, eam esse
veram & germanam. dicimus enim Latine fre-
nos, aut frena iniicere, ut M. Tull. Philip. 13. *namq;
illi exsultanti tanquam frenos furoris iniicit. Ord-
nem iniicere*, nemo, qui Latine loqueretur, meo
quidem iudicio, dixit vquam. Significat autem,
Augusti Cæsaris ætate immoderatam, & ordine
carentem peccandi licentiam veluti quibusdam
frenis esse repressam. sup. Od. 24. lib. 3. *indomitam
audeat Refrenare licentiam.* ordo autem est, *Iniicit
frena licentiæ euaganti ord. rect.* id est, extra or-
dinem rectum vaganti: ordinem non seruanti.
Atque hæc ipsa lectio in nonnullis libris vulg.
reperitur.

EMOVIQVE CVLPAS] nempe supplicio
in improbos constituto. sic supra Oda, quam mo-
dò commemoravi, *Quid tristes querimonia, Si non
supplicio culpa reciditur? Quid leges sine moribus, etc.*

secutus sum autem hoc loco cod. Iannoct. Tor-
nes. 2. Vatic. & Clericanum, & Nicotianum, qui
ita habent, non *amouit*. neq; verò dubitabit quis-
quam Latine doctus, quin hæc scriptura sit vera.
vtitur eodem verbo Saty. 3. lib. 2. *Emonit veterem
mirè nouus.* & epist. 2. lib. 2. *Dura sed emouere loco
me tempora grato.* & Virg. lib. 2. *Aeneid. Neptunus,
magnòq; emota tridenti Fundamenta quatit.* Idem
lib. 6. *His dictis cura emota, pulsusq; parumper Cor-
de dolor tristi.* ibidem, *Egregia interea coniux arma
omnia tectis Emonet.*

ET VETERES REVOC. ART.] id est, vir-
tutes: vt frugalitatem, patientiam paupertatis, con-
temtum pecuniæ & diuitiarum, studium laudis
& gloriæ, continentiam, &c.

PORRECTA] prolata, amplificata, pro-
pagata.

AD ORTVM SOLIS] quidam libri veteres
habent *ad ortus*, in his Torn. Nicotiani duo, Cle-
ricanus, Danielis.

AB HESPERIO CVBILI] à solis occasu. E
ἑσπερος Græcis, vesper est Latinis.

FVROR CIVILIS] bellum ciuile: quod ci-
ues furore concitati inter se gerunt. Virgil. lib. 1.
*Aeneid. Iamq; faces Et saxa volant: furor arma mi-
nistrat.*

EXIGET OTIVM] secutus sum meliorum
codicum, Iannoctij, & Vaticanorum 2. & Cleri-
cani, & vnus Nicotiani scripturam, quam Por-
phyr. comprobat. nam vulgati habent *eximet*. exi-
gere autem hoc loco valet, eijcere, expellere: vt
dicimus, *Regibus exactis*. vel, vt Nonius interpre-
tatur apud Lucilium, *excludere*. Lucill. *Vestimen-
tis frigus atq; horrorem exacturum puet. Exactu-
rum pro exclusurum*, inquit Nonius: quod minus
probo. Nam etiam apud Lucilium exigere frigus
valet, expellere, meo quidē iudicio, sic apud Næ-
uium, seu Nouium potius, *Indignè exigor patriâ
innocens.*

PROCVDIT ENSEIS] ad procudendos &
fabricandos enseis impellit.

INIMICAT] inimicas inter se reddit. *συγκροῖ*,
σασιδῆι. verbum non admodum vsitatum. non dif-
simile est id, quo vtitur Laberius, *iniquare*. sic ille
apud Nonium, *Aequum animum indignanti ini-
quat contumelia.*

NON QUI PROFVND. DANVB. BIB.]
Thracæ, Pannonæ, Taurici, Germani.

EDICTA RVMP. IVL.] leges Iulias infirma-
bunt, vel de adulterijs, vel quaslibet alias.

INFIDIVE PERSÆ] Duo cod. Vatic. Rain.
Card. Tornes. *infidiq;*. sic infra Allobrogem nouis
rebus infidelem dicit Od. 16. epod. *Nouisq; rebus
infidelis Allobrox.*

TAN. PR. FLV. ORTI] Scythæ, & Sarmatæ.

PROFESTIS] dies profesti hominibus con-
cessi sunt ad rem priuatam, ac publicam administran-
dam. vtitur hoc nomine Saty. 5. lib. 2. *Qui Veien-
tanū festis potare diebus Campana solutus trulla, v ap-
pamq; profestis.* & Saty. 2. lib. 2. *luce profesta.*

VIRTUTE FVNCT. MORE PATR.]
apud Hom. *Ἰλ. 1.* Ajax, Vlysses, Phœnix ad Achil-
lem missi, vt eius animum placarent, atque ad le-
nitatem

A nitatem inflecterent, offendunt eum citharæ can-
tu animum oblectantem, priscorumq; virorum
laudes canentem, his verbis, Τῆ ὄγε θυμὸν ἐπερπιν, ἀεί-
δει δ' ἄγε κλέα ἀνδρῶν, &c.

LYDIS TIBIIS] siue Phrygijs, nihil refert.
Tibiæ enim in Barbaria primùm repertæ sunt,
in quas cùm aliquando incidisset Minerua, easq;
semel inflasset, continuò reiecit, vt omnium or-
ganorum musicorum deterrimas. Quamquam

Porphytio Phrygijs tibijs res tristis: Lydijs lætas D
cani solitas scribit.

REMISTO] in libro de arte poët. sic veris fal-
saremiscet.

ET ALMÆ PROGEN. VEN.] Iulium Cæ-
sarem, Augustum, Tiberium, Drulos: vel, si quis
malet, Iuliam gentem ab Iulo nominatam. sic
Lucretius princip. lib. 1. *Aeneadum genitrix, ho-
minum, diuūmq; voluptas, Alma Venus.*

EPODON LIBER.

LAMBIVS LECTORI.

Diu, multumq; dubitavi, & quæsiui: neque dum dubitandi finem feci, lector erudite, quam-
obrem hic liber vel epodōn, vel epodos nominetur. Nam quid sit *σποφή*, *ἀντισποφή*, *ἐπωδός* apud Pinda-
rum, docent eius interpretes. Apud Horatium autē ubi locus est *ἐπωδῶν* si neq; *σποφῶν*, neq; *ἀντισποφῶν* re-
periuntur? an dicemus *ἐπωδῶν* librum dici propter adiunctos breuiores versiculos: quos, qui cane-
bant, in neutram partem mouebantur: sed in vno loco in sistebant? atque in his Odis esse strophē,
siue antistrophē cum epodo, vt in chorēa mouerentur à sinistra parte in dexteram, deinde quiesce-
rent, vnoq; in loco in sisterent? an epodōn liber dictus propterea, quòd duo essent, qui canerent: vnus,
qui longiores versus pronuntiaret: alter, qui breuiores subiiceret, qui dicebatur *ἐπωδός*, quasi accentor,
aut succentor quidam, respondendi munere fungens? an, quod vir quidam doctissimus Florentinus
mihi dixit in sermone, cùm eius hac de re sententiam exquirerem, in superioribus libris fuisse *σποφήν*, &
ἀντισποφήν, in hoc esse *ἐπωδῶν*, an placebit, huius libri Odas appellatas esse *ἐπωδός*, quasi odas posteriores,
non *ἐπωδός*: quemadmodum liber posterior Platonis de legibus *ὀπινομήν* inscribitur? an *ἐπωδῶν* appellati
versiculi breuiores, eò quòd accinuntur longioribus. vt, *Beatus ille qui procul negotijs, Vt prisca gens mor-
taliū?* an, quod quidam testantur se vidisse in quodam codice vetere, hunc librum ita inscriptum,
Quinctus Odarum liber, id sequemur, vt nullus iam dubitandi locus sit relictus, nihilq; causæ, quam-
obrem hac de re plura quæramus? ego quidem neque vnus codicis auctoritate standum esse censeo,
neque vllam earum, quas exposui, causarum, satis certam, aut necessariam esse puto. Itaq; vetus illud
Academicum verbum hîc vturpans, *ἐπιζῶ*, ne rei falsæ assentiens, temeritatis culpam sustineam. Inter-
eà tamen placet Diomedis, & Marij Victorini, & aliorum Grammaticorum veterum sententiam
probare, qui propterea hunc librum ita inscriptum esse dicunt, quia singulis longioribus versibus, sin-
guli breuiores accinuntur, qui *ἐπωδῶν* appellantur. Docent enim illi carminis genus vnum esse, in quo
versus ita inter se connexi sunt, vt alter sine altero audiri non possit: quorum prior *ᾠσώδης*, id est, præ-
cinens, posterior *ἐπωδῶν*, id est, quasi succinens, nominatur, vt in elegis, longus & hexameter, est
ᾠσώδης: breuior, & pentameter, *ἐπωδῶν*. Eadem igitur ratione hic trimeter *Ibis Liburnis inter alta
nauium*, *ᾠσώδης* erit, quasi præcinens. alter autem, dimeter, *ἐπωδῶν*, quasi succinens. *Amice propugna-
cula*. Sed lubet mihi Marij Victorini verba hîc subscribere ex lib. 3. *Archilochus fuit singularis artificij
in excogitandis ac formandis nouis metris, primusq; epodos excogitauit, alios breuiores, alios longiores, detra-
hens vnum pedem, seu colum metro, vt illi subiiceret id quod ex ipso detractum esse videbatur, vt in heroo, à quo
primū cepit, Diffugere niues: redeunt iam gramina campis: Dehinc epodus sui generis, Arboribusque
comæ. Idem paullo post. Idem Archilochus penultimis heroi hexametri paribus adiecta syllaba huiusmo-
di versum induxit, qui metro Phalacio: id est, tribus trocheis ultimis clauderetur: vt est, At tuba terribilē so-
nitum dedit ære canoro. Adiecta enim ante ultimos pedes, sed syllaba, fiet ære sed canoro. quod est carmen
Phalacium. Iuncto omni fiet versus huiusmodi: At tuba terribilem sonitum dedit ære sed canoro. Quod
quidam hexametrum heroum *ᾠσώδης* dixerunt. Huic idem epodum subdidit trimetrum versum Iam-
bicum catalecticum: id est, vltima parte imminutum. Cuius exemplum noster Horatius secutus est illa Oda,
*Soluitur acris hiems grata vice veris & Favoni. Dehinc trimeter catalecticis vice epodi Trahuntq; siccas
machinae carinas, &c.* Ex quibus Marini verbis intelligere licet & qui sint, & quare dicantur epodi. Sed
quærat aliquis, cùm etiam in superioribus libris reperiantur minores versiculi longioribus subtexti:
cur non etiam libri epodōn appellentur, & cur hic solus appelletur, respondeo, quia totus hic liber,
& omnes odæ, quæ in hoc libro sunt, habent taleis versiculos, qui epodi dicuntur: non item odæ li-
brorum superiorum, sed pauca. hæc mea de huius libri inscriptione sententia est, quæ sicui minus
probetur, afferat probabiliorē: & ego manus dabo.*

AD